

Ο ΛΟΓΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΛΚΟΥΣΗΣ

ΤΗΣ ΥΛΗΣ
Α. ΠΡΑΣΙΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΣ ΦΛΩΡΗΣ: Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή
ARISTIDES E RHOUTRIDES.— ΘΡ. Α ΚΑ-
ΣΤΑΝΑΚΗΣ: Τὸ αἰώνιο Γονάτισμα.— Δ. Ν.
ΟΙΚ: Ἀπὸ τὸν «Κηπουρὸς» τοῦ Rabindranath
Tagore.— Ὁ ΜΠΕΚΕΣ: Ἡ Μάντρα, Οἱ Εὐ-
νοῦχοι (Ἀπὸ τὸν «Ἄδν Κιχώτη»).— ΑΠ. ΜΑΜ-
ΜΕΛΗΣ: Στὸς γυαροὺς τοῦ μετώπου (ἀπὸ
τὴ σειρά «Ἑλληνικὲς ψυχές» Ἀνεξιχνίαστο,
Σοφία Χαλκούση — Ειρήνη Παῖδουση, Fra-
gments, Ποῖοι Κλαῖν, Μεγαλόπνοο.— ΛΕΩΝ
ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ: Εὐθανασία.— Ὁ ΑΝΤΩΝΗΣ
Ὁ ΠΡΩΤΟΠΑΤΗΣ: . . . . ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΙ-
ΝΑΛΙΩΤΗΣ: Ἐλεύτερος ἄνθρωπος (ἄνθρώ-
πινα καὶ θεῖα) ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ: Ἡρθε
τὸ Φῶς. Πρὶν τὴ Σκεφτῶ!— ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΑ-
ΗΛΙΔΗΣ: Προμηθεὺς— Ἰδέα, Ἡ Νοσταλγία
τοῦ Ὁραίου, Πρὸς τὸν Καιάδα, Νοσταλγικό,
Οἱ Παραβάται (ἀπὸ τὰ «Ἐρείκια».)— Μ.
ΒΑΛΣΑΣ: Τὸ Δίλημμα (τέλος τῆς Α! Πρά-
ξης) .— ΜΟΥΣΙΚΗ: Γεώργ. Λαμπελέρ. Π.—
ΓΡΑΜΜΑΤΑ.— Ε. Γ. «Γυναικεῖος Ἀνθρώπι-
σμός (Δ. ΓΑΗΝΟΥ.)— Ὁ Μπεκὲ. Ἐνα Γράμ-
μα .— ΧΡΟΝΙΚΑ.

ΠΟΛΗ

Ο ΛΟΓΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΛΚΟΥΣΗΣ Δ. ΠΡΑΣΙΝΟΣ
Yéhil Sokak No 29—App^tments Bougdanos.
PÉRA - CONSTANTINOPLE

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐσωτερικοῦ

Ἐξώτε ικ ὦ

Χρονιατικη... Γρ. 250 Φράγκα... 24
ἐξάμηνη τὰ μισά. ἐξάμηνη τὰ μισά.

Τὸ φυλλάδιο Γρ. 25 ἢ Φρ. 2.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΟΥ «ΛΟΓΟΥ»

- ΕΙΣΑΓΙΟΥ ΓΙΑΝΙΑΗ: «Γλώσσα καὶ Ζωὴ» ἀναλυτικὴ μελέτη
τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος . . . . . Γρ. 100
Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση καὶ ἡ Ἐκθεση τῆς Ἐπι-
τροπείας. . . . . δρχ. 1—γρ 10
Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ καὶ ἡ ἑναρμόνισις τῆς . . . . . γρ. 25
ΣΥΛΒΙΟΥ: «Ματωμένα Τριαντάφυλλα» . . . . . Δρ. 4
ΑΝΤΩΝΗ ΓΙΑΛΟΥΡΗ: «Φύλλα τῆς Δεύκας» (διηγήματα) λίγα
ἀντίτυπα ποὺ μένουσιν . . . . . Γρ. 100
«Βραδυνὰ Τραγοῦδια» (ποιήματα) . . . . . » 30
«Ζωῆς Ὀνειρα» (διήγημα). . . . . » 30
«Θέμος Λάσκαρης» . . . . . » 60
ΘΡ. Α. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ: «Οἱ Ἐρημιεὺς τοῦ ἡλιόχαρου» (ποιήματα
μὲ πρόλογο). . . . . » 50
Α. ΑΡΓΗ: «Νύχτες». Ποιητικὴ συλλογὴ. . . . . » 35
ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ: Pedro Casas. . . . . » 40
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΘΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ: Τραγοῦδια
τοῦ λαοῦ μας ἀνθολογημένα γιὰ τὰ παιδιά. (Βιβλίον ποὺ τὸ
συστήνουμε σ' ὅλα τὰ ἑλληνικὰ σπύτια) . . . . . Δρ. 3.50
ΑΝΤ. ΓΑΒΡΙΗΛ: Οἱ χοῖροι ὄϊζουσιν. Τὰ χοιρίδια κοίτουσιν.
Οἱ ὄφεις ἰῶζουσιν. . . . . » 2.00
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ: Δρόμοι καὶ Μονοπάτια (ποιητικὴ
συλλογὴ). 50
«ΔΙΟΝΥΣΟΣ» (περιοδικὸ ὁλόκληρη ἢ χρονιά (6 τευχῆ). 60
Μ. ΚΟΥΝΕΛΑΚΗΣ: Τὸ παιδί τῆς Θάλασσης (Charles Cani-
vet) Διασκευὴ. . . . . » 100

Ο ΛΟΓΟΣ

ΠΟΛΗ—ΜΑΡΤΗΣ

1922

ΧΡΟΝΟΣ Δ'.—ΑΡΙΘ. 3

ARISTIDES E. PHOUTRIDES

Η ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ*

«Ἡ Ποίηση γύρισε πίσω στὴν πραγματικότητα, τὴν ἐγ-
καρδιότητα καὶ τὴν εὐρωστία, μὰ πάνω ἀπ' ὅλα ξαναγύρισε
στὴ δημοκρατία... δημοκρατία πνεύματος καὶ δημοκρατία λό-
γου... Οἱ ποιητὲς μας ξανάρθαν πίσω στὴν ἀρχαιότερη καὶ
στὴν πιὸ ἐνθουσιαστικὴ γλώσσα· μεταχειρίζονται τώρα τὴ
γλώσσα τοῦ λαοῦ. Καὶ οὔτε εἶναι αὐτὴ μιὰ ἀπλή ἐπανάσταση
ἐνάντια στὴν ξυλιασμένη καὶ ἀποχαυνωμένη μὲ ψευτοαισθημα-
τικότητα ὁμιλία ποὺ εἶταν ἡ ἔκφραση μιᾶς στενεμένης καὶ νε-
κρωμένης μὲ πλαστὸ αἶσθημα ἀποψῆς τῆς ζωῆς. Ξαναβρῆκαν
τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀξιοπρέπεια, μπορῶ νὰ πῶ τὴ θεία καρδιά τοῦ
τυχαίου καὶ τοῦ κοινοῦ. Φέρνουν στὴν κοινὴ ὁμιλία νέα στοργὴ
καὶ ἐνδιαφέρο, παρουσιάζοντας τὴ φυσικὴ τῆς θέρμης, τὴν ἀρχι-
κὴ τῆς δύναμης».

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Louis Untermeyer περιγράφει τὸν
ἐρχομὸ τοῦ νέου πνεύματος στὴν Ἀμερικανικὴ Ποίηση, ποὺ κα-
τάφερε τὸν ἐκθρονισμὸ τῆς «νεφελώδικης καὶ κλασικῆς παρά-
δοξης καὶ τῆς ἀνυπόφορης ἀπληστίας τῶν Πουριτανῶν»**. Ἄν
ἀλλαγεῖ μιὰ λέξη μόνο, μποροῦμε νὰ μεταχειριστοῦμε τὰ λόγια
αὐτὰ γιὰ νὰ περιγράψουμε τὴ φιλολογικὴ κατάσταση τῆς σύγ-
χρονης Ἑλλάδας. Βάλτε «Καθαρευουσιάνοι» ἀντὶ «Πουριτανοί»
καὶ μπορεῖτε νὰ βάλετε τοῦ Untermeyer τὰ λόγια στὸ στόμα

*Συνέχεια ἀπ' τὸ φύλλο τοῦ Γενάρη.

**The New Era in American Poetry by Louis Untermeyer, Hen-
ry Holt & Co, 1919, σελίδα 10—11.

του Ψυχάρη ἢ τοῦ Ἑφταλιώτη, τοῦ Καρκαβίτσα, τοῦ Χατζόπουλου ἢ τοῦ Παλαμᾶ χωρὶς κακοφανισμὸ των.

Νὰ ἔνας τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς» ἐκφράζει τὴ νέα του πίστη:

Πάρτε καὶ φέρτε με ψηλὰ στὰ Καρπενήσια, καὶ ὕστερα
δόστε με στὰπαλόπνοα τῆς Κλείσοβας μαϊστράλια·

Σ' εἶχα ἀγαπήσει μιὰ φορά, Βαράσσοβα, τῆς Ρούμελης,
σὰς ὄνειρεύομαι, ὦ κορφές, καὶ τοῦ Μοριᾶ ἀκρογιαλίας.
Δεδέντρα πλάση ἀπάρθρηνη, χάρισ' ἐσὺ τοῦ ἀνήμπορου
μιὰ δύναμη καὶ μιὰ ψυχὴ, μιὰ γλώσσα, μιὰ γοργάδα,
γυμνὴ ἔλλη παραδόσου του, κι' ἄς εἶναι τὸ βλαστάρι σας
ἓνα τραγοῦδι ὑπέροφο σὲ μιὰ καινούρια Ἑλλάδα!

Σὲ κάθε τοποθεσία, ποῦ ἀναφέρει ὁ ποιητὴς σ' αὐτοὺς τοὺς
στίχους, ἔχει δώσει τὸ ζωντανὸ τῆς ὄνομα ἀντὶ τοῦ κλασικοῦ,
πρᾶγμα ποῦ γιὰ τοὺς ψευτοκλασικοὺς καὶ τοὺς καθαρευουσιάνους
εἶναι ἴσο μὲ προδοσία, καθὼς καὶ ἡ ἐπιμονὴ μὲ τὴν ὁποῖαν
οἱ πιστοὶ τῆς δημοτικῆς προτιμοῦν νὰ μαθαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα
τῶν ἄμαθων γυναικῶν, παρὰ ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν σοφῶν. Γι' αὐ-
τὸ τὸ ζήτημα ὁ Παλαμᾶς μιλά καθαρά:

Χωριάτη, ἦρθα γιὰ σένα·

Τὸ δέντρο ἀδρὸ ποῦ ρίξωσες στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σου
φέρνει λουλουδι ζωντανὸ στὰ χεῖλη σου τὸ λόγο.

Ἡ νίκη ἔμως γιὰ τίς νέες αὐτὲς τάσεις στὴν Ἑλλάδα δὲν
εἶταν τόσο εὐκολὴ ὥπως στὴν Ἀμερικὴ. Κλασικὲς παράδοσες
καὶ ὁ Πουριτανισμὸς εἶταν νεκροὶ στὴν πραγματικὴ Ἀμερικάνικη
ζωὴ πολὺ πρωτοῦ οἱ Ἀμερικάνοι ποιητὲς δείξουν τὰ ἀποτε-
λέσματα τούτου τοῦ θανάτου. Ἐκτὸς τούτου ὁ ψευτοκλασικισμὸς
μοναχὰ εἶχεν εἰσαχθεῖ στὴ χώρα καὶ ὁ Πουριτανισμὸς εἶταν πε-
ριορισμένους σ' ἓνα μικρὸ μέρος μόνο. Στὴν Ἑλλάδα ἡ κατάστασις
εἶταν πολὺ πιὸ σοβαρὴ. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ζοῦν στὸν ἴσκιό τῆς
Ἀκρόπολης, καὶ ὁ κλασικισμὸς καλλιεργήθηκε ἐκεῖ γενεὲς ὀ-
λόκληρες ὡς ἰσοδύναμος μὲ τὸν ἔθνισμό. Γερὸ αἰσθημα πατρι-
ωτισμοῦ καὶ ἡ διδασχὴ τῆς Καθαρεύουσας στὰ σχολεῖα, ἔκανε
καὶ τοὺς χωρικοὺς ἀκόμα νὰ ντρέπονται γιὰ τὴ γλώσσα τους
καί, ἂν καὶ δὲν τὴν ἐγκατάλειψαν, εἶταν πρόθυμοι νὰ ὑποστοῦν

σημαντικὲς θυσίες γιὰ νὰ δοῦν τὰ παιδιὰ των στίς κορφές τοῦ
καθαρευουσιανισμοῦ. Αὐτὸ ἐξηγᾶ πὼς ὁ λαὸς ἀκολούθησε τοὺς
καθαρευουσιάνους ὅταν οἱ δημοτικιστὲς κατέβηκαν στὸν ἀγῶνα.
Πῆρε τέσσερις γενεὲς ἀδιάκοπες προσπάθειες, πτότερους ἀπὸ
ἓνα Whitman γιὰ ὀδηγὸ, κάμποσες αἱματηρὲς στάσεις καὶ μιὰ
ἐθνικὴ ἐπανάστασις πρωτοῦ ἢ Κυβέρνησις τοῦ Βενιζέλου μπορέ-
σει νὰ μπᾶσει στὰ κρατικὰ δημοτικὰ σχολεῖα διδασχικὰ βιβλία
γραμμένα στὴ ζωντανὴ γλώσσα τῆς Ἑλλάδας. Ὁ Πόλεμος τῆς
Ἀνεξαρτησίας ἄρχισε στὰ 1821. Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος
διώχτηκε στὰ 1917. Τὰ ἀναγνωστικὰ γραμμένα στὴ γλώσσα
τοῦ λαοῦ μπῆκαν στὰ σχολεῖα στὸ 1918. Ἀναμφίβολα, αὐτὸ εἶ-
ναι τὸ πιὸ ἐλπιδοφόρο σημάδι τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναγέννησις.*

Ἐκτὸς ἂν ἔχομε στὸ νοῦ μας τὴ σημασία τοῦ ἀγῶνα ἀνά-
μεσα παλαιοῦ καὶ νέου στὴν Ἑλλάδα, μποροῦμε νὰ βαρεθοῦμε
τὴν ἀπαυτὴ φωτιὰ μὲ τὴν ὁποῖα ὁ Παλαμᾶς ξαναγυρίζει στὸ
ζήτημα αὐτὸ ποῦ μπορεῖ νὰ φανεῖ ὡς ἓνα τριμμένο θέμα στὰ
ἔργα του. Ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ τόμου αὐτοῦ δὲ θὰ βροῦμε
πολλὰ ποῦ νὰ μὴν πλησιάζουν τὴ σκιά τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ. Κα-
θρεφτίζεται σὲ ὅλες τίς διαθέσεις τοῦ ποιητῆ, καὶ φανερώνεται
σὲ ὅλες τίς μορφές του, ἀπὸ κραυγὴ περιφρόνησις ἴσαμε λυρικό
παράπονο, καὶ ἀπὸ τραγοῦδι θριάμβος ἴσαμε φωνὴ ἀπελπισίας.

«Ἐκατὸ Φωνές.»

Οἱ «Ἐκατὸ Φωνές» περιγραφικὰ σκίτσα ἀπὸ ἓνα ἀπέραν-
το κόσμο χεροπιαστῶν πραγμάτων καὶ φευγαλέων σκέψεων, ἀ-
ποτελοῦν συλλογὴ σύντομων ποιημάτων χωρὶς τίτλους, ποῦ
παρασταίνουν καλὰ τὸ ποικιλόμορφο ἐνδιαφέρο τοῦ ποιητῆ γιὰ
τὴ ζωὴ. Ὑποκειμενικὴ σκέψις καὶ ἐξωτερικὴ παρατήρησις βρί-
σκουν μεγάλο πλοῦτο ἐμπνευσις ἀπὸ ὅπου τραγοῦδια μποροῦν
νὰ γεννηθοῦν. Μ' ἔλλη τὴν ποικιλία ὑπάρχει κάποια συνοχὴ
μέσα σὲ ἔλλη τὴ σειρὰ, μιὰ παράξενη ἁρμονία σ' ἓνα ἀνεμοστρό-
βιλο ἐντυπώσεων ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴ δύναμη μὲ τὴν ὁποῖα ἡ
προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ ἀκολουθεῖ τὴ λύρα του μέσα ἀπὸ τίς

*Βλέπε ἐπίσης «Le poète Costis Palamas et son œuvre» ἀπὸ τὸν Phileas
Lebesgue—Les Etudes Franco—Grecques, Μάρτις 1922 σελ. 697—705.

όπωςδήποτε συγχιστικές αλλαγές από μιὰ διάθεση ἢ θέμα σὲ ἄλλη. Ἔτσι ἀπὸ τῆ ψυχῆ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶναι «μέσ' στὰ σκοτάδια τὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι» καὶ ἀπὸ τὸ ἀκαρπο τῶν ἀνθρώπων προσπαθειῶν «ὄνειρου ἕνα μεθύσι πρὸς τὰστέρια» περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν ἀγωνία αὐτοκαταδικασμένου ἁμαρτωλοῦ καὶ φτάνει στὴν πίστη σὲ μιὰ μέρα ἀβασίλευτη ἢ στὴν χαριτωμένη εἰκόνα τοῦ κυπαρισιοῦ ποὺ «ἦσυχο, ὠραῖο, ἀπελπισμένο», πάντα κουνιέται καὶ γέρνει σιγαλά:

«... ξάστερος ὁ οὐρανὸς ἢ μαυρὸς εἶναι,
στὴ χαρὰ τοῦ γλαυκοῦ στῆς τρικυμίας τὸ σᾶλο».

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπαντοῦμε φωνές ἀπὸ τὰ περασμένα μετὰ τὴν «ἀσάλευτη τοῦ μυστικοῦ τοῦ οὐείρου λίμνη», τὸ πρωταπάντημα μετὰ τὴν ἀγάπη,

«Γι' αὐτὸ καὶ τὴν Ἄγάπη σὺν ἐπρωταπάντησᾶ
νὰ φέρνῃ ὄλα τὰ ὄνειρα, νὰ σέρνῃ ὄλα τὰ πάθια,
μὲ ξάφνισε σὺν Ἀτλαντίδα ἀγνώριστη γιγάντισσα»

τραγοῦδια στὴ «γλώσσα τῆς Ρωμισούνης, νικήτρα τοῦ θανάτου» εἰδωλιακὲς εἰκόνες Ἀττικῆς γαλήνης, παθητικὲς θυσίες στὴ Μούσα τῆς Σκέψης, μιλήματα μετὰ τὰ λουλούδια τῶν ἀγρῶν, ὄνειρα κόσμου πέραν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, νεανικὲς ἀνάμνησες, παινέματα καρδιακὰ ἄλλων ἀνθρώπων τῆς σκέψης, ἱερὲς ὄρες ἔκστασης, δάκρυα στὴ μνήμη τοῦ παιδιοῦ του, λυρικὲς συγκινήσεις καὶ προειδοποιήσεις πατριώτη, ὕμνους στὴν χειραφετημένη γυναῖκα, φανταστικὲς ἀποστροφές στὴ ρίμα καὶ στὸ ρυθμὸ καὶ μετὰ λίγα λόγια, πλατεῖα ποικιλία πραγμάτων ἀπὸ τ' ἀστερόφωτα ὡς τοὺς ἀφρούς, «ἀπ' τὸ θουνὸ ὡς τὸ χουδοί». Μὰ εἴτε μιᾶ σὺν ἄτομο ἢ σὺν ἐθνικὸς ποιητῆς, εἴτε τὸ πανόραμα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐμπνέει τὸ ἄσμα ἢ τοῦ ποιητῆ ἢ διάθεση ἀφομοιώνει καὶ ἀπορροφᾷ τὴ φύση, εἴτε παραδίδεται σὲ συγκρατημένη ἢ ἀχαλίνωτη λύπη, τὸ μοτίβο ποὺ κυριαρχεῖ εἶνε παντοτεινὴ ἀντίσταση ἐναντία στὶς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, καὶ πίστη στὸν τελειωτικὸ θρίαμβο τῆς σκέψης.

Ἡ τελευταία φωνὴ μετὰ τὴ συγκρατημένη τῆς θλίψης, τὴν ἱκανοποίησιν ποὺ ἐκφράζει στὸν ἀγῶνα τῆς γιὰ μεγαλείτερη ἀγάπη, καὶ τὴν πεποίθησιν στὴν ἐκλογὴ τοῦ οὐείρου ποὺ καίει,

ἀπὸ τὸν ποιητῆ, τονίζει τὴν κυρίαρχη διάθεση τοῦ Παλαμᾶ καθὼς τὴν εἶδαμε στὴν τελευταία ἀπὸ τὶς «Πατρίδες» του καὶ στὸ τελευταῖο τραγοῦδι τῆς «Φοινικιάς»:

Ἦ κρίματα τοῦ ἀνήμπορου, κορμὶ τυραγνισμένο,
χαμένα νιάτα, ἀντρίκεια ἔσεις παραδαρμένα χρόνια,
ὄνειρα λευκοφόρα, μαύρα καταφρόνια,
ταῖρι χρυσό, σπῖτι ὄρφανό, σκληρὴ ζωὴ. Πεθαίνω.
Μὰ σὰ θὰ βάλει ἀπάνω μου τὰ σιδερένια χέρια τῆς,
τοῦ κόσμου δὲ θὰ φοδηθῶ τὴν πνίχτρα τὴν Ἀράπισσα,
πύρινα γράμματα' ἄσδυστα θὰ ἰδῆ γραμμένα ἀπάνω μου:
«Ἦ Μοῦσα Ἰδέα, σ' ἀγάπησα!».

«Ἀπὸ τοὺς Ὑμνους καὶ τοὺς Θυμούς.»

Ἡ δύναμη τῆς ἀντίστασης αὐξάνει σὲ ὄγκο στοὺς «Ὑμνους καὶ στοὺς Θυμούς». Ἐδῶ κάθε σημεῖο ἀπελπισίας ἐξαφανίζεται. Ὁ ποιητῆς φέρνεται στὰ φτερά τοῦ ἐμπιστοῦ θυμοῦ. Ἀντὶς νὰ μαστίζεται ἀπὸ τὸν κόσμο τῆς σαπίλας, γίνεται ὁ διώχτης τοῦ χτυπῶντας τον μετὰ προφητεία καὶ ὕμνο. Παίρνει τὶς πρῶτες νότες ἀπὸ τὸν ἀγῶνα γιὰ λευτεριά τῆς Νότιας Ἀφρικῆς ἐναντία στὴν Ἀγγλία, «ἠπείρων καὶ φυλῶν, ὧ δαμαστὴ σκληρῆ, τῶν ὠκεάνειων δουκεφάλων καβαλλάρη!»

«Κάτι τρανὸ καὶ κάτι ὠραῖο,
κάτι ἀπὸ πέρα, κάτι ἀπὸ μακριά,
φτάνει ὡς ἐδῶ κι' ἀστραποχύνεται
καὶ τὸ φωτοστεφάνωμα τοῦ Ὑμνοῦ ἀποζητᾶ...»

Σηκωμένος πάνω ἀπὸ τὰ «θαμμένα κόκκαλα πελώριου συντριμμένου σκελετοῦ»—... πάνω ἀπὸ «ὄχλοβοῆς βλαστήμια» ποὺ «σπαράζει τὸν αἰθέριο ἀέρα», ἀκόμα πάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανούς ποὺ ἀπλώνονται σὺν «δλόσδυστο χαμόγελο Σειρήνων», πάνω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ χώρα, χαιρετίζει μέσα στὸν ὄρυγμὸ καὶ τὸν πάταγο τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴ «χαρὰ τῶν θαλασσόδαρτων πουλιῶν» τὴ νέα γενεὰ τῶν πολεμόχαρων ἀνθρώπων :

*Υμνε, ὡς τᾶστέρια ἀνασηκώσου!

Τοῦ Σολωμοῦ ἢ Ἄντρειωμένη
 μὲ τοὺς ἀνέμους ἔφυγε καὶ τὰ θαλασσοπούλια
 πρὸς τὴν ἀγνώριστη φυλὴ τὴν καταφρονεμένη,
 Χαίρετε αὐγῆς τῶν ἀγνωστων καὶ τῶν παρθένων τόπων!

... Εὐλογημένη ἡ ὦρα!

Αὐτοῦ εἶν' ἡ λεβεντιά, κι αὐτοῦ ἡ θυσία,

Κι' αὐτοῦ εἶν' ἡ Δόξα.

Καὶ φτάνει μιὰ καρδιά

Γιὰ νὰ γεννήσῃ Κόρη πάνοπλη τὴν Ἱστορία!

*Ὅταν ἐξεταστῆ ἕως ἀπὸ κοντὰ ὁ ὕμνος αὐτὸς πρὸς τοὺς
 ἀντρείους ὑπερασπιστὲς τοῦ Τρανσβάλ, μοιάζει σὰν ἐγερτήριο
 γιὰ τοῦ ποιητῆ τοὺς δόμφολους. Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς ποὺ γίνεται
 μὲ τὸ κλείσιμο τοῦ δέκατου ἑνατου αἰῶνα, θυμίζει στὸν ποιητῆ
 ἕναν ἄλλον ἀγῶνα λευτεριάς στὴν ἀρχὴ τοῦ ἴδιου αἰῶνα, ποὺ
 δημιούργησε τὴν Νέαν Ἑλλάδα, τὴ μητέρα βασίλισσα τῶν ἔρ-
 γων καὶ τῶν σκέψεων τοῦ ποιητῆ, ποὺ τὸ ζῦπνημά της ἦρθε
 σὰν «μάγεμα...» στὸ «βολὸ τὸ χάραμα ἦτανε τοῦ αἰῶνα».

Ἐόπνησες μ' ἔλη σου τὴν Ἱστορία!

Καὶ νὰ τὴν! Ἡ Ἱστορία σου πόρνη τῶν λογοκόπων

κ' ἡ ἀσπίδα σου ἀπὸ Ἄρπυιες ἀνίερα μολυσμένη...

Καὶ τὸ βασίλειμα ἦρθε τοῦ Αἰῶνα!

*Ὡ Αὐγῆς τῶν ἀνιστόρητων ψυχῶν, τῶν ἄγριων τόπων!

*Ἀκόμα ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν πατρίδα του τὸν φλογίζει:

Τῶν παλατιῶν σου...

Δὲν εἶμ' ἐγὼ διαλαλητής...

*Ἐγὼ εἶμαι τὸ ζηλιάρικο τῆς μάνας μου παιδί,

κι ὅταν δὲ φέρνουν με τὰ ὄνειρατα

ταξιδευτὴ στὰ γαλανὰ ταξίδια πέρα,

εἶμαι τὸ χέρι ποὺ ἔλο θέλει νὰ σφιχτοκρατῇ

μιὰν ἄκρη τῆς πορφύρας σου, ὦ Μητέρα!

*Ἡ ἀγάπη του αὐτὴ τὸν κάνει νὰ γυρίζει μὲ μανία πρὸς ὁ-
 λους ὄσους τὴν ἀτιμάζουν. Στὴν «Τριλογία τοῦ Θυμοῦ» χτυπᾷ
 τοὺς καλόγερους, «τὸν ἥλιο καὶ τὰ ἡλιόχαρα» ποὺ ὀχτρεύονται,
 καὶ ποὺ «χαλάσματα καὶ σκιάχτρα» κάνουν «τοὺς θείους ναοὺς

καὶ τὰ λευκὰ κορμιὰ τῶν ἀγαλμάτων», κατακρίνει τοὺς σχολα-
 στικὸς δασκάλους «τοῦ ξεπεσμοῦ λουλούδια ἀτίμιτα» ποὺ τρέ-
 μουν μπρὸς στοὺς μεγάλους δασκάλους μὲ τὴν «τρομάρα τοῦ ἀ-
 νεμόδαρτου στὸ δέντρο ἀπάνω φύλλου», καὶ ποὺ, τὸν ἴδιο καιρὸ
 δὲ διστάζουν νὰ μαστιγῶνουν μὲ τὴ βέργα τοῦ Ζώϊλου κάθε νέο
 δημιουργὸ ποὺ ζητᾷ νὰ ἐμπνευστεῖ ἀπὸ ὅπου οἱ μεγάλοι δάσκα-
 λοι ἐμπνεύστηκαν «ἀπὸ τῆς θάλασσας τὴν μάνητα ὡς τὸν τριγ-
 μὸ τοῦ σαρακιῶ, κι' ἀπ' τὸ βουγὸ ὡς τὸ χνοῦδι».

Καὶ ἕως ὑπάρχει κάποια δύναμη ποὺ θὰ νικήσῃ αὐτὲς τὶς

«δυὸ Λάμιες, ... τὴ λύσσα τοῦ Καλόγερου,
 τοῦ Δάσκαλου τῆ Μανία...»

*Ὁ ποιητὴς μπορεῖ ἀκόμα νὰ δημιουργήσῃ ἕνα κόσμον ἀπὸ
 χαλάσματα:

... Ἐρμος βρέθηκα στὰ ἔρμα μονοπάτια·

Καὶ τῆς Ἰδέας τῆς ἀστρομαμάτας, ποὺ ἔσφαξαν,

ἀπὸ τὴ στράτα μάζωξα τὰ δόλωτα κομμάτια.

Καὶ τᾶσπερνα στὸ διάβα μου, καὶ φύτρωναν

ἐδῶ παράδεισοι, κ' ἐκεῖ βασιλεία, κ' ἐκεῖ πέρα

παλάτια κ' ἐκκλησιῆς καὶ δρακοντόκαστρα.

Κι ἔλα στὴν ἴδια εὐφραίνονταν ἀνύχτωτην ἡμέρα».

Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα, ὁ Φήμιος, ἀναγκασμένος νὰ τραγουδᾷ
 μέσα σὲ κακοὺς, μελετᾷ τὴ μέρα τῆς ὑπέροχης ἐκδίκησης σὰν
 θὰ γυρίσει ὁ ἀληθινὸς ἀφέντης. Ὁ Οὐγκὼ παινεύεται γιὰ τὰ
 λόγια του:

«Σ' εὐγενικὰ καὶ σὲ χυδαῖα τὰ λόγια δὲ χωρίζονται,

ἄνθια ἔλα γιὰ τῶν ἰδεῶν τᾶρχοντικὸ μελίσι!»

Τοῦ Χριστοῦ ὁ Σταυρὸς σιγομιλᾷ «μὲ ἱλαροὺς θεοὺς» καὶ
 πλέκει στεφάνια ἀπὸ τὴν «ἀγριλιὰ τῆς Ἀττικῆς, τὴ δάφνη
 ἀπ' τὴν Ἑλλάδα» σμίγοντας ἔτσι τοῦ «Γολγαθᾶ τὸ σύγνεφο»,
 μὲ τὴν «ἄσπρη Ὀμηρικὴ τοῦ Ὀλύμπου λαμπεράδα». Εἰς τὸ
 «Μέγα Ὀνειρο» λέγει: στὴν Ἑλλάδα:

Ἐετίναξε τῶν περασμένων τὴν ψευτολατρεία...

Φεβγα...

πρὸς ἕνα ἀγνώριστο Θεὸ σωτήρα ἐκδικητῆ σου.

Ἐκεῖ ἀποκάτου ἀπ' τοῦ οὐρανοῦ τόλαιοιγμένο μάτι
κοίτα κατὰμματα τὸν ἥλιο τὸν ἀρματηλάτη...
καὶ χτίσε μὲ τὰ χέρια σου τᾶσκητικὸ καλύδι...
Νοιώσε τῶν ἔργων τὸν καημὸ πανύψηλο κι ἀρχίνα
ὀλημερίς κι' ὀλονυχτίς νὰ σκάβης ἐκεῖ πέρα,
βρέχοντας μ' ἄγιο ἔδρωτα θαματοργὸ τὴν ξέρα...
Καὶ τὴν ἐλεύθερη ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά τὴν ἄδεια
γέμισε καὶ δυνάμωσε μ' ὄνειρο μόνον ἕνα:
Πῶς νὰ γεννήσης νέο Καιρὸ πού ν' ἀρχινᾷ ἀπὸ σένα».

Στὴν Μωσαϊκὴν αὐτὴν ἐξαρση, καλεῖ τοὺς ταπεινοὺς καὶ
τοὺς τιποτένιους, τραγουδᾷ γιὰ τὸ Θεὸ τοῦ φωτός καὶ τελειώ-
νει μ' ἕνα Ὀλυμπιακὸ Ὑμνο πρὸς τ'

«ἀρχαῖο πνεῦμ' ἀθάνατον, ἀγνὲ πατέρα
τοῦ ὄραίου, τοῦ μεγάλου καὶ τᾶληθινου».

Εἶναι προσευχῆς ὕμνος πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτὸ γιὰ νὰ φανε-
ρωθεῖ ξανά μέσα στὴν λαμπράδα τοῦ δικου τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς.
Τίποτε, στὴ συλλογὴ αὐτὴ δὲ μᾶς θυμίζει τὰ σύνεφα τῆς ἀγωνί-
ας πού πιέζουν «τὸ Γυρισμὸ» ἢ τοὺς «Στίχους σὲ γνωστὸ ἦχο».
Ὁ ποιητὴς γίνεται κυρίαρχος πάνω στὴν ἀπελπισιὰ καὶ στὸν
μαρασμό.

«Ἀπὸ τὰ μεγάλα Ὁράματα»

καὶ «Κάποια τραγούδια ἀκόμα».

Μὲ τὴ νίκη αὐτὴ ὁ ποιητὴς εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀντικρύσει
«Μεγάλα Ὁράματα». Ἡ ἀκόλουθη συλλογὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ
δυσὸ μακρότερα ποιήματα: «Ὁ Ἀσκραῖος» καὶ «Οἱ Ἀλυσίδες».
Εἶναι τὰ βαθύτερα δημιουργήματα στὸν τόμο τῆς «Ἀσάλευτης
Ζωῆς», καὶ φτάνουν τὸν κολοφῶνα τῆς σκέψης τοῦ ποιητῆ. Ἡ
συλλογὴ πού ἐρχεται ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε περισσό-
τερο ἀπ' ὅτι ὁ τίτλος τῆς λέγει, «Κάποια τραγούδια ἀκόμα»,
ἀπὸ τὰ ὁποῖα μερικὰ εἶνε μελωδικὰ καὶ εὐχάριστα, ἄλλα εἶνε
δυνατὰ, καὶ ἀρκετὰ φαίνονται νεανικὰ καὶ ἀδιάφορα. Μὲ τὰ
«μεγάλα Ὁράματα» καταλαβαίνουμε πῶς βρισκόμαστε στὸν ἴ-
σκιό τοῦ μεγάλου. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ «Ἀσκραίου» ἐκδηλώνε-

ται μὲ ἕνα σιγαλὸ ρυθμὸ πού σπάνια διακόπτεται ἀπὸ στίχους
γοργότερης κίνησης. Τὸ μέτρο εἶνε λαμβικὸ μὲ ἑπτὰ πόδια. Τὸ
ἐνάντιο «οἱ Ἀλυσίδες» εἶνε συνθεμένες σὲ κοντοὺς στίχους τρο-
χαϊκῆς κίνησης πού δείχνουν μεγαλειότερη δύναμη καὶ μεγαλει-
ώδη φαντασία. Εἶνε ὁ ἴδιος ρυθμὸς πού ὁ Παλαμᾶς μεταχειρί-
στηκε στὸ ἀριστοῦργημά του «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου».
Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ φιλοσοφία τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἔργου εἶνε
σχεδὸν παρόμοια μὲ τὴν ὁποία βρισκομαί καὶ στὸν «Ἀσκραῖο»
καὶ στὶς «Ἀλυσίδες», μὲ μόνη τὴ διαφορὰ ὅτι, ἔχομε ἐδῶ σπέρμα
μόνο, φτάνει τὴν τέλεια τοῦ ἐκδήλωση στὴ σκέψη τοῦ Γύφτου.

Ἐχτενὴς ἀνάλυση τοῦ «Ἀσκραίου» βρίσκεται στὴν πραγ-
ματεία μου «Ἡσιόδικες ἀνάμνησες ἀπὸ τὸν Ἀσκραῖο τοῦ Κω-
στή Παλαμᾶ» πού δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Classical jour-
nal» XII, Ἄρ. 3, Δεκέβρης 1916*. Μ' ὄλη τὴν νεωτεριστι-
κὴ του σκέψη, τὸ ποίημα ἔχει κλασικὸ δέσιμο; εἶνε καινούριο
κρασί χυμένο σὲ ἀρχαῖο Βοιωτικὸ κύπελο. «Οἱ Ἀλυσίδες» ὅμως
εἶναι λεύτερες ἀπὸ τὴ σκιά τῶν περασμένων ὅσον ἀφορᾷ τὸ δέ-
σιμο; Ὁ Βεργίλιος ἔδωσε τὸ κείμενο γιὰ τὸ πρῶτο ποίημα. Τὸ
κλειδί γιὰ τίς Ἀλυσίδες βρίσκεται στοὺς στίχους τοῦ μεγάλου
Πουριτανοῦ ποιητῆ:

The mind is its own place, and in itself
Can make a Heaven of Hell, a Hell of Heaven.
Milton. Paradise Lost.

πὺ κατὰ τὴν μετάφραση τοῦ Παλαμᾶ: «Ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸν ἴδιο
ἑαυτὸ τῆς κρέμεται. Κ' ἔχει τὴ δύναμη νὰ κάνει ἀπὸ τὴν κό-
λαση τὸν οὐρανὸ, κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὴν κόλαση».

Σὰν πρελοῦντιο στὸ ποίημα ἔχομε μιὰ ζωηρὴ εἰκόνα ἑνὸς
λεόπαρδου στὸ σιδερένιο τοῦ κλουβί, πού δὲν φαίνεται νὰ αισθά-
νεται τὴν αἰχμαλωσία του:

Καὶ πεντάμορφ' εἶταν ἡ ἀγριὰδα του
κ' ἡ ὀμορφάδα του εἶταν ἀπὸ κῆμα
κι' ἀπὸ μαύρη νύχτα ἀστραφτερή.

Ἀπὸ 'κεῖ βρισκόμαστε στὴ φυλακὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ

*Σημ. Μεταφρ. Ἑλληνικὴ μετάφραση ἔκαμε τῆς πραγματείας ὁ
Λεάντρος Παλαμᾶς στὰ 1917, στὸ Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου.

παρακολουθούμε τά όνειρα ενός από τους φυλακισμένους που είταν

Μές στής φυλακίης τούς διαλεχτούς

... ό διαλεχτός...

του φυλακιστή.

Χωρίς νά ξέρει τήν αίτία τής φυλάκισίης του, χάνει τή λευτεριά του και δεσμεύεται από τόν Άράπη, που φαίνεται νάν' ή Μοίρα τής περιστασης ή τής θέλησης και ρίχνεται στη φυλακή πού :

... είταν κάστρο θεόρατο από μάρμαρο

κι' από χάλκωμα κι από χρυσάφι·

"Όλη ή πλάση, από τήν πέτρα κι" ως τό νοσ...

ταίριαζαν άπάνου του κι απόξω...

και τό κάστρο...

είτανε ζωσμένο όλόγυρα,

δπως είμουνα κ' έγώ από τόν Άράπη,

μέ άλυσίδες, μέ άλυσίδες...

Μ' άλλα λόγια, όπως βρισκόμαστε αιχμάλωτοι από τήν ταρανία τής ίδιας μας μοίρας, έτσι ό κόσμος τής έκλογής μας είναι ένα κάστρο άφώτιστο από τόν ήλιο τής ζωής και δεμένο μέ τις σιδερένιες άλυσίδες που ή συναλλαγή, τς περασμένα, ψεύτικες φωνές όμορφιάς και ή σύγχυση των άξιων έσφυρηλάτησαν.

Ηλίψη νοτισμένη χαλκοπράσινη

μέσα του έσταζε και σκέδρωνε τούς τοίχους

και παντού παράδερναν οι νυχτερίδες...

και όλους μέσα οι άλυσίδες τούς κρατούσαν

τούς ήχους όσο που γίνονταν

Συμφωνία μουσική...

Τό τραγούδι αυτό των άλυσίδων είναι ή αρχή τής χάριης.

Τ' ακούει ό φυλακισμένος και μιλά στις άλυσίδες του :

Σάν τά πάντα που σαλεύουνε και ζούν,

από τάστρα ως τά σκουλήκια,

μιά βουλή κ' εσάς μεταμορφώνει·

τύραννοι κι αν είσατε, του κάκου!

Κάτι νέο αρχίζει μέσα σας

για νά γίνη άγάλια άγάλια χνούδι, αηδόνι!

Ή αντίληψη τής καινούριας αυτής άποψης τής αιχμαλωσίας εινε ένα νέο σπρώξιμο για τό άψήλωμα προς τό φως τής άληθινής ζωής. Και ύστερα ακολουθα ή σιγανή πρώτη πρόσδος μέ τό φως των τριών λύχνων, "Έλεου, Βοήθειας και Άγάπης· Λέγει λόγια έλπιδοφόρα στους άλλους σκλάβους προς τούς οποίους ήρθε σαν «ήλιου τζερρωστο αντιφέγγισμα». Έρχεται ύστερα σ' ένα μικρό μέρος μέ ένα γαλάζιο φέγγος από πάνω και ψηλούς τοίχους όλοτριγυρα, και μέ τά χέρια του καλλιεργά τό άγιο μέρος όπου

κ' έγινε κηπάρι ή χέρσα γή,

κάτι πιό ακριβό από νιόπαντρων

πρωταπόχτητο σπιτάκι,

Τότες αναπνέει πάλι και σηκώνει «άθέλητα τά χέρια... προς δέηση βουδή». Κατά παρακίνηση του Άράπη βλέπει ένα φεγγίτη ψηλά, πάνω σ' ένα από τούς όλόρθους τοίχους και σέρνοντας τόν έαυτό του και τις άλυσίδες του αναδειώνει τήν τεράστια σκάλα που φέρνει προς τόν φεγγίτη, από όπου βλέπει:

... χωρίς πέρατα τούς ουρανούς,

και χωρίς γιαλούς τά πέλαγα,

και λαχτάριζε κι όλόδροσος ό άέρας,

κ' επαιζε τό φως όλόγλυκα,

και είταν ή Αύγή πορφυρογέννητη

μιās βασιλισσας, μιās Άνοιξης μητέρας.

Δευτεριά άμόδυντη βασιλεύει στη χώρα «που ή έγνοια νεκρου στάχτη, και ή ζωή Θεου παιγνίδια»...

Και στην ύψη είχαν οι άντρες των παιδιών

τό ήλαρό τό σφράγισμα, και στην ψυχή

των ήρώων τή γνώμη,

και τούς πλευρώναν, λαμπροί και φοβεροί,

κάποιοι αρχάγγελοι, και είταν οι γυναίκες τους.

και πατούσανε τή γής ουρανοδρόμοι.

Τό μεγάλο αυτό δραμα εξαγγέλλει στα πλήθη των σκλάβων που κείτονται στο κάστρο ως που οι άλυσίδες όλων άπαν-

τοῦν μὲ τὸ δικό των διαφορετικῶ τραγοῦδι. Οἱ τελευταῖες γραμμὲς τοῦ ποιήματος εἶνε τόσο αἰσιόδοξες πὺ σχεδὸν γίνονται: Εὐαγγελικὲς:

Σὰν τὰ πάντα πὺ σαλεύουνε, καὶ ζοῦν,
νόησα καὶ σ' ἔσας τῆ δύναμη
πὺ μεταμορφώνει σας καὶ σὰς ὑψώνει,
ἀλυσίδες, μοῖρες, τύραννοι!
Κάποιο χέρι ἀρχίζει πιδ κοντὰ
νὰ σας πάη πρὸς τὸ φτερό καὶ πρὸς τ' ἀηδόνι!

Αὐτὰ ἀπέχουν μίλια δλόκληρα ἀπὸ τοὺς πρώτους στίχους τῆς Ἀσάλευτης Ζωῆς. Νοιώθουμε σὰ νάχομε διαβεῖ μέσα ἀπὸ μιὰ θάλασσα θλίψης καὶ ἀβεβαιότητος σὲ μιὰ γῆ ἀσφάλειας καὶ χαρᾶς. Καὶ ὅμως τὸ σπέρμα βρίσκονταν στὴν ἴδια ἀρχή. Δὲν ἔχομε τίποτε ἄλλο τώρα παρὰ τὴν πραγματοποίηση μιᾶς ὑπόσεως—μιὰ ζωὴ θριαμβευτικῆ, ἀσάλευτη.

Νέα Ὑόρκη 1920.

Μετάφραση ΠΑΝΟΥ ΦΛΩΡΗ
E. Lansing, 1921.

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΓΟΝΑΤΙΣΜΑ

Τοῦ Λ. Πράσινου, τοῦ λατρεμένα
ἀλησμόνητου φίλου μου.

Ὁ χορὸς εἶτανε στὸ μεγάλο τὸν κορμὸ του, ὅταν ὁ Διονύσης μπῆκε μέσα στὸ μπάρ. Γλέντι τρικούδετο ὁμάδι ζοῦσε γύρω, καὶ νεχταροθάματα ἡδονικὰ στὴν τερπνότατη φωνὴ τῆς κάθε γυναίκας. Διψοῦσε γιὰ πρωτόπλαστες λαχτάρες, γιὰ μυστικὰ χαδέματα, λιγόζωα λές, ἢ κάθε γυναίκα, κ' εἶτανε ἢ μέθη ἐκεῖ μέσα χρυσομαλούσα ἀπὸ περηφάνεια ἀλύπητη. Οἱ ἄντρες σὰ νὰ σδύνανε δίπλα στὸ μεταξένιο καμάρωμα τῶ γυναικῶν, στ' ἄμαθα μιλήματά τους μπρός κ' εἶτανε καὶ νέοι, πὺ σὲ γυναῖκες τοὺς γύρισε εἰδωλολάτρα ἢ φύση τους, μὰ ἐ-

τοῦτοι τὸ ἴδιο δλόκριβο μπάλσαμο δὲν ἔδκανε στὴ φωνὴ τους, κὶ οὔτε ἢ κίνηση κατάφερνε νὰ τοὺς ὑψώσει ὡς τῆ δύσκολη ἀφροντισιά. Μ' ὄλα τοῦτο γελοῦσανε κὶ αὐτοὶ μὲ λιγὸσαρκο φόβο στῶ χειλιῶ τους τὸ ξελάγιασμα. Τῶ γυναικῶν τὰ κοιτάγματα, ὅταν ἐρχόντανε πρὸς τὸ μέρος τους, ἀκριοπαίρνανε τὴν κοσμικὴ καταφρόνια, καὶ γλήγορα ξαναπετούσανε στὸ ἀνθισμα τῆς κοσμοφίλης τρυφερότητος. Γιὰ ἐκεῖ πάντα.

Τῆς μοντέρνας μουσικῆς οἱ σαῖτένιοι ρυθμοὶ ἀπὸ φῶς, ἀπὸ ἀγάπη γλυτωμένοι, σκλαβωνόντανε σὲ γαλάζια φειδογλυστήματα, σκυφτὰ ταξίματα τρυγοῦσε ὁ βαρύκαρδος πόθος, καὶ πήγαινε ὁ σκοπὸς κολακεύοντας τὶς φτωχὲς προσμονές, κὶ ὁ χορὸς χωρὶς τῆς αἰδωσύνης τὴν πειθῶ, γλυτωμένος ἀπ' τὸ φῶς σὰν ἓνας μοναδικὸς ρυθμὸς.

Μὲ τὰ ξετρελαμένα ζευγάρια μπερδεύτηκε γιὰ λίγο ὁ Διονύσης, μιὰ γυναίκα, πὺ μεθυσμένη στροβίλιζε, τοῦ χάλασε τὴν παραγυρεμένη τσάκα τοῦ καπέλου του, καὶ δίχως νὰ τῆ σιάξει, εὐχαριστημένος γιὰ τὴν ἰδιαιτέρη συμπάθεια, τράδηξε στὸ τραπέζακι τῆς κώχης, ὅπου τὸν περιμένανε ὁ Δεωνίδας μὲ τὴν Τερέζα. Τονὲ παραλάδανε θυμωμένοι γιὰ τὴν ἀργητά του· εἶτανε ἄξιος νὰ λησμονοῦσε κίβλας πῶς ὑπάρχανε καὶ νὰ τοὺς ἀφῆνε ἐκεῖ ἴσια μὲ τὰ ξημερώματα. Μὰ οἱ ἴδιοι φταίγανε πὺ τοῦ δίνανε ἀκρόαση, καὶ τὰ παίρνανε στὰ σοβαρὰ τὰ ραντεβού του, σὰ νὰ μὴ τοὺς φτάνανε τάχα οἱ τόσες φιάκες, πὺ ἀδάρετα τοὺς σκάρωνε. Δίχως νὰ χάσει ἐκεῖνος τὸ τέμπο του, δίπλα τους καθισμένος τοὺς ξαναχαιρέτησε, βγάζοντας τὸ καπέλο μ' ἀριστοκρατικὴ λευτεριά, μὰ ἔτσι ξακολουθοῦσανε κ' οἱ δυὸ νὰ τοῦ τὰ φέλουνε πὺ τῶθαλε στραβά, κὶ ἄρχισε τὸ σκοπὸ τοῦ χοροῦ νὰ τονὲ παίρνει, γυρνώντας τον μ' ἐπιμονὴ σ' ἄμανεδάκι. Μονομιᾶς σκόρπισε ὁ θυμὸς τους, καὶ θέλοντας καὶ μὴ πατήσανε κ' οἱ δυὸ τὰ γέλια. . . Εἶτανε τόσο κωμικὴ ἢ μούρη του ὅταν γύρευε τὸ ὕφος τοῦ μεθυσμένου ἀγά! Σὲ λίγο τοὺς φοβέρισε ὅτι μιὰ λέξη ἀκόμα, τοσοῦτσικὴ δά, νὰ τοῦ λέγανε θὰ σήκωνε μεγάλο σκάνταλο, θάλασσα θὰ τᾶκανε ὄλα ἐκεῖ μέσα, γιὰτὶ ἢ καρδιά του τραβοῦσε, λέει, νὰ τὰ ἐπισκεφτεῖ καὶ νὰ μάθει τί λογιῶ εἶναι τ' ἀτυνομικὰ μπουντρούμια τοῦ Παρισίου. Θὰ προσπαθοῦσε μὰ-

λιστα, καλλιεργώντας τις σχέσεις του με τὸ χωροφύλακα νὰ τοὺς κουβαλήσει καὶ τοὺς ἴδιους στὸ τμήμα, ὄχι γιὰ πολὺ μὰ γιὰ ἕνα δυὸ νυχτοβλες, ἔτσι γιὰ χάξι, ἐρασιτεχνικά. Ἡ εὐθυμία τῶρα καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φούντωνε μὲ τὸ ξανάσασμα τῆς πιὸ ζυπνῆς φιλίας.

Πέντε χρόνια ἀλάκαιρα ποὺ ὁ Λεωνίδας ζοῦσε μὲ τὴν Τερέζα, κι ἀπ' τῶν τόσων καὶ τόσων φίλων μονάχα τοῦ Διονύση ἡ ἀγάπη στιγμὴ δὲν τοὺς ἔλλειψε. Τόντις εἶτανε ὁ μόνος ποὺ τοὺς κατάλαβε γερά, κι ὁ μόνος ποὺ ἄξιζε νὰ τοὺς συντροφεύει. Ἐκείνης τὴν ἄγια καλωσύνη, καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς τῆ γαληνῆ τῆνὲ λάτρυνε μ' ἄλο του τὸ αἶμα. Τοῦ φίλου πάλε τὴν αἰσθηματολογία κάποτες παγωμένη μποροῦσε νὰ τὴ βρῖσκει, ἀκατάληφτη κάποτες, μὰ πάντα του τῆνὲ θωροῦσε ἀνώτερη. Ἀταίριαχτους οἱ ἄλλοι τοὺς λέγανε— οἱ πιότεροι ἀπὸ τοὺς οὗτε τὸ πρόσωπο τῆς Τερέζας κἀνε ξαίρανε— κ' ἐκεῖνος τὸ ξεφώνιζε πὼς τέτοια ὁμόνοια δὲ μεταστάθηκε οὔτε στὰ πιὸ φρόνημα, καὶ τὰ πιὸ ὑπολογισμένα κοινωνικά συνοικέσια.

«Ὁξω ἀπ' τὴν κοινωνία, συνήθιζε νὰ τοὺς λέει ὅταν εἶτανε στὰ κέφια του, βρῖσκει κανεὶς τὰ πιὸ τίμια νοικοκεριά. Τίμια γιατί ἀγαπιούνται, γιατί ὀλημερίς λαχταροῦνε τὴ φύση τους! Κι αὐτὸ δὲ θὰ τὸ νοιώσουνε ποτές οἱ ἄλλοι, οἱ μέτριοι...» Λέγοντας ἐτούτα γλήγορα καὶ στὸ λεπτὸ ἄφριζε ὄχι γιὰ τοὺς μέτριους, τοὺς κακόμοιρους μέτριους, παρὰ γιὰ τὸν ὄχλο ἐκείνων, ποὺ κάθε τους κίνημα τὸ κανονίζουσε μὲ τὸ μέτρος τῆς ἀνήθικης φρονιμάδας. Τὰ λόγια του ἄλα, κ' ἔλεγε ἕνα σωρὸ φιλοσοφημένο, οἱ δυὸ τους πολὺ δὲν τὰ προσέχανε, μὰ ἔτσι μισὰ ὅπως τοὺς φτάνανε, κάμανε τὴν κρίση τους ν' ἀναγαλλιᾶζει καὶ νᾶρχεται στὸ συμπέρασμα πὼς ἄλλη καρδιά, γενναία ὅπως τοῦ Διονύση, ἀδύνατο νὰ ὑπαρχε μέσα στὸν κόσμο. Μαζὶ τους ἴδιος ἀδερφός, γεμάτος ἀπὸ χάρη προστασίας καὶ συμβουλῆς. Ὁμορφος ὄχι, μὰ τὴ σκληρότητα τῆς ματιᾶς του ποὺ ἄλλες τις ἀπαγοητευμένες ἀπόλαψες εἶχε ζήσει, καὶ τις πικρὲς διαφορὲς ἄλλες, εἶσους ἀνίκανος νὰ μὴ τὴν προτιμήσεις ἀπ' τ' ἀγγελικότερα μάτια. Συχνὰ ἀσκημάθρωπο τὸν λέγανε οἱ δικοὶ του, μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ τοῦ χαδεύανε τὸ πρόσωπο μὲ τρυφερότητα, ποὺ θρία δὲν

ἤξαιρε. Πότε παιδὶ ἄρρωστο ποὺ τοῦ ταιριάζει ἡ συμπόνοια, καὶ πότε βασανισμένο γέρο τὸν δείχνανε οἱ ρυτίδες του. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια γι' αὐτόνα εἶχε γράψει ὁ Λεωνίδας: «Ὁμορφιά τῆς καλωσύνης, μοναχὰ ὅταν ἀπάνω στοῦ ἄσκημου τὸ πρόσωπο ἀπλώνεις ἀποχτᾶς μὴ δόνη γνώσης, ποὺ τῆνὲ ποθοῦμε πάντα!» Τῷμαθε ὁ Διονύσης πὼς γιὰ λόγου του γραφήκανε αὐτά, καὶ ψηλώνοντας ἔλεγε ὅτι πιά ἡ Δόξα κι ὄχι ἡ ἀσκήμια ὀριζε τὴ μορφὴ του.

Τὰ μεσάνυχτα περασμένα κι ἄλο πιὸ γλεντισιμένη ἡ ζωὴ μέσα στὴ σάλλα τοῦ χοροῦ. Ἡ σαμπάνια ἔκαμε τὴ δουλιὰ τῆς μὲ τὴν ὑπάκουη βοήθεια τῶν γκαρσονιῶν, ποὺ γιὰ νὰ δείξουνε τις ἐκδουλεψές τους ἐπισημότερα, οὔτε σταλιά χαμογελοῦσανε· σοβαρὰ ἄλα τους καὶ μετρημένα, τόσο μετρημένα ποὺ συμπαιθητικά περιεργα θὰ τᾶδρισκες. Ἡ εὐθυμία τῶν πλουσιῶν ξενύχτιδων γυροῦσε τὴ δικὴ τους στὸ πονηρὸ ρεγουλάρισμα τῆς σπατάλης, κι ἀνάγκη καμμιά νὰ χαμογελάσουνε μὲ τοὺς κυρλοῦς.

Οἱ ρυθμοὶ τῆς μουσικῆς πιδέξιοι κάμανε ἕνα Ἰσπανιόλο, ποὺ σκεφτότανε μέσα στις ξασπρισμένες του μπαρμπέτες, νὰ θυμηθεῖ τὸ νεύρωμα τῆς πατρίδας του, καὶ νάσου τονε ποὺ μὲ τὰ δάχτυλα ἄρχισε νὰ δίνει τὸν ἦχο τῆς καστανιέτας. Ἡ μικρὴ, ποὺ μαζὶ του καθότανε, θέλησε νὰ μιμηθεῖ, ἀλλὰ μὴ μπορώντας νὰ τὸ καταφέρει πεισμώθηκε, καὶ πολεμοῦσε σώνει καὶ καλά, κ' ἐκείνονε νὰ τὸν μπόδισει· μισοήρτανε στὰ χέρια γιὰ νὰ φιλιωθοῦνε ὅστες σ' ἕνα χλιό, ἄτονο ἀγκάλιασμα.

Ἡ μουσικὴ πῆγαινε τῶρα πιὸ μαλακά, ἄλο λιγοστεύοντας... Καταμεσίς τῆς σάλλας, δυὸ γυναῖκες, ὄρατο Σαπφικὸ ζευγάρι, μ' ἀγέρωχο ἐρεθισμὸ συβολίζανε τὸν πλοῦτο τῆς Παριζιάνικης ἐκκεντρικότητος. Λέγανε οἱ κακὲς οἱ γλώσσες πὼς ἡ μὰ τοῦ ζευγαριοῦ, εἶχε ξεχωριστὲς συμπάθειες κι ἀδυναμίες κολασμένες γιὰ ἕνα ἀκαδημαϊκό. Ὁ Διονύσης, ποὺ τῶρα τὸ πρωτομάθενε, δογματίσε πὼς γιὰ νὰ μπορεῖ ἔτσι νὰ τὸν ἀγαπᾶ ἐτούτη, δίχως ἄλλο θηλυκὸς θὲ νάτανε ὁ ἀθάνατος. Τὰ γέλια τοὺς ξαναπιάσανε καὶ τοὺς τρεῖς τόσο προκλητικά, ποὺ ἡ μικρούλα τοῦ Ἰσπανιόλου ἔχοντας ἀκούσει τὴν ὀμιλία τους, καὶ ξαίροντας συνάμα κάτι κι αὐτὴ ἀπὸ παρόμοιες δουλιές, κοκκί-

νισε πιότερο απ' τὸ κοκκινάδι της. Ὁ σύντροφός της ἤρθε πά-
λε καιρό, καὶ ξανάρχισε τὶς καστανιέτες του, ὡς πὺν σῶπασε ἡ
μουσικὴ γιὰ νὰ φέρει ἄλλο χορὸ. Ὁ σκοπὸς του τῆς μόδας, γνω-
στὸς σ' ἔλο τὸ Παρίσι, ὕστερις ἀπ' τὴν ἐπιτυχία του στὸ Κα-
ζινό. Γυναῖκες κι ἄντρες, κ' οἱ νέοι τὸ ἀλαφροτραγουδοῦσανε τὸ
λιγερό τραγοῦδι. Ἐνας Ἑγγλέζος, ἴδιος παιδί στὴ μούρη, μό-
λις πρώτη βραδιά τολμώντας νὰ μεθύσει, ξελαρυγγίζοτανε μὲ
ὕφος Πίλσερ γιὰ τὸ Σουαννί του.

Ὁ Ἰσπανιόλος ἔδγαλε τὸ πορτοφόλι, καὶ μὲ τρόπο λογά-
ριαζε τὰ παραδάκια του. Δυὸ μικροῦλες, πονηρὰ λαγγεμένα τὰ
χεῖλια τους, περαστικὲς τῆς κάμανε τὸ μάτι τῆς δικῆς του,
ποῦ ἀμέσως γύρισε πρὸς τὸ μέρος τοῦ Διονύση γιὰ νὰ διεῖ ἂν
κατάλαβε τίποτις ἐτοῦτος. Καινούργια πεσομιστικὰ συμπε-
ράσματα ἀράδιασε πάλε ὁ Διονύσης μας: «Τὶ τὰ θέλεις, Λεω-
νίδα μου, πρέπει νὰ τὸ μολογήσουμε πὺς ἡ γυναῖκα πρώτη, κι
ὄχι ὁ ἄντρας, ἀνακάλυψε τὴν ἡδονή, ἢ ἂν θέλεις τοὺς τρόπους
τῆς ἡδονῆς. . . Τὴ διαίστηση γιὰ τὴν καινούργια ἡδονή, μοναχὰ
ἢ γυναῖκα τὴν κατέχει! Ἄς πᾶνε νὰ λένε, καὶ νὰ λένε ὅτι θέ-
λουμε, ἀπ' τὸ κεφάλι τὸ δικὸ μου δὲ θγαίνει τ' ὅτι ἡ γυναῖκα
διοργάνωνε τὰ ὄργια τοῦ Νέρωνα. Τὸ πολὺ ἴσως κάποιος ποῦ
μισοῦσανε γυναῖκα, μ' ἀκέριος ἄντρας ποτέ. Ὁ μαρκέζος De
Sade αὐτὸς δὲ πὺν νομίζουμε πὺς ἔκαμε κάτι γιὰ ν' ἀνάστησει
τοὺς πόθους μας μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸν πόνο, δὲν εἶτανε, φίλε
μου, ὁ κακομοῖρης παρὰ μαθητοῦδι ποῖδες ξαίρει ποιανῆς σοφῆς
γυναίκα. . . Ἄλλοίμονο, τῆς γυναίκας θεὸ νάμαστε μαθητοῦδια
κάθε φορὰ πὺν τὸ εἶδος μας θαθύτερα τὸ γνωρίζουμε. . . Τὰ
πράματα ὀλοφάνερα εἶναι: παίρνεις μιὰ παρθένα καὶ μνεῖσκεις
θαμπωμένος μπρὸς στὴ σοφία τοῦ ἡδονισμοῦ της. ἐνῶ ἕνας ἔ-
φημος θὰ σὲ ἀποκαρδιώσει ἀμέσως ἀπ' τὴ νωθρή του ἄ-
γνωια! . . .»

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἦρθε στὸ τραπέζι τους ἕνας Γάλλος για-
τρὸς, φίλος τοῦ Λεωνίδα. Ὁ Διονύσης γοῦστο καθόλου δὲν τὸν
ἔκαμε, βρίσκοντας πὺς ἔμοιαζε τὸ Σκυλεδήμο, κάποιον γνωστὸ
τοὺς ἀποτυχημένον γεωπόνον. Δὲ ντιριότανε μάλιστα καὶ μπρο-
στὰ του ἀκόμα νὰ τὸ πει πὺς εἶτανε ὁ γιατρὸς ὁ πιὸ σίγουρος

γιὰ νὰ διαπιστώνει θανάτους, καὶ πὺς ἔλη του ἡ ἐπιστημονικὴ
δημιουργικότητα στρεφότανε μοναχὰ σὲ τοῦτο.

Ὁ Λεωνίδας σημασία ἰδιαιτέρη δὲν τοῦδινε τοῦ γιατροῦ,
μὰ ὅπως μ' ἔλους, ἔτσι καὶ μ' αὐτόνα ἄραζε νὰ κουβεντιάζει.
Ἐνας πελαγωμένος ἄθροπισμὸς τὸν ὑποχρέωνε ν' ἀγαπᾷ τὸν
καθένα, καὶ σύγκαιρα ν' ἀδιαφορεῖ. Ἀγάπη γεννημένη ἀπ' τῆς
ἀδιαφορίας τὴν πρόκληση, ποῦ τίποτα δὲν ἤθελε νὰ παραθαθύ-
νει, τίποτα ν' ἀκριβολογήσει. Φανταζότανε πὺς μέσα στὴ δικὴ
του ζωὴ ὑπάρχανε ἔλοι, μαζὶ του περνούσανε, καὶ θάχε ἀδικο
ἂν πήγαινε ἄλλοῦ νὰ τοὺς γυρέψει. Ἐτσι τὸ κάθε τι τοῦ διπλα-
νοῦ τ' ἀγνοοῦσε, καὶ δὲ βρισκότανε ψυχὴ πὺν νὰ μὴ τὴ συμπα-
θήσει ἀμέσως.

Ὁ Διονύσης πάλε ἔλο καὶ πιότερο ἐνδιαφέρο παίρνοντας
γιὰ τὸ γιατρὸ, τὸν ἀντιπαθοῦσε, μὲ τὰ σωστὰ του. Χίλιω λογιῶ
ὑποψίες ἔθαζε μὲ τὸ νοῦ του γι' αὐτόνα, κ' εἶτανε σίγουρος πὺς
κάτι θὰ τοὺς ἔκαμε μιὰ μέρα, κάτι ταπεινὸ, καὶ δὲν μπορούσε
ἀπὸ τῶρα νὰ τονὲ χωνέψει.

Ὁ χορὸς τέλειωσε. Ἐνας νέος μιχτοῦ γένους στάθηκε δι-
πλα στὴ μουσικὴ, κι ἄρχισε νὰ τραγοῦδᾷ λαρυγγίζοντας παλιῆς
ἄσελγες στροφές. Τὸ βιολί σιγανὸ ἰδὸν συνόδευε, τὰ φῶσια τ'
ἀλλάξανε ἀλαφρὰ ρόδινα. . . Δυὸ ξερακιανοὶ γέροι τονὲ καμα-
ρώνανε τὸ νέο, ἀνήσυχτα λαγγεύοντας μὲς τὶς ξευχιτισμένες
τοὺς ὄψεις.

Χαμογελώντας ὁ Λεωνίδας μελετοῦσε τοὺς ξευχιτιδες καὶ
τὴν ἀνίκανή τους τὴν ὄψη. Τὸ ἴδιο ἔμοιαζε νὰ σερικνίζει κι ὁ
Διονύσης μὰ τὴν προσοχή του ἄλλοῦ τὴν κάρφωνε. Ἐτσι μπό-
ρεσε καὶ κρυφοεῖδε τὸ χέρι τοῦ γιατροῦ νὰ χαδεύει τὰ δάχτυ-
λα τῆς Τερέζας, καὶ νὰ περνᾷ ἀγάλια μέσα στὴ φούχτα της.
Ἡ μαργιολιά τοῦ ρωμιοῦ πήρε δρόμο μονομίας, καὶ τίποτε δὲν
ἔμεινε πὺν νὰ μὴ τὸ καταλάβει. Ἡξάειρε τῶρα τὸ τί γινότανε,
καὶ τὸ τί χρωστοῦσε νὰ κάμει ὁ ἴδιος. Ἐπνᾶδα τοῦ μυαλοῦ
ποτέ δὲν τοῦ ἔλειπε, μὰ τῶρα ἐννοιωθε νὰ τονὲ πλημμυρᾷ καὶ
τῆς καρδιάς ἢ ὀλόφωτη συμπόνια. Πονοῦσε γιὰ τὴν Τερέζα!
Καιγότανε πὺν τὴν εἶχανε κάμει γλυκειὰ ρωμιποῦλα, καὶ πὺν
τῶρα γυρνοῦσε ἔτσι, πὺν θὰ τὴ χάνανε πιά τῶρα γιὰ πάντα.
Καὶ ἀκόμα πιὸ πολὺ ὑπόφερνε καταλαβαίνοντας πὺς ἐκεῖνης

δὲν εἶτανε τὸ φταίξιμο.—Κοίταξε τὸ Λεωνίδα, πὺ ἦσυχος ἔα-
κολουθοῦσε τῇ μελέτῃ τῶν δυὸ τύπων, καὶ τοῦ ἦρθε ἀπ' τὰ
μαλλιά νὰ τὸν ἀρπάξει, νὰ τοῦ σείσει τὸ κεφάλι καὶ νὰ τονέ
διδεῖ ἐπιτέλους ξυπνὸ. Μέσα του ἔβραζε ἡ ἀνυπομονησιά, καὶ
τὰδωκε πάλι φόρα τὰ χωρατὰ γιὰ νὰ ξεσκάσει. Τὸ κακὸ εἶτανε
ποῦ ὁ γιατρός, γιὰ τὰ χωρατὰ του ἐθουσιαζότανε καὶ θαθράκω-
νε τὰ μάτια μὲ τὸ βαρὶ τὸ γέλιο. Αὐτὸ πιὰ τοῦ κορύφωσε τὸ
θυμὸ, κ' εἶδε πὺς τὸ καλῆτερο θάτανε νὰ τοὺς φασκιώσει νὰ
φύγουνε.

Κάτι εἶπε ὁ γιατρός διαστικὰ στ' αὐτὴ τῆς Τερέζας, κι
ἀμέσως κατάματα τὴν ἀντίσκοψε ὁ Διονύσης μὲ τὴ ματιὰ του,
ποῦ παιδεύτανε ἀγαπῶντας. Τῆς γυναίκας ἡ ὄψη ἀγνώριστη ἔ-
γινε· τὸννοιωθε καὶ πολεμοῦσε μ' ἕνα χαμόγελο νὰ τὸ ξεφύγει τὸ
κοίταγμα τοῦ Διονύση. Τὸ κεφάλι τῆς γυρνοῦσε καὶ ζαλιζό-
τανε, γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ τὸ ξεφύγει τὸ κοίταγμά του. Τ' ἀνάσασμα
διπλὸ τῆς γινότανε, καὶ δὲν ζαίρανε οὔτε νὰ σταθοῦνε τὰ λόγια
τῆς. Εἶπε πὺς εἶτανε κουρασμένη καὶ πὺς ἤθελε νὰ φύγουνε.

Ὁ γιατρός δὲν πῆγε μαζί τους, λέγοντας πὺς περίμενε
κάποιονε. Ἔτσι γύρευε νὰ τῆς κεντρίσει τὴ ζούλια, καὶ τὸ ψύ-
χρανε τὸ καληνύχτισμα του ὅσο μπόρεσε μὲ τὴ μεγάλη εὐγένεια.

Ὁ Λεωνίδας ἔβη σταλιά δὲν εἶχε. Τὴν πῆγανε τὴν Τερέ-
ζα ἴσια μὲ τὸ ξενοδοχεῖο, κ' ἐκεῖ τὴν ἄφησε γιὰ νὰ κάμει ἕνα
περίπατο μὲ τὸ Διονύση. Μιὰ ὥρα τοῦ ἔφτανε γιὰ νὰ κουραστεῖ
καὶ θὰ γυρνοῦσε τότες νὰ δουλέψει ἀκόμα καμμιά ὥρα.

Τραβήξανε γιὰ τὴ Σιτέ. Κάποιοι φοιτητὲς τρέχανε μὲ γυ-
ναικοῦλες γελαστὲς, ἀλαφροσφυρίζανε ἄλλοι πηγαίνοντας τὸ βῆ-
μα τους στρατιωτικὰ, καὶ πιὸ μακρὰ δυὸ κουρελιάριδες παλα-
θωμένοι κνηγιόντανε χαλνώνοντας τὸν κόσμο μὲ τίς φωνές τους.
Στὸ σέτι τῆς γέφυρας ἀκουμπισμένη μιὰ τυφλὴ γριούλα ζητοῦ-
σε ἐλεημοσύνη μ' ἕνα τραγοῦδι σχεβρωμένα παράξενο. Ἀπ' τὸ
χέρι τῆς κρεμότανε μιὰ χοντρή ἀλυσίδα γιὰ νὰ κρατᾷ φέφια
δεμένο ἕνα σκυλλάκι, ποῦ τὸ ψύριζε ἡ συνήθεια τῆς ἄσωτης
φτώχειας. Μέσα στὰ πόδια τῆς ζαρωμένο ἔτρεμε, σφαλιχτὰ ἔ-
χοντας τὰ μάτια του.

Προχωρήσανε γρήγορα, γιὰτὶ τῆς ζητιάνας τὸ τραγοῦδι
τοὺς πλήγωνε. Κανένας ἄθρωπος τῶρα στὸ δρόμο, ὄξο ἀπ' τοὺς

σκοποὺς ποῦ στεκόντανε μπροστὰ στὸ δικαστήριο. Περάσανε τὴ
γέφυρα γιὰ τὸ Σατελέ. Ἡ εὐθυμία τους ὀλότελα εἶχε σβύσει,
καὶ τὰ λόγια λιγοστὰ τοὺς μένανε, μὲ μιὰ ἀνία μονόχωντη.

Ὁ καιρὸς ὀλόγυρα ἦσυχος ἀπ' τὴν ἀργότητα τῆς ὑγρασί-
ας. Κάπου κάπου κανένα φύσημα ξαφνικοῦ ἀέρα, ποῦ περνοῦσε
μόνε γιὰ νὰ δείξει πὺς διαστικὰ θάσβυνε, καὶ πὺς τὸ κρῦο θ' ἀ-
κολουθοῦσε σταθερώτερο. Στὸν οὐρανὸ ψιλοφεγγρίζανε οἱ ἀστε-
ρισμοὶ ἀχνὰ μονιασμένοι. Τὰ πελώρια μαύρα χτίρια, νόμιζες
πὺς γέρικα εἶχανε χτιστεῖ γιὰ νὰ προσμείνουνε ἕνα βαρὺ ἐρχο-
μὸ φουρτούνας, ποῦ δὲ θὰ τὸν ἀξιωνόντανε ποτές. Ἀπάνω τους
κανένα φῶς. Πρὸς τὸ Λοῦδρο ἡ μαυρίλα χαμοπλαταίνοντας ἀ-
γέρωχα τὰ χώνευε. . .

Ὁ δρόμος πάντα ἔρημος, καὶ μόλις στὸ μπουλεβάρτο τῆς
Σεβαστοπούλης ἀνταμώσανε ἕνα δυὸ μεθυσμένους. Τὰ φώσια
τὴν ἀδειάζανε κι ἄλλο τὴν ἡσυχία. Ἐνας γάτος ἀργοῦσε τὸ πο-
νηρὸ του περπάτημα στὴν ἀκρὴ τοῦ πεζοδρόμιου.

Ἀπ' τὸν καιρὸ, ποῦ ὁ Διονύσης ξαναγύρισε στὸ Παρίσι,
πρῶτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, περνούσανε μαζί τ' ἀγα-
πημένο μπουλεβάρτο. Ἡ ἀπόμνη φωτερότητα τοῦ δρόμου ὕ-
ψωνε τοὺς γλυκοὺς παλμοὺς γιὰ τὴ στοργὴ τῆς ἀνάμνησης. Ἐ-
πρεπε νὰ θυμηθοῦνε . . . εἶτανε τόσο σακατεμένοι ἀπ' τίς λε-
φομέρειες τῆς ἀμελῆς εὐθυμίας.

Ὁ Διονύσης πρῶτος ἄρχισε φέρνοντας μεσ' τὴ φωνὴ του
μιὰ δοκιμασμένη τόλμη, φαρδαίνοντας καὶ τῆς χειρονομίας τὴ
σιγουράδα— Εἶτανε σὰ χτές . . . ἀπ' τ' αὐτιὰ του ἀκόμα δὲ
σβύσανε τὰ λόγια τοῦ φίλου, τὸ ξομολόγημα τοῦ καημοῦ του ἀ-
κόμα λὲς καὶ τᾶκουγε. Πόσος καιρὸς πέρασε ἀπὸ τότες... Εἶτα-
νε ἡ ἐποχὴ ποῦ οἱ τρογουρινοὶ βλέποντας τὸ Λεωνίδα νὰ ζεῖ μὲ
τὴν Τερέζα, νὰ τὴ λογαριάζει σὰ γυναίκα του, φρενιάζανε, κι
ἀκούραστα χύνανε τὸ φαρμάκι τοῦ εὐνουχισμοῦ τους. Ἐνα δυὸ
ἀρχίσανε νὰ τὸν ἀποφεύγουνε, κάποια ρωμαίικα σπείτια τοῦ κλί-
σανε τὴν πόρτα. Βολετὸ δὲν τοὺς στεκότανε νὰ διδοῦνε πὺς αὐ-
τὸς ὁ ἄνθρωπος εἶτανε ἀνίκανος νὰ γονατίζει μπρὸς στῆς δικῆς
τους εὐτυχίας τὰ νευρόσπαστα, κι' οὔτε νοιώσανε τὸ καταφρό-
νιο ποῦ τοὺς ἔρριξε κατάμουτρα λέγοντας: «Πρέπει νᾶχει κα-

νείς σήμερα απεριόριστο ήρωϊσμό για να κάμει δχι θάματα, ἀλλ' ἀπλούστατα εἰ κάμουνε οἱ ἄλλοι ὄλοι.» Τέτοιο ήρωϊσμὸ δὲν τὸν εἶχε καὶ δόξαζε τὸ Θεό. Ἔτσι ἀφηγε τὰ μεράκια του λεύτερα ὁ Λεωνίδας μπρὸς στὸ φίλο, καὶ τοῦ μίλοῦσε γι' αὐτήνα τὴ γυναίκα. . . Μέσα στὶς ὥρες τῆς φτώχειας τὶς πιδὸ σκλαβωμένες, δίπλα του στάθηκε, καὶ τοῦ κράτησε μὲ τὸν ήρωϊσμὸ τῆς πίστεως τὸ κάποιο θάρρος γιὰ τὴ ζωὴ. Ἡ ταπεινὴ γυναικούλα τοῦ εἶχε δεῖξει πὼς κάτι ἀκόμα ἀξίζε μεσ' τὴν κατάντια του ἀφοῦ ἡ ἴδια τονὸ λάτρευε, καὶ τοῦμαθε συνάμα πὼς συντροφεμένος γαληνὰ ἕνας ἀντρας μπορεῖ ν' ἀντικρύσει θετικὰ τὴ συνείδηση τῆς ἀρετῆς, καὶ νὰ ὑψωθεῖ ἴσια μὲ τὸ νικητήριο ἐγὼ του. Εἶτανε ἀδύνατο πιά νὰ τὴν ἀφήσει αὐτήνα τὴ γυναίκα τώρα π' ἄρχιζε ν' ἀποχτᾶ τὴν πλούσια ἀνεση. Ὁ ἀψηφοῦσε τὶς κρίσεις τὶς ἐκφυλισμένες ἀπ' τὴν ὑπουλη τραχύτητα, θὰ τοὺς ἀψηφοῦσε ὄλους πὸ σκληροὶ κατανατούσανε μέσα στὸν κόπο τῆς τυφλῆς τους συνήθειας.

Ἔτσι μίλοῦσε τὴ νύχτα ἐκείνηνε ὁ Λεωνίδας, καὶ τοῦ τὰ ξανάλεγε τώρα ὁ φίλος τὰ λόγια του. — Τόντις, τὸν εἶχε ἀψηφήσει τὸν κόσμο μὲ μιὰ ἀπελπισμένη ὑπεροχὴ, ἀλλὰ μαζὶ δίχως κι ὁ ἴδιος νὰ τὸ καλονοιώσει καὶ τὴν Τερέζα ἄρχισε νὰ τὴν ἀψηφᾶ, ὀλοένα καὶ πιότερο. Αὐτὸ τώρα ὁ Διονύσης τοῦ τόνιζε, καὶ γύρευε ὄλα νὰ τοῦ πᾶει ἕαστερα, μὰ δίχως νὰ τονὸ πληγώσει. Χρωστοῦσε κάπως ἀλλοιωτικὰ νὰ τὴνὲ διεῖ αὐτὴνα τὴ γυναίκα, πὸ κοντὰ του μένοντας ἀλάκαιρη ἀλλάξε, πὸ ἀπόχτησε κ' ἡ ἴδια τὴ φύση τὴν ξέχωρη γιὰ τὸ δίψασμα τῆς ἀρίφνητης ἀγάπης. Ναί, πέρα γιὰ πέρα ἀμέλησε καὶ δὲν τὴν εἶδε τὴ βαρεῖα ἐπίδραση, πὸ ὁ κάθε του λόγος ἀπλωνε πάνω τῆς, δὲν τὸ πρόσεξε τ' ὀλημερινό τῆς μεράκι γιὰ τὴν ἀδιαφορία του. . . Καὶ μαραινότανε ἡ γλυκεῖα γυναίκα, μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ κάθε τῆς παλιοῦ ὄνειρου νεκρωμένη γιὰ πάντα. Τὸ πρόσωπό τῆς μὲ τὴν παιδιάτικὴ τὴν ξυπνάδα σὲ κάποιες στιγμὲς πὸ τὸν ἄκουε νὰ μιλά γιὰ τὴ δόξα του, βύθιζε στὴ γνώση τῆς ὑποταγμένης ἐγκατάλειψης, καὶ τὰ δάκρυα κυλῶντας ἐτοιμάζανε τὴν ὄρφανὴ ἀχάμνια τῆς ρυτίδας. . . Μέρα μὲ τὴ μέρα ἔλιωνε ἀπ' τὴ ντροπὴ νομίζεις τῆς ὑπαρξῆς τῆς. Βλέποντας νὰ τῆς εἶναι ξένος καὶ τὴν ἡδονὴ θὰ κατάντη-

σε πιά νὰ μισήσει, κ' ἡ ἀπομάκρυσή τῆς ἔτσι ἀμολόγητα σερνότανε στὴ φριχτὴ προσφορὰ τῆς τραγικότητος.

Μὲ τέτοια λόγια σιγὰ σιγὰ ὁ Διονύσης τὸν ἔφερε νὰ διεῖ τὴν ἀλήθεια αὐτόνα τὸν ἄθρωπο, πὸ ὄλους ὀμοιόμορφα τοὺς ἀγαποῦσε. . . Μὰ ὄσο τὴ φωνὴ του γλυκιὰ νὰ τὴ γυρνοῦσε, πάλε τονὸ πλήγωσε τὸ φίλο, καὶ τονὸ πλήγωσε βαρεῖα. — Τόσο ξαφνικὰ κι ἀπρόσμενα τοῦ ἤρθε ἡ ζουγραφιὰ τῆς θέσης του, τόσο τρομαχτικὰ διαφορετικὴ ἀπ' εἰ τὴν πλάθανε τὰ στοχάσματα τῆς ἀδιαφορίας του, πὸ ἔμεινε ἄλαλος. Ἄντις ἡ σκέψη ἕνα δαιμονισμένο τυράννιο ξέσκισε τὴν ψυχὴ του. Τὸ Διονύση δὲ γύρισε νὰ τονὸ κοιτάξει. — Στὴν ἀρχὴ πλημμύρα ἔχρητας πύρωσε τὴν καρδιὰ του γι' αὐτόνα πὸ ἔτσι κανονικὰ, ἔτσι μελετημένα ἤρθε νὰ τοῦ πᾶει πὼς ὁ ὄρομος του ὄλος δὲν εἶτανε παρὰ μιὰ πελώρια ἄδυσσο, κόλαση ἀληθινὴ γιὰ τὴ γυναίκα, τὴ συντρόφισσά του. . . Τοῦρθε νὰ τὸν ἀφήσει ξερὸ μέσ' στὴ μέση τοῦ ὄρομου, καὶ νὰ φύγει τρέχοντας. Μὰ μόλις πῆγε ν' ἀλλάξει τὸ βῆμα ἔνοιωσε τὴν εὐγνωμοσύνη τὴν ἀδερφικὴ νὰ τονὸ σπαράξει. Ἔνας φόδος ἐξάντλησης τοῦ κλειδωνε τὸ στόμα, καὶ μπορεσε μοναχὰ νὰ σφίξει τὸ χέρι τοῦ φίλου του.

Ἐπρεπε γλήγορα νὰ γυρίσει στὸ σπίτι. Διψοῦσε νὰ διεῖ τὴν Τερέζα, καὶ δίχως κανένα λόγο, παρὰ μὲ τὸ γονάτισμά του τ' ἀντρίκιο, νὰ τῆς δώκει τὰ ὄσα ἴσια μ' αὐτήνα τὴν ὄρα τῆς ἀρνήθηκε.

Κ' εἶτανε τόσο λατρεμένο μέσα του τὸ κῆμα τῆς συμπόνοιας πὸ ἔνοιωσε ἀλάκαιρη τὴ σάρκα νὰ τοῦ ἀνατριχᾶ ἀπὸ ἀγνότητα.

Γυρνοῦσανε βιαστικοί. Ψυχὴ στὸ ὄρομο τους, οὔτε ὁ γάτος φαινότανε νὰ γυρνεῖ κάτι μὲ τὸ πονηρό του περπάτημα. Μοναχὰ στὸ τέλος τῆς γέφυρας τὴν ξανάβρανε τὴ γριὰ ζητιάνα. Κοιμότανε ξαπλωμένη χάμου στὶς μάλτες. Στὸν ἄθλιο κόρφο τῆς στριμωγμένος ὁ σκύλος τρεμούλιαζε πάντα. Τοῦ φαινότανε τοῦ Λεωνίδα, ξαναβλέποντάς τὴν, πὼς ἀπόψε μέσα στὴν ἐρημιὰ ὄλο αὐτήνα τὴ γυναίκα συναντούσανε μὲ τὸ κάθε γύρισμα τοῦ ὄρομου. Κατόπι θυμήθηκε τὸ τραγούδι τῆς τὸ ξεδοντιάρικο κι ἀγριεύτηκε. Τὸ ὄημα του τόκαμε ὄσο μποροῦσε πιδὸ γλήγορο.

Στὸ μπουλεδάρτο τ' Ἄη Γερμανοῦ χωριστήκανε καὶ τρά-

βηξε μόνος για τὸ Ξενοδοχεῖο. Ἡ μοναξιά τόση στὸ δρόμο, ποὺ κατάντησε νὰ πιστέψει ὅτι ποτὲς πιά ψυχὴ δὲ θὰ περνοῦσε ἀπὸ κει πέρα. Κι ἂν τύχαινε νὰ διαβῆ κάποιος περαστικός κακομοίρης, ἔτσι θὲ νᾶτανε σκυμένος, ἔτσι ἄσημος στὴ φούρια του, ποὺ τὴ βαθυσύνη τῆς μοναξιάς δὲ θὰ ἤξαιρε νὰ τὴν ἐκαλοῦσε. Θὰ διάβαινε βαρύνσας στ' ἄγραφο μικροζῶισμά του. Αὐτόνα τὸν κάποιονε σκυμένο ἂν τὸν ἔβλεπε τώρα ὁ Λεωνίδας θὰ ξαλάφρωνε ὄχι χαρούμενα, μὰ ὅταν ἀπ' τὴ συντροφιά τῆς μουγγῆς στεροσύνης, ποὺ ἀπὸ γεννησιμιό τῆς δὲ μπορεῖ νὰ γυρεύει. . . Θὰ πειθότανε πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ γυρέψει κι ὁ ἴδιος, πὼς τὸ σκύψιμο θᾶτανε τὸ πιὸ καλό.—Κι αὐτός, ποὺ ἔτρεχε γιὰ νὰ φτάξει μὰ στιγμούλα γρηγορώτερα σιμὰ στὴ γυναίκα του, λαχταροῦσε νὰ χαθεῖ ἄσκοπα μέσ' τὸν Παριζιάνικο λαβύρινθο, νὰ πλανηθεῖ ἄσκοπα, κάποια φτωχογειτονιά νὰ τὸν ξαφνίσει μὲ τὴ σαπίλα τῆς τῆς λεπριασμένη, σὲ κάποιο στενοδρόμι νὰ νοιώσει τὴ χεριά τοῦ τρόμου πάνω στὸ ραχοκόκκαλό του, καὶ ποτὲς πιά στὴν κάμαρά του νὰ μὴ φτάξει. . . καὶ νόμιζε πὼς τᾶβλεπε μπροστά του τὸ στενοδρόμι, πὼς τᾶκουε κιόλας πίσω του τὰ κρύα βήματα, κι ἀπ' ἓνα σπῆτι τὸ βήχα, ποὺ τῆς βλαστήμιας τὸ φύσημα τὸν ἐπνίγε. . . Πόσες φορές στὰ νεῖατα του πλανήθηκε, ἔτσι ἀχόρταγος γιὰ τὴν ἡδονὴ τοῦ ἀγνωροῦ κίντυου!

Μὲ τὰ συλλογίσματά του λιγότευε τὸν τωρινό του πόνο, καὶ τὸ περπάτημά του σὰ ξένο νᾶμοιαζε, σὰ ξένο καὶ παρατημένο. . . Κι ὅλη του ἡ ζωὴ, ὕστερ' ἀπ' τὰ νιάτα, σὰ ξένη, ἡ ζωὴ του ἀφόντας ριζώθηκε στὴν εὐκολὴ ἀνεση. . . Ἐνας κούφιος ἐνθουσιασμός ἀπὸ τότες γιὰ τὸ βασίλειμα τῆς κάθε μέρας, γιὰ τὸ τέντωμα κάθε μάταιης ἀδυναμίας, καὶ μιὰ ἄμουση ἐμπιστοσύνη στοὺς πνευματικούς του παλληκαρισμούς, τοῦ πνίξανε τὴν ἀφοσίωση του γιὰ τοὺς ἄλλους. Κ' ἔτσι θάφτηκε ἡ πρωτινὴ του χάρη κ' ἡ περιφάνεια του ὅλη! . . . Τᾶβλεπε θεοφάνερα πὼς κανένα ἀχνάρι περηφάνειας δὲν τοῦμνεισκε πιά, κανένα. . . Καὶ μέσα στὴ συνειδήσή του τὸ μόνο γερὸ ἢ πεισιμωμένη μετριότη-
τα. Ἀλλοίμονο, ὅλα τὰ ὅσα γινώρισε σταματώντας τρανὰ σοφίσματα γιὰ νὰ τοῦ θεριέψουε αὐτήνα τὴν πεισιμωμένη μετριότητα! Κι ἀντὶς νὰ τὸν ἐσυμπονέσει τὸν ἑαυτό του κοντινότερα τὸν ἐχτρευότανε, κ' ἤθελε κι ἄλλο νὰ τὸν βολίσει.

Δὲ λησμονοῦσε τὴν ἀρχὴ τοῦ στάδιου του, κι ὅλα τὰ χρόνια τῆς στέρησης. Ὑπόφερε ποὺ σήμερα δὲν μποροῦσε ν' ἀρματωθεῖ οὔτε μὲ τῆς περασμένης του φτώχειας τὴ θρασύτητα. Διψοῦσε τὶς μέρες τῆς στέρησης, καὶ τὴν ἀγάπη ποὺ τὸν ἐσυντρόφευε τότες.

Τὸ ἐγὼ του γέμισε ἀπὸ ντροπὴ. . . ντροπότανε γιὰτι κάποιες τὰγκάλιασμά του γινώρισε τὴν ἀντοχὴ μιᾶς εὐτυχίας, ποὺ δὲ θὰ τὴν ξανάβλεπε ποτές, ντροπότανε ποὺ ὕστερα ἀπὸ εὐτυχία τέτοια μπόρεσε νὰ χαμηλωθεῖ μέσα στὴν καθημερινὴ προχειρότητα. . . Ἐκρινε, πυρωμένος στὴ λογικὴ του, πὼς δὲν τὴν ἐξῆσε, παρὰ μονάχα στῶν ἄλλονων τὰ μάτια ἤξαιρε νὰ τὴν παρυσιάζει τὴ ζωὴ του. Πόση ἀθλιότητα, πόσος καημὸς ἀθλιότη-
τας!

Ὅταν ἔφτασε μπρὸς τὸ ξενοδοχεῖο σταμάτησε γιὰ νὰ μπορέσει, δυὸ στιγμὲς τουλάχιστο, νὰ μὴ συλλογιστεῖ.—Κατόπι τὴν ἐσπρωξε τὴ θύρα, ποὺ εἶτανε ἀκράνοιχτη κι ἀργαδάιστα προχώρησε μέσα. . . Στὶς σκάλες ἀντάμωσε ἓνα ζευγαράκι μεθυμένο σὰ κρυφόμενα τῶν φιλιῶν του. Ἀνάσανε ὁ Λεωνίδας, παίρνοντας ἓνα ἀμολόγητο ξεκούρασμα ἀπ' τὴν ἀγάπη τῶν δυὸ αὐτῶν, π' οὔτε τὸ πρόσωπό τους σκεφτότανε νὰ διεῖ. Θᾶθελε νὰ μείνει μαζί τους, καὶ νὰ γινώρισει τὴν ἀγάπη τους, χωρὶς ποτὲ τοὺς ἴδιους νὰ τοὺς διεῖ.—Μηχανικὰ τοὺς προσπέρχσε, φτάνοντας στὸ πᾶτωμά του τοὺς λημόνησε κιόλας, ἂν καὶ τὰ γέλια τους καὶ τὰ φιλιὰ τους δὲ λέγανε νὰ πάψουε.

Τράβηξε μέσα στὸ στενόμακρο διάδρομο, ποὺ κοινὰ γερασμένη τὸν ἐφεγγε ἡ λάμπα τοῦ ἠλεκτρικοῦ. Ἀράδα οἱ κάμαρες μὲ τὶς μικρὲς νομεροτὲς πόρτες, ὅταν κελλιὰ φυλακῆς, ποὺ κρύβανε σκεπασμένα καὶ μουγγὰ τὰ νυχτοσκαρώματα τῆς ὀμαδικῆς ἀπαγοίτεψης. Τοῦ φαινότανε πὼς κάθε πορτούλα ἀνείγοντας θὰ ξαπόλυε τὴ φιλοδοξία σβελτωσύνη τοῦ σημερινοῦ ἀθρώπου, ποὺ πολεμᾷ κάτι κι αὐτός ν' ἀποχτήσῃ ἀπ' τὴν ἐξαντλημένη προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς.

Μπήκε στὴν κάμαρά του. Ἡ Τερέζα ξαπλωμένη στὸν καναπέ, δίπλα στ' ἀνοιχτὸ μπαλκόνι. Τὴν ἐφίλησε λέγοντας τὸ αἰώνιο χωρατὸ του:

— «Συλλογιέσαι, ἀκόμα συλλογιέσαι πῶς πρέπει νὰ τελειώσεις τὸ ρωμάτζο σου ;»

Παραξενεύτηκε ὁ ἴδιος ἀκούοντας αὐτόνα τὸ λόγο, πού χιλιάδες φορές ψυχρὰ τὸν εἶχε προφέρει, νὰ παίρνει τώρα μιὰ τόση γλύκα ἀπ' τὴν καρδιά του. Κ' ἔτσι ὄντας, μὲ τὴν ψυχὴ παραδαρμένη, ἄκουσε τὴν ἀπόκρισὴ της.

— «Δὲ συλλογιέμαι τὸ ρωμάτζο μου... εἶναι καιρὸς πού τὸ τελειώσα, καιρὸς... κι οὔτε θυμοῦμαι πόσος... Μὰ τώρα ἔχω στὸ γού μου μιὰ κωμωδία, πού θέλω νὰ τῆς δωθῶ δίχως νὰ ξαίρω πόσο καιρὸ θὰ βαστάξει... ἔσοκαί νᾶναι, λιγώτερο βαρειά θὰ μοῦ σταθεῖ ἀπ' τὸ ρωμάτζο. Ἀπόψε θάθελα νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ τὴν κωμωδία μου ἂν σοῦ μένει καιρὸς, ἂν δὲν εἶσαι κουρασμένος...»

Εἶτανε νευρικὰ χλωμὴ, καὶ στὸ μαραμένο της πρόσωπο ἔφερνε ὁ κρυφὸς πόνος ὀνειρόφωτη τὸν πρωτινὴ ὁμορφιά. Τόσο ἀκίνητη σὰν νὰ μὴν ἀνάσαινε γιὰ νὰ πάρει ἕνα χυμὸ τοῦ θανάτου. Στὰ φιλά της τὰ χεῖλια ἔτρεμε ἢ ἀπόφαση, κι αὐτὴ κρατώντας, ἀντὶς τραχύτητα, τρυφερόφοδῃ τῆς χάρη.

Ἦρτε πιὸ κοντὰ της μὲ τέτοια ἀντάρα μέσα του, πού δὲν τόλμησε νὰ τὴν ἀγγίξει. Μιὰ φόρα ἀκάτεχης ἀγάπης τοῦ φούσκωνε τὰ στήθεια γιὰ ἔλα τὰ βασανισμένα λόγια, πού θὰ πρόφερνε τὸ στόμα της. Ποθοῦσε νὰ θυμηθεῖ καὶ τὰ περασμένα της λόγια, κι ἔσα δὲν εἰπωθήκανε, καὶ τὰ πιὸ ταπεινά, πού τίποτε δικό της νὰ μὴ λησιμονηθεῖ. Τὸ μίλημά της καρτερῶντας μέρευε τὸ κρίμα του!

— «Πιότερο κοντὰ μου ἔλα... πρέπει κ' ἢ ἀνάσα τοῦ κάθε λόγου μου νὰ σὲ φτάνει, γιὰ νὰ μὲ νοιώσεις βαθύτερα» — τοῦ πῆρε χαδευτικὰ τὸ χέρι: «Δὲ θὰ μείνω κοντὰ σου παρὰ λιγότερο ἀκόμα καιρὸ... ἔχω μείνει πολὺ, κ' ἔμαθα δίχως νὰ τὸ προσέξεις, δίχως νὰ τὸ θελήσεις, ἔμαθα τὴ λαχτάρω γιὰ τὸ χάος τῆς ἀγάπης... ἔχω τὴ λαχτάρω μονάχα καὶ τώρα μοῦ χρειάζεται ἢ ἐλπίδα, πού θὰ μοῦ τὴ δώκουνε οἱ ἄλλοι... Μοῦ τὴ δίνουνε ἀπὸ τώρα κιόλας τὴν ἐλπίδα, κ' ἐγὼ δὲν ἔχω τὴ δύναμη νὰ τοὺς ἀψηφήσω. Θὰ φύγω... νὰ μείνω πιὰ κοντὰ σου δὲν εἶναι δυνατό. Θὰ φύγω... Δὲ θὰ θυσιάσεις πιὰ τὴ θέση σου γιὰ μιὰ γυναῖκα π' οὔτε τὴν ἀγάπησες ποτέ σου, κι οὔτε τὴν σκέ-

φτηκες κάνε... ἄλλος ἐσὺ κ' ἐγὼ ἄλλη... Θυμάσαι; κι αὐτὸ ἐσὺ μοῦ τόμαθες, ἐσὺ ἔλα, καὶ τίς πίκρες μου ἔλας...»

Κανένα δάκριο, μοναχὰ τὰ χεῖλια της πού τρέμανε. Ὁ Λεωνίδας κοβότανε τώρα. Τέτοια λόγια δὲν τὰ πρόσμενε, κι οὔτε ἤξαιρε ν' ἀντικρίσει τὴν ἀντρέια τόσου πόνου! Μὲ μιὰς βρέθηκε σ' ἄλλο κόσμο πανέμορφα μαρτυρημένο, μὰ ἔπου δὲν κατάφερνε νὰ ξεχωρίσει καμμιά γραμμὴ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐβλεπε δολοῦθε νὰ κυλᾷ ἕνας ἀπροσπέραστος πνιγμὸς πού τοῦ στένευε τὴν ἱκανότητα.

Καὶ κατσιασμένος σκέφτηκε τί ἄξιζε τάχα ἢ ἱκανότητά του τώρα πού σκεδρωμένη κοιτότανε ἢ στοργὴ καὶ ἢ περηφάνεια του. Ἐζῆσε σκυθρωπὰ μέσ' στὴν κοινὴ του ἀνεση, σκυθρωπὰ ἔπως ἕνας ἀρρωστημένος βάρβαρος... Τίποτε δὲν τοὺς τάραξε ποτέ, γιὰ τοῦτο πηγαίνανε μὲ τέτοια χαύνωση, τίποτε ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς ἐπιτυχίας του. Ἄχ! καταράμενη ἐπιτυχία! ἤθελε νὰ τὴ ἔχει κάτω ἀπ' τὰ πόδια του νὰ τὴν ἐκομματιάσει, σὰν τὰ σταφύλια νὰ τὴν ἐτσαλαπατήσει τὴν ἐπιτυχία... Κι ἂν ὑπάρχανε ἀκόμα μέσα του κάποιες ὀρμές κ' ἔτουτες στὴ γυναῖκα του μοναχὰ τίς χρωστοῦσε. Δίχως αὐτήνα καὶ τὸν τωρινὸ του πυρετὸ ποτέ δὲ θὰ τὸν γνῶριζε... Καὶ μὲ τὴ ζάλη πλημμυροῦσε τὸ στήθος του ἢ μανία νὰ τὰξομολογηθεῖ τὰ πάντα σ' αὐτήνα, ν' ἀνοίξει τὸ χτικιὸ τῆς ψυχῆς του, κ' ἴσως ἢ γυναῖκα νὰ ὀρίσκε τὸ θαματοργὸ γιάτρεμα. Πλήρεια χρωστοῦσε νὰ τῆς ξεσκεπάσει τὴ δειλία του...

Ἔτσι ἄκουσε πάλε τὰ λόγια της:

— «Κοντὰ σου ἔχω ζήσει πιὰ, μὰ τώρα ὀρέγομαι νὰ ξαναγεννηθῶ μέσα στοῦ ἄλλου τὴν ἀγάπη... Θέλω νὰ χαρῶ τὴ θυσία πού ὁ ἄλλος θὰ μοῦ δώσει τελειώνοντας γιὰ μένα, νὰ τὴ χαρῶ ἔπως δὲ χάρηκες ἐσὺ τὴ δική μου... νὰ περάσω τίς μέρες μου τριγυρισμένη ἀπ' τίς πιὸ παθιασμένες λατρεῖες, καὶ τότες νὰ συλλογιέμαι πῶς κ' ἐσένα σὲ γνῶρισα, καὶ πῶς σ' ἀγάπησα ἐσένα... ἐσένα πάλε νὰ συλλογιέμαι καὶ νὰ σὲ γεννῶ ἀπ' τὴ φύση τοῦ ἄλλου!»

Τὰ δάκρια τὴν ἐπνίξανε καὶ σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τίς φωτεινὰ ἄσαρκες παλάμες της. Σύψυχη ἀνατρίχιασε ἀκούοντας τὴ φωνὴ του σκλαβωμένη σ' ἕνα διπλοφῶδισμα εἰλικρινείας:

— «Τερέζα μου, τυραννισμένη μου γυναικούλα, ή ζωή δλη, ή κάθε μέρα με την κάθε της ώρα, έτσι όπως θέλησα να τηνε περάσω μαζί σου, φωτιά γίνεται στα σπλάχνα μου, φωτιά και με καίει . . . Σ' άφήφησα για να κοιτάξω καλύτερα τή θέση μου, ήσυχώτερα να δουλέψω . . . Δέν ήσουνε εσύ ή μοιρόγραφτη γυναίκα . . . Σε κράτησα γιατί είμουμε έτσι πιό σίγουρος, εδρυσκα σ' εσένα τó καταφύγιο όπου δέ θά μπορούσε να με κερδίσει αυτή ή άλλη, αυτή ή μοιρόγραφτη γυναίκα ! Πολεμούσα να μήν τή γνωρίσω, ή ζωή μου δλη αυτήνα τρομαζε, κι όπως εσύ μου τονε σκόρπισες έτούτονε τόν κίντυνο ήθελα κοντά μου να σ' έχω για να γλυτώνω πάντα, για να μη δουλοθώ στη γυναίκα . . . Δτι και να πώ ή κατάντια μου και τó κρτίμα μου κι ó πόνος μου αυτήνα τήν ώρα δέ γιατρεύονται, άγαπημένη μου . . . Δλα φωτιά στα σπλάχνα μου, και τ' ανέλπιδο μετάνοιώμα με θανατώνει εδώ μπρός στα πόδια σου, εδώ διές μπρός στα πόδια σου . . . »

Και γονατίζοντας άκούμπησε τó μέτωπο ίερά πάνω στα γόνατά της. Τοú χάδεψε τά μαλλιά, και ξανάρχισε τó κλάμα μ' ένα ταραγμό άνακούφισης. Τής πήρε τότες τó χέρι και τής τó φίλησε νοιώθοντας τήν ήδονή ένοú ώραιού ζώου που ταπεινώνεται.

— «Δέ θά μου φύγεις . . . αιστάνουμαι τώρα για σένα μιάν άφοσίωση άπαλαιμένη . . . Δέν θά μου φύγεις, στην καρδιά μου ξυπνοδνε κάποια άθάνατα μαντέματα άγάπης για σένα . . . Θά γίνουμε, γλυκειά μου, άγνοι πιστεύοντας πώς ξαναρχίζουνε τά νιάτα ! Δέ θά μου φύγεις, γιατί, θέλοντας να γλυτώσω, με τó πνέμα δημιούργησα τώρα σ' εσένα τή μοιρόγραφτη γυναίκα που αιώνια μπροστά της θά βλέπω τó γονάτισμά μου . . . Με τó πνέμα έπλασα εκείνο που άλάκαιρη ή ζωή μου τó τρώμαζε. Ούτε ήξαιρα, ούτε έλπικα εύτυχία παρόμοια . . . Δέ θά μου φύγεις, θά γίνουμε άγνοι πιστεύοντας πώς ξαναρχίζουνε τά νιάτα. Διές με μπροστά σου γονατισμένο, δώσε μου δακρισμένη τή συχώρηση . . . διές με—σ' άγαπώ έτσι π' αρχίζω πιά τώρα να καταλαβαίνω μιá άρετή στο έολάγιασμα τής ύποταγής μου . . . »

Στó χάδεμα τών παγωμένων της χεριών άπόλαψε τó κούραμά του, όπως άπλόχωρο μυροβόλημα. Μύρο ó τόπος έλος. Ση-

κώθηκε ύστερα και τήνε κοίταξε θέλοντας για πάντα του να σκλαβωθεί. Κ' είτανε πεντάμορφη με τόν πόνο που κρινόσβυνε στην άναγάλλια !

Κοίταξε τó φόρεμα που ζοβσε λευκά με τή σάρκα της, κοίταξε τής κόμης τó άμολυτό γήτεμα και τοú φάνηκε όνειρεμένα δτι ποτές του δέν τήν είδε γυμνή αυτήνα τή γυναίκα. Δέν τόλμησε άλλο λόγο κανένα και πισωπάτησε, λαχταρώντας να τήνε πάρει παρθενικά στην άγκαλιά του και να τó νοιώσει τó κλάμα της και τόν πρώτο της εύτυχισμό δλόδικό του.

Έτσι πολλές φορές κάθουμαι και συλλογιέμαι δτι μιá εύκαιρία φτάνει, για να καταλάβει ó άθρωπος πώς στο τέλος τó σπουδαιότερο δέν είναι τ' δτι γύρεψε, μιá τ' δτι φοβήθηκε στη ζωή του. Παρηγοριέμαι συχνά μ' αυτήνα τήν ιδέα, και συχνά πάλε φέρνω στο νού μου ένα σοφό γραφτοδίφη, που κλαίοντας μου ξομολογήθηκε τόν πόνο του : είχε περάσει, λέει, δλη του τή ζωή όπως τήνε θέλησε, όπως τήνε φρόντισε, και ποτές ó δρόμος του δέν κλείστηκε άπ' τόν όρίζοντα μιáς επικίντυνης τύχης.

1921

ΘΡ. Α. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ «ΚΗΠΟΥΡΟ» ΤΟΥ
RABINDRANATH TAGORE

16.

Τά χέρια σφίγγουνε τά χέρια και τά μάτια άργοποροδν στα μάτια : έτσι αρχίζει ή ιστορία τών καρδιών μας.

Είναι ή φεγγαρόφωτη νυχτιά τοú Μάρτη ή γλυκειά μυρωδιά τοú κιννά στον άγέρα ή φλογέρα μου κείτεται ξε-

χασμένη στο χῶμα κ' ἢ γκιρλάντα τῶν λουλουδιῶν σου ἔμεινε ἀτέλειωτη.

Αὐτὴ ἢ ἀγάπη ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ σὲ μένα εἶναι ἀπλὴ σὰν ἓνα τραγοῦδι.

Ὁ πέπλος σου μὲ τὸ σαφρανὶ του χρῶμα μεθάει τὰ μάτια μου.

Τὸ στεφάνι τῶν γιασεμιῶν πού μου πλέκει ἀναγαλλιᾶζει τὴν καρδιά μου σὰν ἐγκώμιο.

Εἶναι ἓνα παιχνίδι ἔπου δίνουμε καὶ ξαναπαίρνουμε, ἔπου ξεσκεπάζουμε καὶ κρύβουμε ξανά· κάποια χαμόγελα καὶ κάποια μικρὰ ντροπιάσματα καὶ κάποιοι γλυκοί, ἀνώφελοι ἀγῶνες.

Αὐτὴ ἢ ἀγάπη ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ σὲ μένα εἶναι ἀπλὴ σὰν ἓνα τραγοῦδι.

Κανένα μυστήριό πέρα ἀπ' τὸ σήμερα· καμιὰν ἀγωνία γιὰ τὸ ἀδύνατο· καμιὰ σκιά πίσω ἀπ' τὸ θέλητρο· μήτε ψηλάφισμα στοῦ σκοτεινοῦ τὰ βάθια.

Αὐτὴ ἢ ἀγάπη ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ σὲ μένα εἶναι ἀπλὴ σὰν ἓνα τραγοῦδι.

Δὲν πλανιόμαστε, ἔξω ἀπ' ἔλα τὰ λόγια, μὲς στὸ παντοτεινὰ σωπασμένο· δὲν ὑψώνουμε τὰ χέρια μας στὸ κενὸ γιὰ πράγματα πέρα ἀπ' τὴν ἐλπίδα.

Εἶναι ἀρκετὸ ἔ,τι δίνουμε καὶ ἔ,τι παίρνουμε εἶναι ἀρκετό.

Δὲ συντρίψαμε τὴ χαρὰ στὸ στερνὸ γιὰ νὰ στραγγίξουμε ἀπ' αὐτὸ τὸ κρασί τοῦ πόνου

Αὐτὴ ἢ ἀγάπη ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ σὲ μένα εἶναι ἀπλὴ σὰν ἓνα τραγοῦδι.

17.

Τὸ κίτρινο πουλὶ κελαιδεὶ στὰ δέντρα τους καὶ κάνει τὴν καρδιά μου νὰ χορεύει ἀπὸ εὐχαρίστηση.

Κ' οἱ δύο μας ζοῦμε στὸ ἴδιο χωριὸ κι αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο μερτικό μας στὴ χαρὰ.

Τὸ ζευγάρι τὰ μικρούλια τῆς ἀρνιά ἔρχονται νὰ βοσκῆσουνε στὴ σκιά τῶν δέντρων μας στὸν κῆπο.

Ἄν πλανηθοῦνε μὲς στὸ χωράφι μας τοῦ κριθαριοῦ τὰ σηκῶνα ψηλὰ στὴν ἀγκαλιά μου.

Τὸνομα τοῦ χωριοῦ μας εἶναι Χανζανάα καὶ Ἄνζανάα λένε τὸ ρυάκι μας.

Τὸνομά μου τὸ ξέρουν ἔλοι στὸ χωριὸ καὶ τὸ δικό τῆς τὸνομα εἶναι Ρανζανάα.

Μόνο ἓνα χωράφι μᾶς χωρίζει.

Οἱ μέλισσες πῶχουν κυψέλη μὲς στὴ δική μας τὴ φυτιὰ πάνε στὴ δική τους καὶ μαζεῦουν μέλι.

Τὰ λουλούδια πού πέσανε στὸ ρυάκι μπρὸς στὰ скаλιά τους, φτάνουνε πλέοντας στὸ ρέμα ἐκεῖ πού ἔμεῖς κολυμποῦμε.

Πανέρια μὲ ξερὰ λουλούδια κόσμ ἔρχονται ἀπὸ τὰ χωράφια τους στὸ παζάρι μας.

Τὸνομα τοῦ χωριοῦ μας εἶναι Χανζανάα καὶ Ἄνζανάα λένε τὸ ρυάκι μας.

Τὸνομά μου τὸ ξέρουν ἔλοι στὸ χωριὸ καὶ τὸ δικό τῆς τὸνομα εἶναι Ρανζανάα.

Τὸ μονοπάτι πού φέρνει στὸ σπίτι τους μοσκοβολᾷ τὴν ἄνοιξη μὲ λουλούδια μαγγόδεντρων.

Ὅταν ὁ λιναρόσπορος ὁ δικός τῆς εἶναι ὄριμος γιὰ τὸ θέρισμα, τὸ κανναβούρι εἶναι στάνθισμά του μὲς στὸ χωράφι μας.

Τᾶστρα πού χαμογελοῦν πάνω στὸ καλύδι τους στέλνουν τὴν ἴδια ματιὰ πού βλεφαρίζει καὶ σὲ μᾶς.

Ἡ βροχὴ πού πλημμυρᾷ τὸ χαβούζι τους κάνει χαρούμενο τὸ δάσος μας τῶν *καντάμ*.

Τὸνομα τοῦ χωριοῦ μας εἶναι Χανζανάα καὶ Ἄνζανάα λένε τὸ ρυάκι μας.

Τὸνομά μου τὸ ξέρουν ἔλοι στὸ χωριὸ καὶ τὸ δικό τῆς τὸνομα εἶναι Ρανζανάα.

31.

Ἡ καρδιά μου, τὸ πουλὶ τῆς ἐρήμου, ἔρῃκε τὸν οὐρανὸ τῆς στὰ μάτια σου.

Τὰ μάτια σου εἶναι ἢ κούνια τῆς αὐγῆς καὶ τὸ βασιλεῖο εἶναι τῶν ἄστρον.

Τὰ τραγούδια μου χαθήκανε μὲς στὰ βάθια τους.

Ἄσε με μονάχα νὰ πετάξω μὲς σ' αὐτὸ τὸν οὐρανό, στὴ
μοναχικὴ του ἀπεραντωσύνη.

Ἄσε με μονάχα νὰ ξεσκίσω τὰ σύννεφά του καὶ νὰ πλώσω
φτεροβγες στὴν ἡλιολαμπή τους.

(Μεταφρασμένα ἀπ' ἀγγλικά
ἀπὸ τὸ Δ. Ν. ΟΙΚ.)

ΑΠΟ ΤΟΝ "ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ,"

Η ΜΑΝΤΡΑ

Στῆς μάντρας τὸ μουκάνισμα, χρυσὸς ρυθμὸς καὶ στέκω
ὀρθὸς μὲς στὴ λαμπράδα τοῦ ἡλίου.

Στὸ θόλο τῆς κακίας της τὸ σιδερένιο πλέκω
τὰ κρούσταλλα τοῦ λόγου μου σὰ σταλαχτίτες σπήλιου.

Παρμένη ἀπ' τ' ἀναφρούμασμα καὶ τὸ θορυβητό,
ὦ φάρα βοϊδοτόμαρη, δὲν εἶδες
στὰ διάφανα τοῦ λόγου μου κρουστάλλια
νὰ ξεσκεποῦν τὰ ἰριδιωτὰ τῆς σάρκας τους ὀπάλια,
σὰ νὰ σκιζαν τὰ πέπλα τους μὲς στὸ κυνηγητό
τῶν οὐρανῶν οἱ ἀχτίδες.

Πυρῶστε ἐσεῖς τὸ πέταλο στοῦ νεύρου τὴν ἀψάδα
καὶ τὸ κορμί σας μὲς στὸ φῶς σὰ μαύρη ἄς εἶναι μάρκα

στὴ γαλαζένια τοῦ ἀπειρου ζωγραφισμένη ἀπλάδα.
Δὲ θὰ σᾶς δώσω, ὦ τῶν σκυφτῶν τετράποδοι ἀδελφοί,
στὰ κίτρινα σαγόνια σας τροφή,
σὰ ρόδο λευκομύριστο, τοῦ Ναζωραίου τὴ σάρκα.

Μήτε θὰ στήσω ἀγνάντια σας σ' ἀπάτητο βουνό
τοῦ Προμηθέα τὴν περηφάνεια.

Μήτε σὰν ἄστεγος ὄβριος πόρτα σὲ πόρτα θὰ γυρνῶ
καταραμένη μὴν ὀρφάνια.

Θ' ἀνέβω ἐγὼ στῆς μάντρας σας τὴν ἀχεροσκεπὴ
κ' ἐκεῖ, σὰ λάβαρο ἴλαρὸ σὲ φαῦλο πανηγύρι,
θὰ ὑψώσω ὡς τὴ συνείδηση τοῦ ὠραίου, τὴ ντροπή.
Καὶ θὰ ποτίσω τὸ φαιδρὸ τῆς κοινωνίας ἀγρὸ
μὲ τὸ ἀλμυρὸ, τὸ κίτρινο καὶ καυστικὸ μου ὑγρὸ
—βαστῶντας ἐπιτήδεια τὸ ἐλαστικὸ μου ποτιστήρι.

ΟΙ ΕΥΝΟΥΧΟΙ

Τὰ ξερολίθια τ' ἀνανθα, τὰ κούτελά τους. Κάποια
πράσινη πάγωσε χλωμάδα μπρὸς τοὺς βρυκολάκους
τῆς μακαρίτρας σκέψης τους. Καὶ στῶν ματιῶν τοὺς
οἱ τσίμπλες, νεκρολούλουδα, ρουφοῦν τὴ ζωὴ τὴ σάπια.
[λάκκους

Τὸ στῆθος τους παλαικὴ κι' ἀραχνιασμένη στέρνα
καὶ βαργομᾶ σ' ὅ,τι φαιδρὸ γελάσει στὰ σκοτᾶδια.

Καὶ μὲς στὰ παντελόνια τους ποῦναι φαρδυὰ τ' εἶν' ἄδεια
 ξερός τῆς γνώσης ὁ καρπὸς τ' ἀγγίγματα τρομάζει
 καὶ τρέμοντας μὴν κουνηθεῖ καὶ πέσει ὄλο κυττάζει
 μήπως σκοντάψει σέρνοντας τὸ βάρος τῆς ἠ φτέρνα.

Κι' αὐτοί...σ' ἐμένα τὸν πλατύ, κορφοβουνίσιο ἀγέρα
 τὰ μολυσμένα ξανεμίζουν χνῶτα τους. Νὰ πιάσω
 τὴ μάχη; Ἀφήστε με, ὦ θυμοὶ τρισένδοξοι, μιὰ μέρα
 σάμπως χαμίνι σαρκασμοῦ μπροστά τους νὰ γελάσω.

• Θ. ΜΠΕΚΕΣ

ΑΠ' ΤΗ ΣΕΙΡΑ "ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΥΧΕΣ,"

ΣΤΟΥΣ ΓΙΑΤΡΟΥΣ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Χαρισμένο στὸ ξεχωριστό μου φίλο
 καὶ συνάδελφο Δ. Δρακόπουλο, ξεχωριστό
 ἐπίσης ἄνθρωπο ἰδεολόγο καὶ ἐπιστήμονα.

Κάποιος πεθαίνει τρεῖς βραδιές! Ἡ φύση κλαίει
 στὸ ἀργὸ ψυχοβασίλεμα κι' ἀπάνωθ' ἐξ
 σκυφοὶ τρεῖς λευκοφόροι ἡρώοι κόβουν σάρκες!
 Ξάφνω ἀγροικιέται: — Πάρτε τον! Βγήκε τὸ βόλι! —

ὦ σεῖς, κορμιὰ ὠραιόψυχα, ποὺ πολεμάτε
 μὲς στὶς ἐρμιές τὸ Χάρο! Ἀγνὰ ἰδεόθυτα, ἄγια,
 τοῦ ἀργοῦ μαρτύριου μιᾶς φυλῆς! Βάρδοι τοῦ Ἑλέους!
 Δεχθῆτε μου ἀπ' τὴ λύρα ἓνα παλμὸ πρὶν δύσω!

ΑΝΕΞΙΧΝΙΑΣΤΟ

Μέσα στὴν ἄγρια ἐρημιά,
 μιὰ καλαμιά,
 γυρτὴ καὶ ξέφυλλη στὸ φῶς ἀεροσαλεύει!
 Μέσα στὴν ἄγρια ἐρημιά,
 μονάχα μιὰ,
 ψυχὴ παντέρμη στὸ φῶς νυχτοπαλεύει..!

ΣΟΦΙΑ Λ. ΧΑΛΚΟΥΣΗ
 ΕΙΡΗΝΗ ΠΑ·Ι·ΔΟΥΣΗ

(Γιὰ ἀπάντηση)

Τοῦ πόνου, ὦ σεῖς νοσταλγικὰ πουλιά, ποὺ φτερουγᾶτε,
 στῶν βραδυνῶν μου τραγουδιῶν τὴ μακρυνὴ ἄρμονία·
 ψυχὲς ὀλάσπρες, γιὰ ἄρωμα καὶ μῦρο, ὦ μὴν τρυγᾶτε,
 ἀπ' τ' ἀνθινὰ μου ἐντάφια τὴ νεκρικὴ εὐωδία!

Ζουμπούλια, φούλια, γιασεμιά, τριαντάφυλλα, κρινάνθια,
 φαρμακωμένα φυλλοροοῦν στὸν τάφο! Ἀφιγκριστῆτε
 τὸ κρύφιο τους παράπονο καὶ σὲ ὑπερκόσμια πάθια
 πετῶντας, τὸ τραγοῦδι μου φτάξετε κ' ἐκκλησιαστῆτε!

FRAGMENTA

I

Τὸ μύρο τῆς λατρείας της,
ὡσάν ἀπὸ κρινόχνουδο χυτό,
λησμονημένο ἐβόσκει
στὰ τρίσβαθα τῆς αἴσθησης. Κι' ἓνα παλιὸ τραγοῦδι
τοῦ χωρισμοῦ, πού ἀβράδυσαστη μιὰ νοσταλγία ἐθρήνει,
μὲ τοῦ ἡλίου τὸ ἀχνὸ δύσιμο, στὰ περασμένα σβήνει!

II

Βουβὸ μὲ σύρανε οἱ ἀνθοί,
πρὸς τ' ἀνοστάλγητα
καὶ τὸ αὐγινὸ τῆς γλόης δάκρυ μ' ἐπροβόδα·
κ' οἱ Νερονύμφες, ὡς μ' ἀγροίκησαν ἀπρόσμενο,
τῆς κολασμένης μου ψυχῆς τονίσαν
τὰ παλιὰ ἄλγητα!

III

Ἐρωτεμένοι οἱ κρινανθοὶ πρὸς τὴν αὐγή.
γυρτοὶ τὸ δειλινὸ γλωμιάζουν,
τὴν πρωτονεύρευτη εὐωδιὰ χύνοντας μιᾶς λατρείας,
πού μυστικῆ ἀργοῦφανε τὸ ἀνθινο πέρασμα τους.

ΠΟΙΟΙ ΚΛΑΙΝ

Δὲν κλαῖν τῆς μοίρας οἱ τρανοὶ
καὶ τῆς ζωῆς οἱ γαῦροι θῦτες!

Κλαῖνε μονάχα ὅσοι ποθοῦν
κι' ὅσοι πονοῦν καὶ δὲν τὸ λένε·
Ἵσοι ἀγαποῦν ἀπὸ καρδιᾶς,
καρδιᾶς πού δὲν ἀνταγαποῦνε!
Ἵσοι τὴ νύχτα ξαγρυπνοῦν
γιὰ τὶς ψυχῆς πού δὲν πονοῦνε,
καρδιᾶς πού σβοῦν στὴ λησμονιά!
Κι' ὅσοι ποτὲ δὲ λησμονοῦνε!

ΜΕΓΑΛΟΠΝΟΟ

Ἵς τοῦ ἀδειανοῦ Ναοῦ τῶν ἄστρον
τὸ ἱερό, τὸ ἀνίχνευτο,
μυροπνοοῦσα ἰχνεύτρα ὑψώθηκε ἡ ψυχὴ μου!
θυμιάμα, τῶν λευκῶν μου πόθων φέροντας τὰ λείψανα
καὶ μιᾶς ὑπέρλευκης, αἰώνιας νύχτας,
τοὺς μυστικοὺς λυγμοὺς
γιὰ προσευχὴ μου!

Μπρὸς στὸ Ἵγιο Βῆμα, νοητός, μ' ἀνάκουστος μνημόνευε,
τῆς ἀρμονίας τ' οὐρανοῦ ντυμένος τὸ μυστήριο
κι' ἀπ' τᾶστρα μόνον ἀγροικημένος ὁ Παλμός, ὁ Ἵνας,
τοῦ θεοῦ Ἵνειρου τὸν Ἵμόλυντο Ρυθμὸ τὸν Ἵέναο!
Ἵρραιόρρυθμη, ἡ ψυχὴ μου, ἡ θρήσκα,
ἀρνήτρα τοῦ οἴστρου πού ἀργοπόρει, ἐκλείσθη στ' Ἵνειρο

κι ἄπ' τοὺς ἐπίγειους στοχασμοὺς
δὲν τὴν ταράζει τώρα οὐτ' ἓνας!

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ

Ἄπ' τὸ βουνὸ τὸ πράσινο κατέβαινα,
στὴν εὐωδιὰ τοῦ πεύκου ἀναστημένος,
κ' ἔβλεπα πιδ κοντὰ τὰ οὐράνια πέλαγα
καὶ πιδ πλατειά τὰ σύνορα τοῦ κόσμου.

Τοῦ δάσους ἡ σιωπὴ ἡ βαθειὰ καὶ ἀκύμαντη,
Στὸ μουσικὸ τῆς μ' ἔλουζε τὸ κῆμα,
κ' ἔνοιωθα πνεῦμα νᾶναι ἡ πᾶσα μου ὑπαρξὴ
κ' ἐντὸς μου ἀκέρια ἡ πλάση ν' ἀνασαίνει.

Ὁ νοῦς σὲ χάη γλαυκὰ μακρὰ ταξίδευε
κ' ἔτρεμεν ἡ ψυχὴ μου ἡ τρισολβία
καὶ σὰ νὰ οἰωνίζομαι κάτι μέσα μου
ἄπ' τῶν συμπάντων τὴν ἀθανασία.

Τέτοιος ἄπ' τὸ βουνὸ σιγᾶ κατέβαινα,
στὸν κάμπο, πὺ τὰ στάχνα ἐκυματίζαν,
σὰ νᾶτανε μιὰ θάλασσα, πὺ, ἀνάλαφρα
ριπίζοντας, ἐχάιδευε ἓνας μπάτης.

Καὶ πάνω σὲ μιὰ τέτοια μακαριότητα,
ἦχο σκληρὸν ἐγροίκησα σημάντρον,

κι ὁ νοῦς μου ἀπὸ τὴν ἔκσταση στὰ ἐγκόσμια,
σὰν πέτρα σὲ γκρεμό, ἐκυλίστη πάλι.

Ἄχ, ἡ ζωὴ δὲν εἴτανε ὄχι, ἀθάνατη
καὶ ἡ σάρκα μας δὲν εἴτανε θεία οὐσία—
ἄπ' τὸ χωριὸ τὸ ἀντίκρου μου, τὸ σήμαντρο
βαρὺ γιὰ κάποιον θάνατον ἐχτυποῦσε...

... καὶ μπῆκα στὸ χωριὸ, πὺ οἱ γέροι πλάτανοι
σὰ μιὰ στοὰ τὸ δρόμο του ἐσκεπάζαν,
κ' εἶδα μιὰ συνοδεία στὸ βάθος νᾶρχεται,
πὺ ὡς μιὰ πομπὴ παράξενη μοῦ ἐφάνει.

Δυὸ βώδια προᾶ, ζεμένα σὲ μιὰν ἄμαξα,
μιὰ δαφνοστολισμένη ἐσέρναν κάσσα·
τὸ σήμαντρο εἶχε πάψει, καὶ σὰ νᾶβλεπα
θριαμβικὸν ἓνα ἄρμα νὰ διαβαίνει.

Στὴν κάσσα ἓνας πρεσβύτης ἀναπαύονταν,
λευκὸς σὰν κάποιον ἐλάτι χιονισμένο,
πὺ εἶχε μιὰ αὐστηρὴ στὴν ὄψη του ἔκφραση,
μὰ καὶ γλυκειὰ μαζί, σὰ νᾶτανε ἅγιος.

Κ' εἴτανε, ὡς μοῦπαν, ὁ ὄρχοντας, τὸν τόπο του
τῆς γόνιμης ζωῆς του οἱ τίμιοι κόποι
ἀπὸ μιὰ χέρσα μέγα πὺ ἀναδείξανε,
κι ὁ κόσμος σὰν πατέρα πὺ ἀγαποῦσε.

Μὰ ὁ κόσμος, ποὺ ἀκλουθοῦσε, εἶχε τὸ μέτωπο
τὸ σκυθρωπὸ του ἀγέρωχα ὑψωμένο,
σὰ νᾶξερε, τὰ δάκρυα πὼς δὲν ταίριαζαν
σὲ τέτοιου ἐνὸς θανάτου εὐδαιμονία.

Πλῆθος πουλιὰ στὰ δέντρα ἐκελαϊδούσανε,
ποὺ εἶχε ἓνας νιὸς στὴν ἔρημο φυτέψει,
πρὶν ἔρθουνε ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ τὸν πῆγαιναν,
πρεσβύτη τῶρα πιά, στὸ κοιμητήρι.

Καὶ οἱ κάμποι, ποὺ ἓνα γῦρο ἐπρασινίζανε,
στὴ βραδυνὴ ἐθροοῦσανε τὴν αὔρα,
κι' ὁ γέρος, σάμπως νᾶκουε τὸ τραγούδι τους,
καμιὰ φορὰ, θαρρεῖς, χαμογελοῦσε...

Τέτοιο τὸ ξόδι ἀργὰ μπροστὰ μου ἐπέρασε
τοῦ τρισμακαρισμένου, ἀγίου Πρεσβύτη,
ποὺ κάτω ἀπ' τὴ στοὰ τῶν δέντρων τῶβλεπα,
σὰν ἄρμα κάτω ἀπὸ θριζμβων τόξα...

...Κι' ὁ νοῦς μου πάλι ἀητός, ἀναφτερώθηκε
καὶ οἱ στοχασμοί μου ἐλούστηκαν στὸν ἥλιο.

— Ποιὸς τρέμει μπρὸς στὸ θάνατο, ὅταν πίσω του
μιᾶς γόνιμης ζωῆς καρπίζει τὸ ἔργο;

Ἄθανασία δὲν εἶναι τὸ νὰ τρέμουνε
τῶν τέκνων οἱ καρδιές στὴ θύμησή μας;

— ὦ θεοί! τὸ μόνο στέρξετε τὸν πόθο μου,

— Μακάριος σὰν Ἐκεῖνον νὰ πεθάνω!

Δροσιὰ καὶ δροσοπούλουδα, γλυκοχαράζ' ἡ μέρα
καὶ μιὰ κοπέλα ὅπ' ἀγαπᾷ γλυκὰ τὴνε ξυπνοῦνε
ἀπ' τὶς ἀθοὶ οἱ μοσκοβολιὰ κι ἀπ' τὰ πουλιὰ ἢ λαλιά τους.
Κ' ἓνα πουλὶ τῆς ἐρωτιᾶς, τοῦ πόθου μαντατόρης,
ἀντίκρου τῆς στὸ κάγκελο πάει τοῦ παναθυριοῦ τῆς.
Σκύβει τσιμπιέται δῶ καὶ κεῖ, τῆς κάνει καὶ τὸ μάτι,
πετᾷ μιὰ σύχαρη φωνὴ καὶ πάει, πέταξε κι ὄλα:

«Μιὰ τὸ πουργὸ θελα διαβεῖ καὶ μιὰ τὸ μεσημέρι,
κι ἀπόγεμα θὰ στολιστεῖ νὰ κατεβεῖ στὴν πιάτσα·
μὰ βράδι βράδι ἔβγα κρυφὰ στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς σου
που θὰ περάσει ὁ τρυγητῆς νὰ πάρει τὸ φιλί σου.»

—Θέ μου, κι ἄς μὴν ξημέρωνε, κι ἄς εἶταν πάντα βράδι!

Ὁ ΑΝΤΩΝΗΣ Ὁ ΠΡΩΤΟΠΑΤΗΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΚΑΙ ΘΕΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΟΝΟ

ΕΛΕΥΤΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Κι' ὅμως εἴμ' ἐλεύτερος στὸν πόνο. .

Τρυγῶ τὸ πλούσιο φῶς τῆς Εἰμαρμένης
καὶ εἶμαι φτερὸ καὶ χρῶμα τοῦ ἄξιου Ὀνειρίου,
μιὰ χτίδα φῶς στὸ Φῶς τὸ κοσμογόνο!

Κι' ὅμως εἶμ' ἐλεύτερος στὸν πόνο..
 Τὸ κάλλος τῶν θεῶν πιστὰ ἀτενίζω,
 στὸ μυστικὸ σελαγισμό τῆς Φύσης,
 στὴ θεία χαρὰ ποὺ μέσα μου ἀναβράει!
 Κι' ὅμως εἶμ' ἐλεύτερος στὸν πόνο..
 Στ' ἄδυτα βύθη πνέουν τῶν ἀβύσων,
 οἱ στοχασμοὶ οἱ γλυκόπικροί μου, Ὁραῖοι,
 πού, ἀπ' τοὺς θεοὺς, χρυσᾶ σταλάζουν ἄστρα!
 Κι' ὅμως εἶμ' ἐλεύτερος στὸν πόνο,
 σὰν πλάσμα θεϊκὸ ἀπ' ἀνθρώπου γέννα
 κι ἄς θριαμβεύουν στὰ γλαυκὰ πελάγη
 λευκὰ πειστήρια τῶν θεῶν, οἱ γλάροι..
 Κι' ὅμως εἶμ' ἐλεύτερος στὸν πόνο,
 ἀνθρώπινο ἄλγος, χάρμ' ἀρχαίου μύθου,
 ὅπως πραγμαίνω τὴν ὀργὴ τῆς Νύχτας
 στὸν τρυφερὸ κελαδισμό ποὺ ἀφίνω..

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΙΝΑΛΙΩΤΗΣ

ἮΡΘΕ ΤΟ ΦΩΣ

Τὴν νύχτα ἐκάναν πιὸ πυκνὴν οἱ τοῖχοι,
 καὶ σὲ μιὰ ρέμβη ἐβύθισα τὸ βλέμμα,
 ποὺ τοῦ ὄνειρου βοηθάει τὸ σπλάγχο ψέμμα
 κάπως νὰ κρύβῃ τὴν ἐνάντια τύχη.
 Κ' ἔφτασα ἐκεῖ ποὺ μὲ ἀδύνατο νύχι

μοῦ ἀντιστάθηκε ὁ Ἔρωτας, ποὺ ἂν μ' αἶμα
 τὴν καρδιά μου ἐχαράκωνα, γιὰ στέμμα
 τῆς εὐτυχίας τὸ ἐλόγιαζα, ποὺ ἂν τύχη
 θρηνοῦσα, ἐθρήναα γιὰ ἡδονή, ἀπ' τὴν πράξη
 ἀγγυχτος, φαντασιόπληχτος, ζητώντας
 μόνο γλυκάδα ἐντὸς μου νὰ σταλάξῃ
 τῆς εὐτυχίας μου ὁ ψεύτικος ὁ πόνος.
 Μὰ ἦρθε τὸ φῶς, κι ὀλόγυρα κοιτώντας:
 «Ἦ νιάτα, λέω, σᾶς πρόδωσεν ὁ χρόνος.»

ΠΡΙΝ ΤΗ ΣΚΕΦΤΩ!

Σὰν ὄνειρου φτερούγισμα ἡ νεότη,
 πρὶν τὴ σκεπτῶ, στὴ ζήση μου ἐξουσιάστρα,
 αἰφνίδια, ἀλήθεια, ὦ, μ' ἄφισε στὰ σκότη;
 Τώρα ἡ Πλάνη μοῦ δείχνει ἡ ἀναγελάστρα
 τὸ ἀνάερο μου στητὸ παλάτι, μ' ὅ,τι
 κλείσαν οἱ πόθοι ἐντὸς του ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα,
 σωριασμένο ἀπ' τὸ Χρόνο τὸν προδότη.
 Παρόμοια κι' ἄνθος σέρας μὲ τὴ γλάστρα
 θὰ σύντριβε σὲ βράχο ἀτσάλι χέρι!
 Θραύετ' ἐκεῖνη· σμίγονται μὲ χῶμα
 λασπερὸ τὰ λουλούδια· τὰ ραῖσμένα
 σέρνονται τὰ κλαδιὰ του καὶ τὸ ἀγέρι,
 τὸ ἀνόμοιο καὶ κρυερὸ, ξέριζα ἀκόμη
 τὸ χτυπᾶ, τὸ μαραίνει ἐκεῖ ριγμένο.

ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΕΡΕΪΠΙΑ»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ—ΙΔΕΑ

ὦ! Νύχτα!

τὰ μάγια τ'ἄξειδιάλυτα δλόγυρά μου ρίχτα
γιὰ νὰ πυργώσω στὰ ὄνειρα ὁποῦ ἔλπισα μονάχος...
μακρὰ μου ἀθρώποι καὶ θεοί, μοῦ φτάνει ὁ βράχος.

Στὴ γῆ,

ποῦ σκλάβα ἢ Σκέψη δέρνεται στῆς Πρόληψης τὸ βράχο,
ἀνώφελα τοῦ Σηκωμοῦ προσμένω τὴν αὐγή...

ὦ, μοναξιά μου, ζῶνε με στὸν πόνο μου μονάχο...

Ἡ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ

Σὰν κάτι ποῦ νοσταλγικὰ
γκρέμια τὰ βλέπει γῦρα,
κι' ὄλο στὰ πίσω τριγυρνᾶ,
κι' ὁ κάθε πόθος πνίγεται
κι' ἢ κάθε ἐλπίδα στείρα
δοῦ τολμᾶ κι' ἀνοίγεται.

Ὁϊμέ, ἔτσι νοιώθω τὴ ζωὴ
στὰ Σύμβολα τὰ νέα,

· κ' ἢ ταπεινὴ τους ἢ βοή
σὰν τρικυμία περνάει...
—'Ἄλλοι τοῦ ποῦ νοστάλγησε
τὰ ὠραῖα...

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΙΑΔΑ

Γλυκόνειρο!.. Ὅλοι τρέχουνε ν' ἀνέβουν τὸν Καιάδα
ποῦ τῆς ζωῆς θὰ ρίξουνε τὰ ταπεινά, τὰ μαῦρα,
ν' ἀστράψει ὁ κόσμος ἀπὸ φῶς, κι' ἀπ' ὁμορφάδα...
Γλυκόνειρο δροσόπνοο μέσ' στῆς ψυχῆς τῆ λαῦρα.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΟ

Στὴν καταχνιά ποῦ ἀπλώθηκε στὴν Πολιτεία σεντόνι
πάνω τῆς σκλάβα σέρνεται ἡ καρδιά...
Πρόβαλλε χέρι δημιουργῶ ποῦ μαγικὰ ψηλώνει
ὄτ' ἢ ψυχὴ μου νείρεται στὴν τρομερὴ νυχτιά.

ΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΑΙ

ὦ! ἐρεΐπια σκόρπια καὶ γυμνά, κάποιοι ἔρχονται κατόπι
ποῦ ἀπ' τὴν πνοή τους θὰ γενοῦν παλάτια οἱ ἔρμους σαστόποι,
κι' οἱ εὐτυχισμένοι ποῦ διαβοῦν μὲ τῆς χαρᾶς τὰ δάκρυα
τῶν χωρισμένων ἐποχῶν θὰ γλυκοσιμῶν τ' ἄκρα...

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ

Σκηνική δράση σὲ τέσσερις πράξεις.

■ ■ ■ ■
; ; ; ;

(νὰ τί μάθαμε !)

ΤΟ ΧΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Σωκράτης, Ἄγγελος.

Σωκράτης (τὸ λιχανὸ στὸ στόμα του). — Σὺς! (ἀφουγκράζεται...) Ἐφυγαν!.. Ἐπὶ τέλους! Θὰ μπορέσουμε ἤσυχoi νὰ καταπιαστοῦμε μὲ ἓνα σωρὸ διαβόλους ποὺ ἔχουμε νὰ παλαίψουμε (στὸ πρόσωπό του διαγράφεται ξαφνικὰ μιὰ μεγάλη ταραχὴ, ζωνηρὴ ἀντίθεσι μὲ τὸ μὲλις πλαστὰ χαρούμενό του πρόσωπο. Πηγαίνει καὶ καλοκουττάζει ὅλες τὶς πόρτες). Κανεὶς !... Ἄργυρώ, Ἄργυρώ! Παῦλο! (Σιωπὴ).

Ἄγγελος. — Τί θὰ τοὺς κάμης τοὺς ὑπηρέτες;

Σωκράτης. — Στάσου· θέλω νὰ βεβαιωθῶ, ἂν εἴμαστε θεομόναχοι. (Μικρὴ παύση). Ὁραῖα! (Πηγαίνει καὶ κλείνει ὅλες τὶς πόρτες). Κανεὶς δὲν ἔρχεται.

Ἄγγελος. — Μὰ ἔχεις τόσο σοβαρὰ πράματα νὰ μοῦ πῆς; Γιατί μὲ κράτησες; Δὲ μοῦ τὰ εἶπες ὅλα. Τί σὲ βασανίζει;

Σωκράτης (στὸ ἄκρο ἄνω τῆς ἀνησυχίας). — Μὴ βιάζεσαι καὶ θὰ μάθης... θὰ μάθης, φίλε μου, νόστιμα πράματα. Τρεῖς μέρες ἀφ' ἑτοῦ ἤρθες προσπαθῶ νὰ σὲ κρατήσω μόνο νὰ μιλήσουμε. Ἐν πρώτοις (πηγαίνει στὴν πορτίτσα πρὸς τὰριστερὰ ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ τὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο ἀκούεται ἡ φωνὴ του ἀπὸ μέσα) θὰ μάθης μερικὰ νέα... θὰ ἰδῆς ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ

*Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο φύλλο.

φτάσῃ ἢ κακοῦθῃ τῶν ἀνθρώπων (ξαναμπαίνει κρατώντας ἓνα μικρὸ φάκελλο) νὰ αὐτὸς ὁ μικρὸς φάκελλος· δὲν ἔχει μέσα παρὰ ἓνα μικρὸ ἐπισκεπτήριο καὶ δυὸ τρεῖς λέξεις· διάβασε καὶ θὰ νοιώσῃς πὼς τὸ μικρὸ αὐτὸ τετράγωνο μπορεῖ νὰ χωρέσει τὴν ἀκαταμέτρητη προστυχιὰ τῆς κοινωνίας (χτυπᾷ τὸ τηλέφωνο) ποιοὺς νᾶναι; (πηγαίνει στὸ τηλέφωνο μὰ σταματᾷ) ὄχι... ἐγὼ ὑποτίθεται πὼς δὲ θέλω νὰ μὲ σκοτίσει κανεὶς... ἔλα, ἔλα, γιὰ τὸ Θεό, Ἄγγελε, (σηκώνεται ὁ Ἄγγελος) πὲς πὼς δὲ βρίσκομαι, πὼς ἐδῆξα (ἐν τῷ μεταξύ χτυπᾷ τὸ τηλέφωνο ἀκατάπαυστα.)

Ἄγγελος (στὸ τηλέφωνο). — Ἐμπρός! ποιοὺς εἶναι;... πὼς εἶπατε;... ὁ κύριος λείπει... δὲν εἶναι ἐδῶ παρὰ οἱ ὑπηρέτες... δὲ ξέρω, θὰ ρωτήξω (στοιμπώνει μὲ τὸ χερί τὸ δέχτη τῆς φωνῆς) εἶναι ἓνας κύριος, κάποιος Μουρίδης... Λουρίδης...

Σωκράτης. — Διάβολε! αὐτός!...

Ἄγγελος. — Ρωτᾷε ἂν θὰ ξανάρτετε.

Σωκράτης. — Πὲς πὼς τὸν περιμένω καθὼς συμφωνήσαμε.

Πὲς πὼς ἄφηκα μιὰ σημείωση στὸ γραφεῖο.

Ἄγγελος (στὸ τηλέφωνο). — Ἐμπρός! Ἡ ὑπηρέτρια μοῦ λέγει πὼς ὁ κύριος Προῦσσος σᾶς περιμένει καθὼς συμφωνήσατε... ἄφηκε μιὰ σημείωση στὸ γραφεῖο... μάλιστα.

Σωκράτης. — Τί λέγει;

Ἄγγελος. — Ἐχει καλῶς καὶ πὼς εἶναι περιττὸ νὰ πῶ πὼς τηλεφώνησε.

Σωκράτης. — Τὸν ἄθλιο!

Ἄγγελος. — Ποιοὺς εἶναι αὐτὸς ὁ Λουρίδης;

Σωκράτης. — Πουρίδης. Στέφανος Πουρίδης. Παστρικὸ ὑποκείμενο... ἀπὸ τὰ θρωμερώτερα. Μὰ διάβασε (τοῦ τείνει τὸ φάκελλο μὲ τὸ ἐπισκεπτήριο).

Ἄγγελος. — Ἄ ναί. (ἀνοίγει καὶ διαβάζει). Δόκιμω Στέφανος Πουρίδης!!... αὐτὸς ποὺ τηλεφώνησε;

Σωκράτης. — Διάβασε, διάβασε.

Ἄγγελος. — «Λαμβάνει τὴν τιμὴν...»

Σωκράτης. — Τιμὴ στὰ μούτσουνα του!...

Ἄγγελος. — «...Νὰ πληροφορήσει τὸν κύριον Προῦσσον ὅτι θὰ διέλθει διὰ τοῦ γραφείου του τὴν Τετάρτην...» (στὸν Προῦ-

σο σήμερα δηλαδή, (διαβάξει)... «περὶ τὴν πέμπτην ὥραν τοῦ ἀπογεύματος διὰ τὰ λάθει μίαν τελειωτικὴν ἀπάντησιν» (στὸν Προῦσο). Δὲν καταλαβαίνω καλὰ καλὰ, μὰ αὐτὴ ἢ τελευταία φράση μὲ φαίνεται σὰν καθαρὸς ἐκδιασμός. Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Δόχτωρ Πουρίδης; κανένας μικροδημοσιογράφος;

Σωκράτης.—"Ὅσο τὸν ξέρεις ἐσύ, τὸν ξέρω κι' ἐγώ. Ποτέ μου δὲν τὸν εἶδα. Εἶναι ἔμως, καθὼς ἀκούω, ἕνας ἀπὸ τοὺς πειθὸ ἀλιτήριους ποὺ ὑπάρχουν. Χειρότερος καὶ ἀπὸ Ἑβραῖο τοκογλύφο.

Ἄγγελος.—Καὶ πῶς ἐμπλεξες μὲ τέτοιο κάθαρμα;

Σωκράτης.— Μὴν τὰ ρωτᾷς. Ἐσὺ εἰλεπες εὐτυχησμένος σὲ ξένα μέρη, ἐνῶ ἐδῶ ἐγὼ ἔτριωγα τὰ σίδερα γιὰ τὰ φτάσω ἐδῶ ποὺ ἔφτασα.

Ἄγγελος.— Ἐλεῖπα εὐτυχησμένος! ἄς εἶναι τὸ πέτυχεσ αὐτὴ τὴ φορά... Καὶ δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος μὲ τὴν κοινωνικὴ σου περιωπὴ;

Σωκράτης.— Πῶς ὄχι; Ἐνας ποὺ στὴν ἡλικία μου δὲν ἔφτασε σὲ τίποτε ἄλλο παρὰ στὴ χειρότερη χρηματικὴ καταστροφή καὶ ποὺ περιμένει σήμερα ἢ αὔριο τὰ πεταχτῆ στοὺς πέντε δρόμους!... (μὲ λύσσα) Τοὺς μασκαράδες!...

Ἄγγελος.— Τί μοῦ λές; Γιὰ ἐξηγήσέ μου, τώρα μόλις διεπραγματεύουσιν μὲ τὸν κύριο Σελλοῦδη γιὰ δάνεια καὶ καινούργιες ἐργασίες.

Σωκράτης.—"Ἄκουσε, φίλε μου, εἶμαι κατεστραμμένος· ὀρίστε δὴ μου ἢ ἱστορία, ἢ δράση μίᾳς ζωῆς, μὲ δυὸ λόγια. Εἶμαι στὰ νύχια τούτου τοῦ Πουρίδη ποὺ βαστᾷ στὴν τσέπη του ὅτι χρειάζεται γιὰ τὰ μὲ κάνει σκουπίδι. Μὴ γελοῖσαι ἀπ' ὅτι βλέπεις· φαντάζω καὶ θωρῶ σὰ διαμάντι, δὲν εἶμαι ἔμως οὔτε κάρβουνο. Στάχτη, φίλε μου, ἔλα! Μὲ νομίζεις ἑκατομμυριοῦχο ποὺ μὲ τὸ δαχτυλάκι μου μπορῶ νὰ σαλέψω τὸ χρηματιστήριο. Ὁρατο ἄστερο πρωταπριλιάτικο! Αὐτὸς ὁ ἑκατομμυριοῦχος ποὺ κρέμεται στὰ χεῖλια ἑνὸς Πουρίδη, μίᾳς τέτοιας λέρας! (χαμηλόφωνα μὲ συστολή). Ἄναγκάζομαι, Ἄγγελε, νὰ ζητῶ δανεικά... ἀκούς δανεικά ἀπὸ τὸ Σελλοῦδη. Τέτοια εἶναι τὰ χρήματα ποὺ νομίζει πῶς θὰ βάλω σὲ ἐπιχειρήσεις! Ἡ γυναῖκα μου δὲ ξέρει τίποτε εὐτυχῶς, πάντα ἔμεινε ζῆνη στὶς κρύφειες

μου πίκρες καὶ δάσεις, πῶς γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου κρατῶ ὅσο μπορῶ τὰ περασμένα μεγαλεῖα. Εἶμαι σὰν τὸν ἀπελπισμένο ποὺ κρέμεται ἀπὸ ἕνα μισοξέριζο δεντράκι ποὺ ὀλοένα θρῦβεται καὶ θὰ κοπῆ πάνω ἀπὸ μίαν ἀδαθὴ ἀδυσσο! Κουρεῖ τὸ μυαλό μου καὶ δὲν ξέρω τί νὰ κάμω. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψή τὸ τελεσίγραφο αὐτὸ τοῦ Πουρίδη, δὲ μὲ μένει παρὰ μιὰ λύση... ἢ καλλίτερη...

Ἄγγελος.—"Ὅσο καὶ ἂν εἶναι παληάνθρωπος, πάντα μπορεῖ κανεὶς στὴ συνεννόηση (τρίβει τὸ λιχανὸ μὲ τὸ μεγάλο δάχτυλο τοῦ χεριοῦ σημαίνοντας τὸν παρᾶ).

Σωκράτης.— Τίποτε, φίλε μου, ἢ λύση εἶναι αὐτὴ (βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα περιστροφ).

Ἄγγελος.—(πετιέται καὶ τοῦ πιάνει τὸ χέρι) Εἶσαι λωλός!

Σωκράτης.—(ἀπαθέστατα) Μὴ πολυφέρνεσαι γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ξεφύγη καμμιά σφαῖρα... θὰ μαζευτῆ κόσμος...

Ἄγγελος.—(πιταχτικᾶ) Βάλτο στὸ συρτάρι σου τὸ περιστροφ... ἔλα, ἀκουσε τί σοῦ λέω, σὰ φίλος.

Σωκράτης.— Ἄδύνατο.

Ἄγγελος.—(ψυχρᾶ) Ὅστε ἀδύνατο κι' ἐγὼ νὰ σ'ἀκούσω. Δὲν μπορῶ νὰ ἐνδιαφερθῶ στὶς δουλιές σου ὅταν κάνεις σὰν ἕνας ἐρωτιάρης. (μὲ πίκρα) Μιὰ φορά στὴ ζωὴ μου κόντεψα κι' ἐγὼ γιὰ μιὰ γυναῖκα... μὰ δὲν ἔφταιγε αὐτὴ... ἐκεῖνος! ὁ ἀντρας!... (τὸ σκουνητᾶ στὸ γραφεῖο) Ἄκουσέ με, ἂν θῆς νὰ σ'ἀκούσω· ἄφησε αὐτές τις ἀνοησίες. (ἀπαλὰ τοῦ πέρνει τὸ περιστροφ, τὸ βάζει στὸ συρτάρι τοῦ γραφείου καὶ τὸ κλείνει) Τώρα ἔλα, κάτσε καὶ πές μου καταλεπτῶς πῶς μπορῶ νὰ σοῦ φανῶ χρήσιμος.

Σωκράτης.— Ἐσὺ στὰ χέρια σου μὲ κάμεις ὅτι θέλεις. Μὲ τὴν εὐγενικιά σου ψυχὴ θανατώνεις ὅλο τὸν κόσμον. Ποῦ ν'ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω! Ὅταν ἐφυγες, εἶχαμε τὴν ἴδια ἡλικία. Ἡ φίλια μας ἔκοψε μὲ τὸ ταξίδι σου καὶ δὲ θέλησες ποτὲ νὰ μοῦ ἐξηγήσης γιὰ ποιὸς λόγους. Ἄς εἶναι. Ρίχτηκα μὲ ὅλο μου τὸ νεανικὸ σφρίγος στὶς δουλιές, στὰ τραπεζιτικά καὶ στὰ οικονομολογικά. Κέρδησα πολλὰ χρήματα καὶ ἀπόχτησα πολλοὺς ἐχθρούς. Μὰ τί ἐχθρούς! Ἄ δὲν τοὺς ξέρεις ἐσὺ

τούς ἐχθρούς πού μπορεῖς νά κάμης γιὰ τὸ χρέμα! ἐχθρούς πού θέλησαν νά με φάγουν καὶ τὸ κατάφεραν σήμερα. Ὅταν πρὸ δύο ἐτῶν ἤμουν κύριος στὸ χρηματιστήριο, βάλθηκαν ἔλοι ἐναντίον μου καὶ μοῦ ἔστησαν τὸν πειδὸ ἀμείλιχτο καὶ τὸν πειδὸ καταχθόνιο πόλεμο, ὁ Κωσταντῆς, ὁ Ἀχιλλόπουλος, ὁ Μαυρομάτης καὶ κάτι ἄλλοι. Ξέρεις σὺ τὸν ἀπότομό μου χαρακτήρα. Στὶς δουλειές καταντούσα σχεδὸν θάναστος καὶ δὲ λυπήθηκα κανένα. Γι' αὐτὸ κι ἔπεσα σὲ τέτοια παγίδα. Εἶδα πὼς συστηματικὰ μοῦ εἶχαν ριχτῆ ἔλοι οἱ ἀντίπαλοί μου. Βρέθηκα σὰν τὸ Σαμφῶν κατάντικρο στοὺς Φιλισταίους. Στὴν ἀρχὴ αὐτὴ ἢ πάλι μ' ἐμέθυσε. Θέλησα νά δώσω ἕνα γερὸ μάθημα σ' αὐτοὺς πού τολμοῦσαν νά ριχτοῦν σ' ἐμένα, τὸν τότε βασιλέα στὰ μπαμπάκια. Καὶ ἀπὸ τότε ἀρχισα νά κάμω βλακεῖες. Μὲ τὸν ἐκνευρισμὸ μου ἔχασα τὴν ἡσυχία τοῦ κεφαλοῦ καὶ ἀρχισα κάπως στὸ δρόντο νά πέφτω ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Τὰ σκυλιὰ τὸ μυρίστηκαν καὶ διπλασίασαν τὶς ἐνέργειές τους. Δυὸ χρόνια ἀντιστάθηκα. Δυὸ χρόνια πάλαιψα σὰ λιοντάρι, μὰ τώρα ναιώθω πὼς οἱ δυνάμεις μου ἐκόπηκαν. Στὴν ἀρχὴ κανεὶς στὸ ἐξωτερικὸ δὲν μποροῦσε νά υποθέσῃ πὼς ἡ οἰκονομικὴ μου κατάσταση θὰ μποροῦσε νά κλονιστῆ στὴν ἀγορά· σιγὰ σιγὰ ὅμως τὰ τόσα μου δάνεια, οἱ τόσοι μου συνδουασμοὶ ἀρχισαν νά μὴν καλοβλέπονται. Δίχως νά μαθευτῆ τίποτες ἀκόμη καταλαβαίνω πὼς σιγὰ σιγὰ ἀποτραβιῶνται ἀπὸ μένα ἔλοι μου οἱ πιθανοὶ μέτοχοι καὶ συνέταιροι στὶς ἐπιχειρήσεις μου. Τὸ δὲ χειρότερο εἶναι πὼς οἱ ἐχθροὶ μου μαζέψαν καὶ συγκέντρωσαν στὰ χέρια τους ἕνα σωρὸ συναλλάγματα. Σὲ ξένες τράπεζες ἢ σὲ ἄλλα χέρια ἂν ἔμεναν θὰ τὰ ἐσιαζα. Αὐτοὶ ὅμως τὰγόρασαν ἐπίτηδες, θέλοντας καλὰ καὶ σώνει νά με δώσουν τὸ τελειωτικὸ χτύπημα καὶ νά με κηρύξουν σὲ πτώχευση.

Ἄγγελος.—Φοβερό. Μὰ αὐτὸς ὁ Πουρίδης τί ρόλο παίζει σ' ἔλιν αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι;

Σωκράτης.—Αὐτὸς, φίλε μου, εἶναι ἕνας παληὸς ξεπεσμένος δημοσιογράφος καὶ πρῶην μάμμος ἢ φρενολόγος καθὼς λένε. Εἶτανε στὸ Λονδίνο, καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ φαίνεται πὼς ἔχαμε τὰ μύρια ὄσα, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησι τοῦ ἔδωκε τὰ παπούτσια καὶ φυσικὰ γύρισε στὸν τόπο μας, θὰ εἶναι ἕως τρεῖς ἢ τέσσερις

μῆνες. Ἀρχισε φυσικὰ νά φορολογῆ ἔλοι τὸν κόσμο. Παληὰ του τέχνην κόσκινο! Κόπιασε μάλιστα καὶ ἐδῶ καμμιά δυὸ φορὲς, μὰ ὁ γραμματικὸς μου τὸν ἔστειλε ἀπ' ἐκεῖ πού ἦρθε. Γύριψε μάλιστα καὶ νά με συκοφαντήσῃ ἀνακατώνωντας κάτι παληὸς γυναικοδουλιές πού εἶχε μάθῃ κι ἐγὼ δὲν ξέρω πὼς. Παρουσιάστηκε σὰ λουκοῦμι στοὺς ἀντιπάλους μου πού τὸν καλοσκάμμισαν καὶ τὸν κατὰστησαν κεφαλιούχο δῆθεν καὶ πληρεξουσιότους. Μῆχει τώρα στὰ χέρια του. Τοῦ ἔγραψα ἕνα ἐπίσημο γράμμα ζητῶντας του μιὰν ἀναβολὴ μὲ διάφορα προσχήματα. Ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπὸ κεῖ τράβηξα τὸ σκοινὶ ὡς τὰ σήμερα καὶ βλέπεις πού ζητεῖ «τελειωτικὴν ἀπάντησιν» τὸ γαῖδοῦρι, καθὼς λέγει. Ἐκαμα τ' ἀδύνατα δυνατὰ νά ἔχω ἀρκετὰ μετρητὰ ἀπὸ τὸν Σελλούδη, μὰ εἶδες πὼς ἔλα ἦταν ὑποσχέσεις καὶ γιὰ χὰτῆρι σου ἀκόμα. Ἐταζε πὼς θὰ δώσῃ· δὲν ἔχω ὅμως τίποτε καὶ ὁ δόχτωρ Πουρίδης ὅπου κι' ἂν εἶναι θὰ καλῶς ὀρίσῃ.

Ἄγγελος.—Μὰ τότες τὸ ζήτημά σου εἶναι τελειωμένο ἂν αὐτὸς ὁ δόχτωρ Πουρίδης εἶναι τέτοιος μισκίνης καθὼς τὸν περιγράφεις. Τότε ἐμεῖς τὸν ἀγοράζουμε σὰν ψωμάκι καὶ πάει λέοντας!

Σωκράτης.—Ἐσένα ἢ καλὴ σου καρδιὰ σὲ κάμει νά τὰ βλέπῃς ἔλα ρόδινα. Νομίζεις λοιπὸν τώρα πού αὐτὸς ὁ Πουρίδης θρίσκει μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία στὴ ζωὴ του νά παίξῃ τὸ μοναδικὸ του κόλπο, πού θὰ τὸν κάμῃ νά ἡσυχάσῃ μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ χρηματικὰ ζητήματα καὶ νά κοπροσκυλιάζῃ στὴν τεμπελιά του, θὰ βρεθῇ τόσο βλάκας ὥστε νά δελεαστῇ γιὰ δυὸ τρία χιλιάρικα πού θὰ τοῦ περάσῃς; . . . Εἶναι . . . εἶναι . . . κι' ἐγὼ δὲ ξέρω τί λέω. Τὸ πρᾶμα ἔφτασε στὸ ἀπροχώρητο, πρέπει νά τοῦ πάρω τὰ συναλλάγματά μου τὸ δίχως ἄλλο . . . ἂν βρεθῇ ἀνάγκη θὰ μεταχειριστῶ καὶ τὴ βία . . . κι' ἐγὼ δὲ ξέρω τί θὰ κάμω.

Ἄγγελος.—Γιὰ τὴν ὥρα δὲ ξέρεις τί λές . . . Οἱ παραφορὲς καὶ οἱ θυμοὶ δὲ σὲ χρησιμεύουν σὲ τίποτε ἄλλο παρὰ νά πέσῃς σὰ μιὰ μπουκιά στὸ στόμα τοῦ Πουρίδου σου. (Χτυπάει ξαφνικὰ ἢ πόρτα).

Σωκράτης.—Τόσο νωρίς! . . . Ἐμπρός!

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Σωκράτης, Ἄγγελος, Ἀργυρώ.

Σωκράτης.—(ἰσότομα) Τί τρέχει; δὲν εἶπα νὰ μὴ μᾶς ἀνησυχίση κανεὶς;

Ἀργυρώ.—(μαῦρο ροῦχο, ἄσπρη μπροστέλλα) Μιὰ κυρία σᾶς ζητεῖ γιὰ μιὰν ἐπίγυσαν ὑπόθεση.

Σωκράτης.—Ποιά εἶναι αὐτή ἢ κυρία, δὲ σοῦ εἶπε τὸνομά της;

Ἀργυρώ.—"Οχι, Κύριε. Ἀπόφυγε, μὰ πρόσθεσε πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ἰδῇ τὸ δίχως ἄλλο.

Σωκράτης.—Πὲς της πὼς λείπω· πὼς δὲ βρίσκουμ' ἐδῶ.

Ἀργυρώ.—Αὐτὸ δοκίμασα στὴν ἀρχὴ νὰ κάνω μὰ αὐτὴ ἐγνώρισε τὸ καπέλλο σας καὶ τὸ μπαστοῦνι σας καὶ εἶπε πὼς θὰ περιμένῃ ἅμα τελειώσετε.

Ἄγγελος.—Νόστιμο αὐτὸ τὸ μυστήριον.

Ἀργυρώ.—Μοῦ ἐσύστησε μάλιστα, πὼς ἂν ἐπιμένατε νὰ μὴν τὴ δεχτήτε, νὰ σᾶς δηλώσω τὴν ὁδὸ Πλάτωνος.

Σωκράτης.—Πῶς; .. γιὰ πέ μου, τί λογιῶ εἶναι αὐτὴ ἢ κυρία; Ξανθιά; μισόπαχη; (σὲ κάθε ἐρώτηση καταφατικὸ νεύμα τῆς Ἀργυρῶς) ἄλλος μπελᾶς! (στὴν Ἀργυρῶν) Περίμενε λιγάκι (στὸν Ἄγγελο παράμερα) Μὴ μὲ συνορίζεσαι, μὰ πρέπει ἐξάπαντος νὰ τὴ δεχτῶ.

Ἄγγελος.—Δέξου τη! Ποιὸ σέναντιώνεται; λέξη δὲ θὰ βγῇ ἀπ' τὸ στόμα μου.

Σωκράτης.—Ναὶ μὰ ἐσύ δὲν πρέπει νὰ φανῆς. Τραβήξου, θὰ τὴν ἐξαποστείλω σὲ πέντε λεπτά.

Ἄγγελος.—Διωνίως μὲ τις γυναικοδουλειές σου· ὡς καὶ στὸ σπῆτι σου ἀκόμα! ἄς εἶναι! τὰ πέντε σου λεπτά νὰ μὴ γίνουν πέντε κάρτα τῆς ὄρας γιὰτὶ ὁ Πουρίδης ὅπου καὶ ἂν εἶναι..

Σωκράτης.—Καλὰ λές. Πέρασε στὸ ἰδιαιτέρο γραφεῖο. (βγαίνει ὁ Ἄγγελος· στὴν Ἀργυρῶν) Πὲς τῆς κυρίας αὐτῆς νὰ ὀρίση (βγαίνει ἢ Ἀργυρῶν).

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Σωκράτης, Θεανώ.

Σωκράτης.—Τί γυρεύεις ἐδῶ;

Θεανώ.—(ἄψηλῆ, Ξανθιά, ὠμορφογυναῖκα, ντυμένη φανταχτερὰ μὲ ὕψος μεγάλης κοκότας) "Ω! τί τρόπος, φίλε μου! Ἔτσι φέρεσαι σὲ μιὰ γυναῖκα; (κάθεται σιγὰ σιγὰ καὶ θρονιάζεται δίχως καμμιά βία.)

Σωκράτης.—"Ακουσε, Θεανώ, ἔχω πολλὲς σκοτούρες. Σήμερα εἶμαι σὺν τρελλός!

Θεανώ.—Χαχὰ! τὸ βλέπω, φίλε μου, ἀλήθεια τί πρόσωπο! τί ταραγμένος πού εἶσαι! Χαχαχὰ! (γελά δυνατὰ) ἢ συνειθισμένη πρόφαση! χαχαχὰ! νὰ μὴν εἶναι ἢ παρουσία μου; Ἐλεύθερα, πέ μου νὰ μὴ σένοχλῶ. Ξέρω κι' ἐγώ; (δείχνει τὴν πόρτα ἀπ' ὅπου ἐφυγε ὁ Ἄγγελος) καμμιά γυναῖκα; (μισοκλείνει τὸ μάτι).

Σωκράτης.—Αὐτὸ δὰ μᾶς ἔλειπε! Μιὰ γυναῖκα στὸ σπῆτι μου, στὸ σπῆτι τῆς γυναίκας μου!

Θεανώ.—Σὰ νὰ μὴ σὲ ξέρω.. Θυμᾶσαι; Χαχὰ! Θεανοῦλα μου ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ! Νόστιμα μὰ τὴν ἀλήθεια! γυναῖκες στὸ σπῆτι τῆς γυναίκας σου! .. ἄμ' ἐγὼ τί εἶμαι;

Σωκράτης.—(βηματίζει ἀδημονῶντας) Τί ζητεῖς; τί ἦρθες; γιὰτὶ ἔτσι ξαφνικά.. ἐδῶ πέρα;

Θεανώ.—Δὲ μοῦ λές; Ξανθιά εἶναι; .. μελαχροινή; .. καστανούτσικη; .. (σηκώνεται κατὰ τὴν πόρτα πού ἐβγήκε ὁ Ἄγγελος). θέλω νὰ τὴν ἰδῶ.. νὰ μοῦ τὴ συστήσης.. νὰ τῆς πῆς πὼς εἶμαι ἀδελφὴ σου. Χαχαχὰ!..

Σωκράτης.—Θέλεις νὰ μὲ γελοιοποιήσης καὶ νὰ γίνης καὶ σὺ κορόιδο(ξερὰ). ἔπειτα δὲ ξέρω, μὰ.. ἔτσι στὰ καλά καθόμμενα μὲ σασιζεις μὲ τις ζούλειες σου. Κατάντησες ἀνυπόφορη.

Θεανώ.—Καλὰ, φίλε μου, καλά. Χάρισμά σου, δὲν ἦρθα νὰ σοῦ τὴν πάρω. Χάρου την ὅσο θέλεις. Νὰ μὴ βασκαθῆς. Τρελλὴ πού εἶμαι! (παύση).

Σωκράτης.—Δοιπὸν;

Θεανώ.—Δοιπὸν, τί;

Σωκράτης.—Τί με θέλεις; λέγε.

Θεανώ.—Ξεθύμωσε πρώτα (γνέφοντας κατὰ τὴν πόρτα) μπορεῖ νὰ περιμένῃ καὶ λιγάκι (μικρὴ παύση) ὦραϊα! τώρα εἶσαι ἓνα κομμάτι μάλαμα. Ριρή μου, ἔλα νὰ σὲ φιλήσω. Ριρή μου (ὁ Σωκράτης δὲν κάνει βῆμα) Σηκώνουμαι ἐγὼ (πηγαίνει, κάθεται στὰ γόνατά του καὶ τὸν φιλεῖ) βλέπεις τί καλὴ γυναικοῦλα ποὺ εἶμαι;.. (χαϊδευτικώτατα) Δῶσε μου χίλιες δραχμές.

Σωκράτης.—Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου!

Θεανώ.—(ξαναφιλώντας τον) Δῶσε μου χίλιες δραχμές, σοὺ λέγω. Ἐχασα καμμιά ὄχτακοσαριά στὸ πόκερ καὶ τὰ ρέστα μοὺ χρειάζονται γιὰ κάτι μικροπληρωμές. Δανείστικα καὶ τρία πεντάρικα ἀπὸ τὸ Λυσίμαχο.

Σωκράτης.—(γελά δίχως νὰ θέλῃ) Τὸ γελοῖο ὑποκείμενο! Καὶ δὲν μποροῦσες νὰ μὲ γράψῃς; Ἦταν ἀνάγκη νὰ μῆς ἐδῶ στὰ καλά καθούμενα;

Θεανώ.—Μὴ φοβάσαι καὶ τὴ γυναῖκα σου τὴν εἶδα μὲ τὸ γερωντάκο ποὺ μοὺ κάνει κόρτε καὶ θέλει νὰ τὰ ψήσῃ μὲ τὴν Κλότα. Τοῦ στέκει τόσο νόστιμα τὸ πρεσβευτιλῆκι! Τοὺς ἐξαπέστειλες ἐπιτήδεια σὲ κανένα φαῖδ-ὀ-κλόκ· εἶσαι πολὺ κατεργάρης, ἔ; (δείχνει κατὰ τὴν πόρτα) Ξέρεις, τὰ χρέη τοῦ τζόγου πληρώνονται σὲ εἰκοσιτέσσερις ὥρες καὶ ἀπόψε πάλι σπῆτι μου θὰ τὰ κόψουμε, γιὰ αὐτὸ μοὺ χρειάζονται χρήματα. Ἄν θέλεις ἔλα καὶ σύ!

Σωκράτης.—Λυποῦμαι πολὺ μὰ τώρα μοὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ σὲ δώσω οὔτε μιὰ τσακισμένη πεντάρικα.

Θεανώ.—Εἶσαι πολὺ ὑποχρεωτικός. Ὅστε λοιπὸν θὰ μὲ ἐκθέσῃς; κρῖμα ποὺ ξερούμαστε τόσο καιρό, ἀπὸ δεκάξη χρονῶ παιδιά.

Σωκράτης.—Γι' αὐτὸ ἀκριδῶς πίστεψε ὅτι σοὺ λέγω. Δὲν ἔχω τίποτε, μπορεῖς νὰ μὲ ψάξῃς.

Θεανώ.—Ὁραία ἰδέα. (τοῦ πέρνει τὸ χαρτοφυλάκιό του ἀπὸ τὴν τσέπη του) Γιὰ νὰ ἰδῶ;.. (παίζοντας) Ἡ φωτογραφία της εἶναι μέσα; μὴ σαστίξῃσαι, Ριρή, δὲ θὰ κυττάξω, ρωτοῦσα μόνο. Μὰ τί δὲν ἔχεις χρήματα πάνω σου.. καμμιά διακοσαριά.. μονάχα;..

Σωκράτης.—Τώρα μόλις ἔστειλα στὴν τράπεζα...

Θεανώ.— Ὅριστε, κύριε, τὸ πορτοφόλι σου. Νὰ τὸ χαίρῃσαι. Ἀπόψε ὅμως σὲ περιμένω τὸ δίχως ἄλλο δανείσου, σιάξτα ὅπως μπορέσῃς. Τὸ χιλιάρικο εἶναι ἀπαραίτητο. Ζήτημα τιμῆς! Καὶ νὰ δῆς· θὰ μὲ ξεφορτωθῆς ἁμέσως. (σηκώνεται ἀπὸ τὰ γόνατά του) Σ' ἀφίνω μὲ τὸν πελάτη σου (δείχνοντας τὴν πόρτα) Καλὲς δουλειές. Κάμε καθὼς σοὺ εἶπα. Ἀπόψε τὸ δίχως ἄλλο, γιὰτι ἂν δὲν ἔρθῃς καὶ μ' ἀφήκῃς στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, τὰ κόβουμε γιὰ πάντα. (ὁ Σωκράτης σιωπῆλὰ τὴν προβοδίζει) Καὶ ἐγὼ ποὺ λογάριαζα σὲ σένα κι' ἔτρεξα σὰν ἐρωτοχτυπημένη!.. ποὺ νὰ ἤξερα.. ἀντίο.. ἀπόψε τὸ δίχως ἄλλο.

Σωκράτης.—(μὲ σβυσμένη φωνή) Ἀπόψε!

ΣΚΗΝΗ ENNATH

Σωκράτης καὶ Ἄγγελος.

(ὁ Σωκράτης δίχως νὰ βγάλλῃ μιλιὰ πάει καὶ κάθεται σὲ μιὰν ἄκρη κρατῶντας τὸ κεφάλι του σκυφτός, ἀρκετὴ παύση) Ἄγγελος.—(βγαίνοντας ἀπὸ τὸ ἰδιαιτερο γραφεῖο) Ἐφυγε; Σωκράτης.—Ναί, δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ σὲ φωνάξω. Κατάντησα ἓνα σωστὸ ἠθικὸ σκύδαλο.

Ἄγγελος.—Τὰ συγχαρητήριά μου. Γίνικες, πραγματικῶς, ἐντελῶς ἀγνώριστος. Κι' ἐγὼ ποὺ θαρροῦσα πὼς ψήθικες στὸν ἀγῶνα τοῦ βίου! Ἐσὺ ποὺ ἀνέβηκες τόσο ψηλά! Ἔτσι ξεθύμανε δὴ σου ἡ ἐνεργητικότητα; Καὶ τότε σὲ τί λοιπὸν μᾶς χρησιμεύει, ἂν δὲν τὴν ἔχωμε στὶς κρίσιμες περιστάσεις. Στὰ καλά χρόνια μᾶς εἶναι περιττὴ... εἶναι σὰν τοὺς φίλους.. (ὁ Σωκράτης ἀμίλητος καὶ ἀκίνητος) Τί συλλογιέσαι; ὄριστε ποὺ κατάντησε ὁ Σωκράτης Προῦσσος, ἐκεῖνος ποὺ ἀνοίξε μὲ τὸ σπαθί του τὸ δρόμο τῆς ζωῆς, ποὺ νίκησε τιτᾶνες καὶ τώρα τρέμει μπροστὰ σ'ένα πυγμαῖο! (ὁ Σωκράτης σηκώνεται ξαφνικὰ καὶ τὸν ἀγκαλιάζει)

Σωκράτης.—Καλέ μου φίλε, πόσο νοιώθω τὴ σημασία αὐτῆς τῆς εὐγενικιάς λέξης. Κι' ἐγὼ ποὺ θαρροῦσα πὼς εἶχα χιλιάδες φίλους τώρα μόλις καταλαβαίνω πὼς ἡμουν θεομόναχος

μέσ' στην κοινωνία περιτριγυρισμένος από τὸ συμφέρο καὶ τὴν φευτιά. Ἐπρεπε νάρθῃς σὺ...

Ἄγγελος.—Αὐτὰ νὰ μοῦ τὰ πῆς ἀργότερα, τώρα πρέπει νὰ κερδίσουμε καιρό... Ξέρεις πὼς ὁ κοινός μας φίλος, πὺ ποτε δὲν ἀντικρύσαμεν... ὁ Δόκτωρ Πουρίδης...

Σωκράτης.—Αὐτός, τὸ φεῖδι, θάρθῃ! ποῖος ξέρει μὲ ποιὸ μειδιάμα... σὰν τὸν Ἰούδα...

Ἄγγελος.—(Ξερά καὶ ἤρεμα) Τί σκοπεύεις νὰ κάμῃς; πὼς θὰ τὸν δεχτῆς; τί θὰ τοῦ πῆς;

Σωκράτης.—(βιασμένα, κατακυλιστά, στὸ τελευταῖο σημεῖο τῆς ἡθικῆς ἀδυναμίας) Μά... θὰ πατήσω ποδάρι, καὶ θὰ τὸν βάλω μπροστά... θὰ φωνάξω, θὰ πειλήσω. Ἐν ἀνάγκη καὶ μὲ τὰ ἔπλα... δὲ θὰ τὸν ἀφήσω, θὰ τοῦ τις βρέξω... θὰ τὸν φοβερίσω... θὰ τοῦ πάρω μονομιᾶς τὸν ἀέρα... θὰ τὰ σιάξω τέλος πάντων... θὰ τὸν κάμω ν' ἀναγκασθῇ...

Ἄγγελος.—Θὰ τὸν κάμῃς ἀκριβῶς νὰ γελάσῃ τὸ μειδιάμα τοῦ Ἰούδα πὺ θὰ τὸ μετατρέψῃ σὲ μιὰ σαρκῶνια κοροϊδία μὲ τὴν ἔξαψη πὺ βρίσκεσαι... τί γυροφέρνεις σὰ δαιμονισμένος. Ἐδῶ ἔλα, νὰ συζητήσωμε θετικὰ πράματα. Ὁ Πουρίδης σου θάρθῃ μὲ ἔλα τὰ ἔπλα, μὲ ἔλα του τὴν πονηριά, μὲ ἔλες τῆς φοβέρας καὶ τοῦ ἐκδιασμοῦ. Σὺ τί θὰ τοῦ ἀντιτάξῃς;

Σωκράτης.—(ἀπηλιθωμένος) Τί θὰ τοῦ ἀντιτάξω; μὰ τὸ δίκαιό μου! τὴν ἀτιμία του καὶ τὴν προστυχιά τῶν ἐχθρῶν μου. Θὰ τοῦ πῶ λίγα λόγια καὶ παστρικά, ξάστερα... καί...

Ἄγγελος.—Καὶ ἔπειτα;

Σωκράτης.—Μὴ μ' ἐκνευρίζῃς καὶ σὺ Ἄγγελε (παράφορος) Τί σέκαμα καὶ μὲ τυραννεῖς; Γιὰ παιδί μὲ πῆρες; Ξέρω τις δουλειές μου, ξέρω τί θὰ κάμω. (τρομερός) Ἄ! δὲ θὰ γιάσῃ ἡ χάρη του, θὰ τὸν συγυρίσω ἐγώ...

Ἄγγελος.—Κι' ἐκεῖνος θὰ σὲ χαντακώσῃ.

Σωκράτης.—Ἐ, λοιπὸν, τότε θὰ τὸν πνίξω, θὰ τὸν σκοτώσω... καὶ θὰ ἡσυχάσω μιὰ γιὰ πάντα.

Ἄγγελος.—Ἀκουσε! τὰ πολλὰ λόγια εἶναι φτώχεια. Μιλᾶς καὶ δὲ λέγεις τίποτε. Μὲ τοὺς θυμοὺς λογαριασμὸ δὲ θὰ βρῆς (τὸν πλησιάζει καὶ γλυκὰ γλυκὰ) Σωκράτη, ἡσυχάσε μὴν παρᾶφῃσαι· μάζεψε ἔλα σου τὸ ἡθικὸ σθένος. Ἐτσι μονάχα θὰ

ὑπερνικήσῃς ἔλα τὰ ἐμπόδια. Πάρε τὸ δικό μου τὸ παράδειγμα. Ὅταν ἐγὼ στὰ παλιὰ μας χρόνια πῆρα τὰ μάτια μου καὶ ξενιτεύθηκα, ἔταν εἶχα χάσῃ κάθε ἐλπίδα ζωῆς, ἀφοῦ εἶχα βάλῃ ἔλα μου τὴ χρυσὴ νεανικὴ χαρὰ σένα ἀνθογέλαστο πρόσωπο, στὴν κόρη τῆς ἐφηβικῆς μου ἀγάπης, πὺ ἔχασα... πὺ μᾶρπαξαν...

Σωκράτης.—(ἡμερώτερος) Ἀλήθεια δὲ μοῦ εἶπες τίποτε ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορία. Ἡ ἀναχώρησή σου ἔμοιαζε φευγιά. Σὲ ἤξερα ἐρωτοχτυπημένο μὰ ὄχι καὶ σὲ τόσο βαθμό. Ἐκτοτε στάθηκες βουδὸς σὰν τάφος καὶ τώρα...

Ἄγγελος.—Θὰ μάθῃς μιὰ μέρα τὶς πικρὲς λεπτομέρειες. Γιὰ τὴν ὥρα ἔμωσ φάνει νὰναλογιστῆς πὺ κι' ἐγὼ βρέθηκα σὲ χειρότερη περίσταση ἀπὸ σένα παίζοντας ὄχι τὴν οὐσία μου, μὰ τὴ ζωὴ μου... ἔσφιξα τὰ δόντια μου καὶ κατάπια τὴ χολή μου μὰ δὲν ξέχασα (ὑπόκωφα) καὶ ἀλλοίμονο...

Σωκράτης.—Ἐχεις πολὺ δίκιο. Δὲ ξέρω ἂν οἱ παλιές σου δυστυχίες μὲ παρηγοροῦν κάπως, — τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος! — ἢ ἂν μέπηρεάξῃς μὲ τὴ θέλησή σου. Εἶμαι στὰ χέρια σου καὶ μὲ παίζεις ὅπως θέλεις. Περίεργο, ἐγὼ ὁ τόσο τολμητίας στὶς δουλειές τι εὐκόλα πὺ ἀποθαρρύνουμαι... ἕνας βρωμοπουρίδης... ἐγὼ θαρρῶ πὺ μὲ χρήματα... ἄ ξέχασα, εἶπα «χρήματα» καὶ θυμῆθηκα... Ἐχεις ἀπάνω σου χίλιες δραχμές; μιὰ βιαστικὴ ἀνάγκη...

Ἄγγελος.—(μισοχαμογελῶντας) Ἡ κυρία, ἔ; Εἶσαι ἀδιόρθωτος. Ψιλὰ δὲν ἔχω, μὰ ἂν θὲς ἕνα χιλιάρικο. Πεῖρα ἀπ' τὴν Τράπεζα ἐλοκαίνουργια τῆς φετεινῆς χρονιάς (βγάξει καὶ τοῦ δίνει ἕνα) μὲ τὴν ἡμερομηνία (τοῦ τὴ δείχνει).

Σωκράτης.—Εὐχαριστῶ... ἄ τί δύναμη τὰ χρήματα! Θαρρεῖς λοιπὸν πὼς μὲ τὸν παρὰ ὁ Πουρίδης δὲ γίνεται δικός μας;

Ἄγγελος.—Σοῦ ἔλεγα καὶ πρὶν πὼς δὲν εἶμαι τῆς ἰδέας πὼς θὰ καταφέρῃς τίποτε μαὺτὸ τὸν τρόπο. Ἐδῶ χρειάζεται περίσκεψη γιὰ ἔλα· περίσκεψη στὴν παραφορὰ... περίσκεψη στὴν κολακεία, στὸ παζάρεμα... σ' ἔλα. Χρειάζεται ψυχραιμία κι' ἐξυπνάδα. Ὅποιος ἀφαρπάζεται χάνει τὴν ἐτοιμότητά του. Πρέπει νὰ καταφέρῃς νὰ κερδίσῃς τίποτε... τοῦλάχιστο καιρό.

Σωκράτης.—Ὁραία ἰδέα! Νὰ φύγουμε!

*Αγγελος.—Πώς;!

Σωκράτης.—Νάφησουμε μιὰ πρόφαση, πὼς ἔχω δηλαδὴ δουλειά. Τὸ κάτω κάτω συμφέρο του εἶναι νὰ περιμένῃ ἄς τὸν παίξουμε.

*Αγγελος.—Σύμφωνος! δὶχως ἄμωσ νὰ τὸ καταλάβῃ. Μὴν ξεχνᾷς πὼς τώρα μόλις τηλεφώνησε καὶ μέβαλες νὰ τοῦ πῶ πὼς ἄφησες μιὰ σημείωση στὸ γραφεῖο.

Σωκράτης.—Εἶμαι τρελλὸς κυριολεκτικῶς!

*Αγγελος.—(μαγνιτικῶς) Νὰ κερδίσης καιρὸ, ὄχι φεύγοντας, μὰ προχωρῶντας βλέπωντας κατάματα τὸν κίνδυνο καὶ φοβίζοντάς τον (σὺν ὑπνωτιστῆς) Νὰ ΘΕΛΗΣῃΣ!

Σωκράτης.—Μὰ πὼς νὰ θελήσω... δὶχως θέληση;

*Αγγελος.—Τότε τί φελάς; *Αφού τὰ πράματα τᾶφερ' εἶται ἡ ἀνάγκη, γιατί νὰ σκύψης μπροστά της; Καθὼς ἔλεγες, νὰ πατήσης ποδάρι μὰ καὶ νὰ συντρίψης τὸ κεφάλι της!

Σωκράτης.—Ἄδικα τῶν ἀδίκων. Ὅσο σὲ βλέπω τόσο γερὸ στὴ θέλησή σου, τόσο καὶ παραλύω (ἐκνευρισμένα) ἔπειτα ἐσύ, δίνεις εὐκολα συμβουλές... Ἐπρεπε νὰ σέβλεπα στὴ θέση μου καὶ θὰ λογαριαζόμαστε.

*Αγγελος.—Νομίζεις λοιπὸν πὼς θὰ ἐδίσταζα;

Σωκράτης.—Ἴσως ἄλλοιῶς νὰ μιλοῦσες ἂν ἦσουν πραγματικῶς στὴ θέση μου...

*Αγγελος.—Δὲ σὲ συνερίζομαι. Λὲς λόγια ποῦ... (χτυπᾷ ἢ πόρτα).

Σωκράτης.—(ἐνεὸς) Ἦρθε κι' ἔλας!!!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Οἱ ἴδιοι καὶ *Αργυρώ.

Σωκράτης.—Πάλιν ἐσύ; τί θέλεις; Πὲς πὼς δὲν εἶμαι ἐδῶ, δὲ δέχομαι.

*Αργυρώ.—Ἐνας κύριος ἦρθε καὶ ἐπιμένει· εἶπε πὼς τὸν περιμένετε. Ὅριστε ἢ κάρτα του (διαβάξουν).

*Αγγελος.—(μὲ ἐπίπλαστη φυσικότητα γιὰ νὰ σώσῃ τὰ προσχήματα μπροστά στὴ δούλα) Ἀλήθεια καλέ, τὸ ξεχάσαμε. Τσὸ γρήγορα πέρασε ἡ ὥρα.

Σωκράτης.—(ἀτενίζοντας τὸ ἐπισκεπτήριον) Πουρίδης (στὴν Ἀργυρῶ) ἄ ναί! ἔχει δίκαιο... τὸν ἐπερίμενα πραγματικῶς (κυττάζει ἐρωτηματικῶς τὸν Ἄγγελο).

*Αγγελος.—Δὲ θὰ μπορούσε νὰ περιμένῃ λιγάκι ὡς που νὰ τελειώσουμε;

Σωκράτης.—Πὼς ὄχι; Πὲς, Ἀργυρῶ, τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἂν εὐαρεστηθῇ νὰ περιμένῃ λίγα λεπτά· ἄμα σημάνω ξαναπέρασε.

*Αργυρῶ.—Πολὺ καλά, κύριε. (βγαίνει)

Σωκράτης.—Ὅτι βρέξῃ ἄς κατεβάσῃ!

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

(Ἡ ὄλη αὐτὴ ἡ σκηνὴ ζωηρότατη καὶ χαμηλόφωνη μ' ἓνα πυρετιῶδες πᾶνε κι' ἔλα.)

Σωκράτης, Ἄγγελος.

*Αγγελος.—Σωκράτη! (τοῦ πιάνει τὰ χέρια. Τὰ μάτια του σὰ σπιαθιὲς τὸν καρφώνουν)

Σωκράτης.—Τί εἶναι;

*Αγγελος.—Μιὰ ιδέα!

Σωκράτης.—Λέγε.

*Αγγελος.—Ἦθελες νὰ μέδλεπες στὴ θέση σου· θὰ μὲ ἰδῆς.

Σωκράτης.—Δὲ σὲ καταλαβαίνω.

*Αγγελος.—Θὰ μὲ καταλάβῃς... μόνο γρήγορα. Ὁ Πουρίδης δὲ σὲ ξέρει;... δὲν σὲ εἶδε ποτέ, ... δὲ μούπες;...

Σωκράτης.—Ἦρθε ἐδῶ μιὰ φορὰ μὰ βρῆκε τὸ γραμματέα μου.

*Αγγελος.—Ἐξοχα! ἐμένα μὲ ξέρει ἀκόμα λιγώτερο. Θαυμάσια! Πήγαινε μέσα, φεῦγα ἂν θέλῃς, μὴ φανῆς! Θὰ παρουσιαστώ ἐγὼ στὴ θέση σου. Ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριος Σωκράτης Πρωσσός.

Σωκράτης.—Μὰ...

*Αγγελος.—Τίποτε, μήτε λέξη· καμμιάν ἀντίρρηση.

Σωκράτης.—Δὲ φαντάζεσαι!...

*Αγγελος.—Τὸ καλοφαντάζομαι κι' ἔννοια σου. Ἐσὺ στὴν κατάστασιν ποῦ βρισκεσαι, ἔλο νεῦρα καὶ δὶχως καμμιά πρωτο-

βουλία, θά τα θαλασσοώσης δλα, .. ἐνῷ ἐγὼ θά στὸν παραλάβω μιὰ χαρά. Θά τὰ διορθώσω τὰ πράματα γιὰ χατῆρι σου.

Σωκράτης.—Ὁρισμένως εἶσαι σταλμένος ἀπὸ τὸ Θεό. Θάρ-
χίσω νὰ πιστεύω... Μὰ πὼς θά κάνης μονάχος; Εἶναι τὸσες
λεπτομέρειες πὸν πρέπει νὰ ξέρης...

Ἄγγελος.—Μὴ σκοτίζεσαι· ὁ Πουρίδης ἔρχεται γιὰ λογα-
ριασμὸ τρίτων· ἐκεῖνο πὸν ἐνδιαφέρει πρωτίστως εἶναι νὰ
ἐκβιάσῃ... Θά τὸν πιάσω ἀπ' τὸ ἀσθενέστερο μέρος.

Σωκράτης.—Πὼς τολμάς!

Ἄγγελος.—Ἡ τόλμη εἶναι τὸ κλειδί τῆς ἐπιτυχίας.

Σωκράτης.—Καὶ ὅμως ἐγὼ καὶ τί δὲν ἐτόλμησα!

Ἄγγελος.—Ναὶ μὰ τώρα παράλυσες, δὲν τόλμησες ὡς τὸ
τέλος. Καλὰ πὸν βρέθηκα ἐδῶ...

Σωκράτης.—Τί κάνεις γιὰ μένα! Πὼς θά σοῦ ξεπλε-
ρώσω!

Ἄγγελος.—Πολλὰ λόγια εἶπαμε. Ὁ φίλος περιμένει, ξέρεις.

Σωκράτης.—Ἀλήθεια. Ὁ ἐφιάλτης εἶναι σὲ δυὸ βήματα·
ἓνας τοῖχος μᾶς χωρίζει (ὁ Ἄγγελος διευθετεῖ τὸ γραφεῖο, σιά-
ζει τὰ χαρτιά)... θαυμάζω τὴν ἡρεμία σου, λὲς καὶ παίζεις μὲ
τὸν κίνδυνον.

Ἄγγελος.—(ἡρεμα)Ναί... γιὰ νὰ συνειθίσω μαζὶ του...

Σωκράτης.—Δὲ ξέρω μὰ ξανανοιώθω μέσα μου τὸ θάρρος
μὲ τὴν ἡρεμία σου.

Ἄγγελος.—Εἶναι κολλητικό. Τόσο τὸ καλλίτερο (πηγαίνει
καὶ πατᾶ τὸ ἡλεκτρικὸ κουμπὶ τοῦ γραφείου)

Σωκράτης.—Τί κάνεις;

Ἄγγελος.—Μιὰ ὥρα ἀρχήτερα νὰ ξεκάνουμε τὸ ἱγρηγορώ-
τερο. Πὲς πῆς ὑπηρέτριας, σύ, ὅχι ἐγὼ, πὼς τὸν καρτερεῖς τὸ
λεγάμενο (χτυπᾶ ἢ πόρτα).

Σωκράτης.—(βαθειοαναπνέει μιὰ στιγμή γιὰ νὰ ἀρυσθῇ ὁ-
λο του τὸ θάρρος) Ἐμπρός!..

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Οἱ ἴδιοι καὶ Ἀργυρώ.

Ἀργυρώ.—Χτυπήσατε;

Σωκράτης.—Πὲς τοῦ κυρίου πὸν περιμένει νὰ κοπιᾶσῃ.

(στὸν Ἄγγελο) Ἐσένα, φίλε μου, δὲ σὲ κρατῶ πειὰ· σ' εὐχαρι-
στῶ. Τὸ βράδυ τὰ ξαναλέμε (στὴν ὑπηρέτρια) Μπάσε τον ἐδῶ
μέσα. Θά τὸν δεχτῶ ἀμέσως.

Ἀργυρώ.—Πολὺ καλά, κύριε. (Βγαίνει)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Ἄγγελος, Σωκράτης.

Ἄγγελος.—Ἐπαιξες τὸ ρόλο σου θαυμάσια. Μπράβο! Πά-
με στὸ ἰδιαιτέρῳ σου. Κρίμα πὸν δὲ θά μπορῆς νὰκούσης. Πά-
με... (Βγαίνουν διαστρικά ἀπὸ τὴν πορτίτσα τοῦ ἰδιαιτέρου γρα-
φείου. Ἡ σκηνὴ μένει μιὰ στιγμή ἄδεια).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἀργυρώ, Πουρίδης.

Ἀργυρώ.—Περάστε, κύριε. Ἀπὸ ἔδῶ. Ὁ κ. Προβσος θά
σᾶς ἐρθῆ ἀμέσως.

Πουρίδης.—(ἄψηλός, λιγνός μὲ μιὰ μακρὰ ρεντιγκότα ἄ-
σπρο γελέκι, ἀραιὰ μαύρα γένεια. Πράσινα γυαλιά. Μισὴ φαλά-
κρα. Μακρειαὶ χερσὸπόδαρα. Φωνὴ χτικιασμένου τρόποι ὑπουλοῖ)
Ὁ ἴδιος ὁ κύριος Προβσος;

Ἀργυρώ.—Μάλιστα, Κύριε, ὁ ἴδιος. Καθῆστε. (Βγαίνει).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Πουρίδης.

(Πάγει καὶ κάθεται στὴν ἄκρη μιᾶς πολυθρόνας. Μόλις ὁ-
μως βγῆ ἡ Ἀργυρώ, σηκώνεται ἀμέσως καὶ περιεργάζεται γρή-
γορα τὴ σκηνή. Μισοσηκώνει τὰ χαρτιά τοῦ γραφείου δίχως νὰ
κάμῃ τὸν παραμικρὸ θόρυβο. Βλέπει τὴν κάρτα του, τὴν
πέρνει καὶ τὴ βάζει στὴ τσέπη του.) Ἡ κάρτα μου. Δὲν τοῦ
χρειάζεται πειὰ... (ἐξακολουθεῖ νὰ γυρσοκαλλίξῃ. Ἐχει ἓνα σα-
τανικὸ μείδιμα καὶ πηγαίνει καὶ κάθεται καθὼς πρὶν σὰν τὸ
ἀρνάκι.) Ἐπὶ τέλους!!!...

(Ἠέφτη ἀργὰ ἀργὰ ἡ σκηνή.)

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΓΕΩΡΓ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ. — «Υπό την προεδρείαν του μουσουργού κ. Δ. Λαυράγκα, συνήλθε η άρμοδεία επιτροπή και άπένειμεν τὸ άριστεϊόν της μουσικῆς εἰς τὸν μουσουργὸν κ. Γ. Λαμπελέτ».

— Διαβάζοντας κανείς τὸ ὄνομα αὐτὸ θά νομίσει ὅτι ὁ Λαμπελέτ εἶναι κανένας ξένος, και ὁμως εἶναι ὁ περισσότερο Ἕλληνας τὴν ψυχὴ συνθέτης.

Γεννήθηκε στὴν Κέρκυρα και μεγάλωσε στὴν Ἀθήνα, γιά νά τελειοποιήσει τίς μουσικῆς του γνώσεις πῆγε στὴν Ἰταλία. Ἐκεῖ ἔμεινε ἑπτὰ χρόνια. Τά άνώτατα θεωρητικά μαθήματα πῆρε άπ' τὸν περίφημο Σεράο τὸν δάσκαλο τῶν διακεκριμένων συνθετῶν Μαρτουτσι και Τζιορντάνο. — Ὅταν γύρισε στὴν Ἑλλάδα ἐπεδόθηκε και συνέτελεσε κατὰ πολὺ στὴν διαμόρφωση και ἀνάπτυξη τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος τῶν συμπατριωτῶν του. Μὲ πολὺ στοργὴ ἐργάστηκε στὸν Πειραία, γιά μιὰ περίοδο ἦτανε και διευθυντῆς στὸ Ὡδεῖο τοῦ «Πειραϊκοῦ Συνδέσμου» και ὕστερα γιά καιρὸ διευθυντῆς στὸ Ὡδεῖο τοῦ Μουσικοῦ και Ἀραμαμικοῦ Συλλόγου. — Τὴν συνθετικὴ του ἱκανότητα μᾶς παρουσίασε σὲ συμφωνικά ἔργα (γιά ὀρχήστρα) ὅπως ἡ Ἑλεγεία, τὸ Μοιρολόι, ἡ Γιορτῆ (σὲ τρία μέρη), διάφορα ἔργα μόνο γιά πιάνο, χαρακτηριστικότερα τραγοῦδια γιά μιὰ φωνὴ και πιάνο ὅπως ἡ Μπαλλάτα, ἡ Ἀνθοστεφάνωτη, τὸ Προσκύνημα, τὸ Lacrimae regum κ' λ. και διάφορα ἄλλα γιά γυναικεῖες και ἀνδρικές χορωδίες. Ἐχει διασκευάσει καμμιὰ ἑκατοστὴ δημοτικὰ τραγοῦδια μας και χορούς, ὁ ἴδιος εἶναι και ὁ συνθέτης μιᾶς μεγάλης συλλογῆς—μοναδικιά στὸ εἶδος της—ἀπὸ παιδαγωγικά τραγοῦδια «Τὰ χελιδόνια» σὲ στίχους τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου.

Και ὁμως δὲν εἶναι γνωστὸς στοὺς πολλούς, γιάτί, δὲν ἱκανοποιεῖ τὰ γούστα τους. Σ' ὅλα τὰ ἔργα του παρὸνσιάζεται ἐκλεκτικὸς, εὐσυνείδητος και τὸ κυριώτερο νασιοναλιστής, τραγοῦδᾶ σαν Ἕλληνας, δὲν ἀναμασᾷ ξένες μελωδίες, ἔχει πάντα γιά ὑπόδειγμα τὸ γνήσιο δημοτικὸ τραγοῦδι μας. Ἐτσι δημιουργεῖ.

Γίνεται και ποιητῆς γιά νά τραγοῦδήσει ἐκεῖνο πὸν θέλει ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ὅπως στὴν Μπαλλάτα, στὴν Ἀκρογιαλιά, στὴ Δέηση κ.λ.

Ἐνα μικρὸ σημείωμα ὅπως αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαια ἀρκετὸ γιά νά δώσει κανεὶς ἰδέα τοῦ μεγάλου ἔργου του, ὅπωςδήποτε δικαιοτάτα ἡ ἐπιτροπὴ τὸν ἐτίμησε μὲ τὴν ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου.

Σ' αὐτὸν ἄξιζε.

Π.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δ. ΓΛΗΝΟΣ. «ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ.» ΣΕΛ. 22, ΑΘΗΝΑΙ, 1921.

Ἐνα μεγάλο ἔργο γίνεται στὴν Ἀθήνα. Το διοργάνωσαν ὁ «Σύνδεσμος Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων της Γυναικὸς» και ὁ «Ἐκπαίδευτικὸς Ὁμίλος». Εἶναι ἡ «Ἀνώτερα Γυναικεῖα Σχολή» που «ἔχει σκοπὸ νά δώσει ἀνώτερη ἱστορικὴ, καλλιτεχνικὴ, φιλοσοφικὴ και κοινωνιολογικὴ μόρφωση στίς γυναῖκες, πὸν θέλουν νά κατανοοῦν και νά ὑποβοηθοῦν τίς τάσεις τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ και πρὸ πάντων τοῦ νεοελληνικοῦ, και νά μετέχουν συνειδητὰ στὴ σύγχρονη προοδευτικὴ κίνηση».

Ὁ κ. Γληνός, ὁ γενικὸς Γραμματέας στο Ὑπουργεῖο ἐκείνῃ της Παιδείας που διοργάνωσε τὴν αναγέννηση της δημοτικῆς ἐκπαίδευσης πρὶν ἔρθει ἡ βασιλεία των πυρπολητῶν, ἀναλύει μέσα στη μελέτη του τὴ δικαιολόγηση και τὸ σκοπὸ αὐτῆς της Σχολῆς. Ἐξετάζει τὸν ἀγῶνα της γυναίκας γιά ἀπολύτρωση και ἀνύψωση, παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξή της ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα, ἀπ' τὸν τύπο Πηνελόπη στον τύπο της dame élégante και της femme chic. Παρουσιάζει ὕστερα τὴν ἄλλη τὴν πιο ουσιαστικὴ ἐπανάσταση στους νεότερους χρόνους: τὴ γυναῖκα που ἀποχτὰ τὸ δικαίωμα της ἐργασίας και ἐπομένως τὴν ἀνεξαρτησίαν της γυναικα που μπαίνει σ' ὅλες τίς βαθμίδες και σ' ὅλα τα εἶδη της ἐκπαίδευσης. Ὑστερα δείχνει ὁ κ. Γληνός πως ἡ Ἑλληνίδα δὲν κάνει και δὲν μπορεῖ νά κάνει ἐξάρωση στὴν ἐξέλιξη των κοινωνιῶν, και πως τα ἴδια φαινόμενα ἀπὸ καιρὸ κιόλας ἀρχισαν νά παρουσιάζονται και σ' ἐμᾶς. Και τώρα, ἀναγκαῖο συμπλήρωμα της κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης, χρειάζεται «νά δημιουργηθῆ μιὰ ἀληθινὴ ἀριστοκρατία γυναικῶν, μιὰ élite, ἐμψυχωμένη ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ ἰδανικὸ τοῦ γυναικεῖου ἀνθρωπισμοῦ. Τώρα εἶναι ἡ στιγμή νά μορφωθοῦν οἱ ἐκλεκτῆς Ἑλληνίδες, πὸν μὲ πλήρη συναίσθηση τῆς νέας των μοίρας και τοῦ ἱεροῦ προορισμοῦ των μέσα στὴν κοινωνία και μὲ πλήρη ἐπίγνωση γιά τὰ δικαιώματα μᾶ πρὸ πάντων γιά τὰ καθήκοντά των, θά ἐμψυχώσουν, θά ὀδηγήσουν και θά ἀναπλάσουν τίς ὁμοιές των».

Και μιὰ λεπτομέρεια. Τὴ μελέτη του ὁ κ. Γληνός, που εἶναι γραμμένη στὴ δημοτικὴ, τὴν ἔκαμε ὁμιλία στο φιλολογικὸ σύλλογο «Παρνασσός». Ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ κανεὶς νά συμπεράνει πως ὁ «Παρνασσός» δὲν εἶναι τόσο... «γεγραμμένος» σαν κάποιον συνάδελφό του.

Ε Γ.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΟΥ Κ. ΓΙΑΛΟΥΡΗ

Ἀγαπητέ μου Χαλκούση,

Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ «Λόγου», ὁ κ. Γιαλούρης, θέλοντας νὰ ὑποστηρίξει τὴν ἀλήθεια του, γράφει καὶ ὑπογράφει ἕνα ψέμα. Γράφει πὼς τὸν παρακάλεσα, ἐγὼ, νὰ κάνει ρεκλάμα γιὰ τὸ ἔργο μου—καὶ φαντάζεται πὼς θύμωσα γιατί ἡ ρεκλάμα δὲ γένηκε, ὅσο θὰ τὴν ἤθελα χτυπητή. Τοῦ θυμίζω μιὰ φράση μου πού δὲν τὴν προσέξε ἢ πού δὲ θέλησε νὰ τὴν προσέξει. «Ἄν ἀποφασίζω, ἔλεγα στὸ πρῶτο μου γράμμα, ν' ἀπαντήσω σὲ μερικὰ σημεῖα τῆς κριτικῆς του γιὰ τὸ ἔργο μου, διαλέγω νὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού ἐνδιαφέρουν περισσότερο τὴν ἀλήθεια τῆς τέχνης παρὰ ἐμένα.» Ὁ κ. Γιαλούρης μπορεῖ νὰ ἔχει ὄσες ἀμφιβολίες θέλει γιὰ τὴν ποιήσή μου. Δὲν ἐπιτρέπω ὅμως σὲ κανένα νὰ ἔχει ἀμφιβολίες γιὰ τὸ χαρακτήρα μου. Εἶμαι ἀρκετὰ περήφανος γιὰ νὰ μὴ ζητιανεύω, καὶ μάλιστα μπροστὰ σὲ τρίτο, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸς ὁ τρίτος εἶναι ἡ γυναῖκα μου.

Ὁ κ. Γιαλούρης μοῦ ρωτᾷ ἂν θυμᾶμαι καὶ τοῦ ἀπαντῶ πὼς θυμᾶμαι. Δὲν εἶτανε τὸ ποιητικὸ ἐκεῖνο ἀπομεσήμερο πού περιγράφει, οὔτε ἡ μιπραρία πού ἀναφέρει. Εἶτανε ἕνα κοινότατο καθημερινὸ μεσημέρι. Γυρνοῦσα ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο ὅπου διδάσκω καὶ κατέβαινε στὸ γραφεῖο του ἐκεῖνος. Ἀνταμωθήκαμε πάνω στὸ πεζοδρόμιο, ἀκριβῶς ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ Ρωσικὴ πρεσβεῖα. Ἐκεῖ, γιὰ πρώτη φορὰ, ὁ κ. Γιαλούρης μοῦ εἶπε μὲ τὴ συνηθισμένη του μελοδραματικὴ χειρονομία, πὼς θὰ γράψει γιὰ τὴ «Σταχτοπαίπελη», ἂν καὶ εἶχε κάποια ἐπιφύλαξη γιὰ τὸ μεσαιωνικὸ χρῶμα πού ἔδωσα στὸ ποίημά μου. Τὸν εὐχαρίστησα κ' ἔφυγα βιαστικὸς γιατί ἔπρεπε νὰ τρέξω στὸ φαγὶ καὶ νὰ γυρίσω ἀμέσως στὴ δουλειά μου. Ἄν τὸ εὐχαριστῶ αὐτὸ πού θεώρησα καθήκον μου νὰ τοῦ τὸ πῶ πήρε μέσα στη φαντασία του τὴν ταπεινὴ ἴσημασία τῆς παράκλησης, ἀνάθεμα στὴ σκλαβωμένη Ἀνατολή πού μᾶς ἀνάθρεψε! Ὑστερ' ἀπὸ δυὸ-τρεῖς ἑβδομάδες μοῦ πληροφόρησε πὼς ἔγραψε τὴν κριτικὴ του καὶ πὼς τὴν ἔστειλε στὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάνδρειας. Πέρασε κάμποσος καιρὸς καὶ μιὰ Κυριακὴ πρωτὶ πού ἀνταμωθήκαμε στὸ Ταξίμι, ἀπάνω στὸ πεζοδρόμιο τοῦ Κήπου, μοῦ εἶπε πὼς δὲν πήρε οὔτε φυλλάδιο οὔτε γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, πὼς φοβότανε μήπως χάθηκε τὸ χειρόγραφο του στὸ ταχυδρομεῖο, πὼς εἶχε τίς σημειώσεις πού χρειαζότανε γιὰ νὰ ξανακάνει τὴν κριτικὴ του, πὼς βαριόταν ὅμως νὰ ξαναγράψει τὰ ἴδια πράγματα καὶ πὼς προτιμοῦσε νὰ γράψει γιὰ τὸν Δὸν Κιχῶτη.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἱστορικὰ τῆς ζητιανιάς μου. Καὶ τώρα δηλώνω κατηγορηματικὰ στὸν κ. Γιαλούρη πὼς μοῦ εἶναι ἀδύνατο, γιατί συνήθι-
σα νὰ σέβουμαι τὸν ἑαυτὸ μου, νὰ ἐξακολουθήσω μαζί του τὴ μονομα-

χία. Ὁ κ. Γιαλούρης ἄφησε νὰ τοῦ πέσει τὸ γάντι τῆς τιμῆς μαζί μὲ τὸ σπαθὶ του, πήδηξε ἔξω ἀπὸ τὸ στίβο, μπῆκε σὲ μιὰ μιπραρία γιὰ νὰ πάρει ἕνα σιλέτο καὶ προσπαθεῖ νὰ μὲ χτυπήσει ἀπὸ πίσω. Γιατί, ψυχολογώντας τὴν ἀπάντησή του, κατάλαβα πὼς ὁ σκοπὸς του δὲν εἶτανε νὰ βοηθήσει τὴν ἀντίληψη τῆς τέχνης στὴν Ἑλλάδα, πὼς ὁ μοναδικὸς του σκοπὸς εἶτανε νὰ δολοφονήσει κάποιον πού δὲν εἶχε τὴ δόξα—καὶ σ' αὐτὸ φταίει βέβαια ὁ μακαρίτης ὁ μπαμπᾶς μου, Θεὸς χωρὲς τον—νὰ γεννηθεῖ τὴν ἴδια μέρα μὲ τὸν κ. Γιαλούρη γιὰ ν' ἀνοίξει μαζί του τὰ μάτια στὸ ἀπλῆτο φῶς τῆς δημοτικῆς, πού ἔχει ὅμως τὸ θάρρος νὰ ξεκαρδίζεται στὰ γέλοια γιὰ τὰ κουτροβαλήματα πού παίρνουν τότε τότε μερικοὶ αὐτομέθυστοι ὁδηγοί.

Ἄν ἐνδιαφέρεται τώρα νὰ μάθει ὁ κ. Γιαλούρης πόσο διασκεδαστικά μοῦ φάνηκαν τὰ ἐπιχειρήματά του, ὅσα ἔχουν κάποια σχέση μὲ τὶς αἰσθητικὰς ἀλήθειες πού ἐξετάζω στὸ πρῶτο μου γράμμα—δυστυχῶς βρήκα μονάχα ἕνα—κί' ὅσα δὲν ἔχουν καμμιά σχέση μ' αὐτές, τοῦ συστήνω, ὁμολογώντας τὸ ψέμα του, νὰ ξαναβρεῖ τὸ ψυχικὸ του φῶς καὶ ν' ἀνεβρεῖ στὸ ἐπίπεδο ὅπου συνηθίζω νὰ στέκουμαι.

Τότε μόνο θὰ τοῦ κάνω τὴν τιμὴ, παρουσιάζοντας τὰ στήθη καὶ τὸ μέτωπό μου, νὰ ξανασταυρώσω μαζί του τὸ σπαθὶ μου

Τώρα, γυρνῶ τὴ ράχη μου καὶ φεύγω—ἀπὸ ἀηδία.

Μὲ ἀγάπη
Ὁ. ΜΠΕΚΕΣ

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ.

Εἶναι μιὰ διάλεξη πού γένηκε πέρου στὴν Ἀθήνα καὶ πού ἔχουμε τὴν εὐχαρίστηση νὰ τὴ βλέπουμε τυπωμένη σ' ἕνα κομψὸ λιγισέλιδο βιβλιαράκι, ὅπως καὶ τῆς ἄξιζε.

Μερικὰ λόγια θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης γιὰ τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Παλαμά, εἰπωμένα γιὰ νὰ ἀνάψουν τὴ συμπάθεια καὶ τὸ ἐνδιαφερό-
των νέων, λίγο πολὺ νάτος ὁ λαμπρὸς σκοπὸς τῆς διάλεξης. Καὶ μὲ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς ἀγάπης κατορθώνει νὰ μᾶς δώσει, καταπῶς λείει ὁ κ. Παναγιωτόπουλος, «σὲ χοντρές γραμμὲς τὴν ποίηση τοῦ Παλαμά». Δηλαδή μιλώντας γενικὰ γιὰ τὴν ποίησή του μᾶς ξεχωρίζει μὲ λόγια ἀπτά καὶ μετρημένα τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά της: τὴ γυναικολο-
γία, τὴν πατριδολατρεία, τὴν ἡρωολατρεία, τὴ φυσιολατρεία καὶ τὴ θρησκευτικὴ μεριά τῆς Παλαμικῆς ποίησης.

Ὅλα βέβαια σύντομα, κάπως ἐπιγραμματικά—καὶ βέβαια πὼς ἡ κριτικὴ λεπτομερέστερη ἀνάλυση, πού χρειάζεται καὶ πιότερη αὐστηρό-
τητα καὶ κάποιο δισταγμὸ σὲ μερικὰ σημεῖα, δὲ μπορεῖ νὰ χωρέσει στὰ ὄρια μιᾶς διάλεξης. Καὶ μένει πάντα γιὰ τὸ αὐριό ἢ σοφὴ μελέτη ἐνός ἔργου τόσο μεγάλου ὡς τοῦ Παλαμά.

Ἐνόσο ὅμως δὲν τὴν ἔχουμε πρέπει νὰ δεχόμαστε μὲ λαχτᾶρα
κάθε καλοπροαίρετη δουλειά πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἔργο. Γι' αὐτὸ συσταί-
νουμε μὲ χαρὰ τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Παναγιωτοπούλου,
Δ. ΟΙΚ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙ ΤΡΙΤΕΣ ΜΑΣ.

ΦΛΕΒΑΡΗΣ: Δ' ΤΡΙΤΗ. 'Ο κ. Φ. 'Ανατολέας ἀπάγγειλε μερικά σονέττα του ἀπὸ μιὰ νεώτερη συλλογὴ του. 'Ο κ. Πράσινος διάβασε σχολιάζοντας τὸ εἰκοστὸ πρῶτο ἄσμα τῆς Κόλασης.

ΜΑΡΤΗΣ: Α' ΤΡΙΤΗ. Μικρὴ γλωσσικὴ συζήτηση γιὰ τὸ ὕφος τῆς δημοτικῆς ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Φώτη Φωτιάδη καὶ τοῦ κ. Γιαλούρη. 'Ο κ. Δ. Οἰκονομίδης ἀπάγγειλε ποιήματα τοῦ Κρυστάλλη, καὶ ὁ κ. Μ. Καρέκος ἀπὸ τῆ συλλογῆ του «Τρωτὰ καὶ Ἀλύτρωτα» ποὺ πρόκειται ἐκδοθῆναι σὲ τόμο, ἀπάγγειλε μερικά ποιήματά του.

Β' ΤΡΙΤΗ. Συζήτηση γιὰ τὶς δύσκολες στιγμὲς τῶν ἔθνικῶν μας πραιμάτων.

Γ' ΤΡΙΤΗ. 'Ο κ. Κ. Μισαηλίδης διάβασε μερικὲς ἐντύπώσεις του ἀπὸ τὴν περιανθὴ προέλαση τοῦ στρατοῦ μας στὸ Σαγγάριο.

Δ' ΤΡΙΤΗ. 'Ο κ. Πράσινος διάβασε ἐξηγώντας τὸ εἰκοστὸ δευτέρου εἰκοστὸ τρίτο καὶ εἰκοστὸ τέταρτο ἄσμα τῆς Κόλασης.

ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ γιὰ τὴν ἐκεῖ Φιλολ. Συντροφία: 23η συγκέντρωση 6 τοῦ Φλεβάρη. 'Ο κ. Γ. Μάρδας διάβασε τὴ βιογραφία τοῦ Chateaubriand καὶ ἔκανε κριτικὴ ἀπάνω στὸ ἔργο του.

'Ο κ. Σ. Πάσας, διάβασε ἀπ' τὰ καλύτερα ἀποσπάσματα τοῦ Genie du Christianisme καὶ τῶν Martyrs καὶ ὁ κ. Β. Λογοθέτης διάβασε τὴ φιλολογικὴ μελέτη του γιὰ τὸ Ρομαντισμὸ στὸ 19ο αἰῶνα.

'Ο κ. Χ. Μιχαηλίδης ἀφοῦ μᾶς ἀπάγγειλε τὸ «γιὰ ἄσα σβίνονα» Ἀ. Πορφύρα μᾶς διάβασε τὸ γιομᾶτο ζωντανῆς εἰκόνες πεζοτραγουδοῦ του «Οἱ κάποιες στιγμὲς».

'Ο κ. Σ. Κατζόπουλος, μᾶς ἔκανε μιὰ κοινωνιολογικὴ διάλεξη «Οἱ Πληθυσμοί». Ἀκολούθησε συζήτηση.

24η Συγκέντρωση 13 τοῦ Φλεβάρη 1922. 'Ο κ. Α. Χαραλαμπίδης μᾶς ἔκανε ὡραία διάλεξη γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ τεχνικὲς ἀπαγγελεῖες τῶν καλύτερων του ποιημάτων.

'Ο κ. Λουλούδας, μᾶς ἀπάγγειλε ἓνα ἀπ' τὰ καινούργια ποιήματά του «Σὰν τ' ἀγέρι».

'Ο κ. Χ. Μιχαηλίδης, ὕστερα ἀπ' τὴν ἀγάγνωση τοῦ πεζοτραγουδοῦ του «Μπαίνοντας στὰ εἰκοσι μου χρόνια» μᾶς ἀπάγγειλε τὴν παλιὰ αὐτὴ τοῦ Ἀ. Πορφύρα.

25η Συγκέντρωση 20 τοῦ Φλεβάρη 1922. 'Ο κ. Γ. Μάρδας μᾶς διάβασε τὸ διήγημά του «μὴ κλαῖτε στὸ θάνατο τῆς Μ.Μ.»

'Ο κ. Α. Χαραλαμπίδης μᾶς ἀπάγγειλε τὸ ποίημά του, «Δάκρυα» ὁ κ. Σ. Πάσας μᾶς διάβασε μιὰ οικονομολογικὴ μελέτη του «Ἡ Φύση στοιχεῖο παραγωγῆς».

'Ο κ. Ε. Βαφειάδης μᾶς μίλησε γιὰ τὴν «Κινεζικὴ Φιλοσοφία καὶ τὸν Κομφούκιου». 'Ο κ. Χ. Μιχαηλίδης ἀπάγγειλε ὀλοζώντανα τοὺς «Λυτρωμοὺς» τοῦ κ. Α. Μαιμέλη καὶ μᾶς διάβασε τὸ πεζοτραγουδοῦ του, «στὸν ἄντρο νεῖο».

26ης Συγκέντρωση 27η τοῦ Φλεβάρη 1922. 'Ο κ. Α. Χαραλαμπίδης ἀπάγγειλε τὸ ποίημά του «Ἄης Βασίλης ἔρχεται» ἔκαμε μιὰν ἀνάλυση τοῦ ἔργου τοῦ Γ. Γρυπάρη καὶ μᾶς διάβασε μερικὰ κομμάτια ἀπ' τοὺς «Σκαρβαλοὺς καὶ Τεραζότες».

'Ο κ. Α. Γούναρης μᾶς διάβασε μεταφρασμένο τὸ διήγημα τοῦ Auguste Thierry Gales Winth.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΦΙΛΟΙ τοῦ «Λόγου» καὶ ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, μᾶς ζήτησαν τὴ διεύθυνση τοῦ φίλου γιατροῦ καὶ συνεργάτου μας κ. Ἄπ. Μαιμέλη. Εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Dr A. MAMMELIS

appt. Chrissafidis

5, Rue du Théâtre

Péra—Constantinople

ΜΑΝΟΣ ΒΟΥΡΟΣ. Με μεγάλη χαρὰ μα ἴνουμε πὸς σὲ λίγο καιρὸ ὁ γνωστὸς βιολιστὴ καὶ φίλος τοῦ «Λόγου» Μαν. Βούρος, ἀφιερώνεται ἀποκλειστικὰ στὴ μουσικὴ. Θὰ ἐπιδοθεῖ στὴ μουσικὴ ἀλλὰ τοῦ βιολιοῦ. Γνωρίζοντας τὴν ἀγάπην του γιὰ τὴν ἀληθινὴν Τέχνη καθὼς καὶ τὴ μεγάλη του ἐδουνηδυσία, εἴμαστε βέβαιοι πὸς θὰ γίνῃ ἕνας δυνατὸς παράγοντας μουσικῆς μόρφωσης ποὺ τόσο λυπηρὰ καθυστερεῖ στὴν πόλιν μας.

ΛΑΒΑΜΕ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θ. Γ. ΦΛΩΡΟΥ. (Φοιτητοῦ τῆς Νομικῆς)—'Η Ἐκπολιτιστικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἑλλήνος Φοιτητοῦ—'Αθήνα 1922 | Τυπογρ. «Ἔστια».

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΜΑΣ (1900—1920)—'Αθήνα, Στοὰ Φέξη, 26—'Η ἀνθολογία αὐτὴ εἶναι ἀπὸ τὶς φιλολογικὲς ἐκδόσεις τοῦ περιοδικοῦ «Πολιτισμὸς», τιμὴ δραχμ. 5.

ΣΤ. ΚΑΝΟΝΙΔΗΣ «Ἐλευθερία». Συλλογὴ Σονέτων. Ἐκδοτ. Ἐταιρ. «Παρθενώσις». Ἄθήνα—1922.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η ΕΒΔΟΜΑΣ—Εἰληογραφημένα περιοδικά. Διαχειρ. Χαρίλ. Ε. Μαυροπούλου—Γραμ. Συντάξ. Ἐλένη Μαυροπούλου — ἀρθρογρ. Θ. Καβ. Μαρκογιάννης. Γραφεῖα Σισιανέ Καρναὸλ, ἀδιέξοδος Σαβέρηο 55 Β. Γαλατᾶ—Συνδρ. λ. Τ. 2.50, ἐξωτερ. Φρ. 25 — πῆραμε τὰ φυλλάδια μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 7. Στὸν τελευταῖον αὐτὸν ἀριθμὸν, ἀρχίζει ἡ δημοσίευση τῆς τῆς Θεωρίας τοῦ Ἄνιστᾶν ἀπ' τὸν κ. Ν. Καλατζῆ. (Διάλεξη τοῦ ἴδιου στὸν Ἑλλ. Φιλ. Σύλλογον, Μάρτιος 1922.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ο ΝΟΥΜΑΣ—Λογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρηση. Βγαίνει δυὸ φορὲς τὸ μῆνα. Διευθ. Α. Π. Ταγκόπουλος — Γραφεῖα Κολοκοτρώνη 256. Ἄθήνα—Τὸ φυλλάδιο Δρ. 2—Δάβαμε τοὺς ἀρ. 756—757.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ—Γραφεῖα 133 East 35th St. New York —Συνδρ. χρονιάτικη Δολ. 3.50.—Δάβαμε τοὺς ἀρ. 18—22.

ΜΟΥΣΑ—Μηνιαῖο περιοδικόν. Διευθύνεται ἀπὸ συντροφία συνεργατῶν. Γραφεῖα ὁδὸς Δραγατσανίου 6 β' Τὸ φυλλάδιο Δρ. 1.25. — Πῆραμε τὸν ἀριθμ. 8 (20) τοῦ Μαρτίου.

- ΝΕΑ ΖΩΗ**—'Εβδομαδιαίον είκοσαετηρ. φιλολ. περιοδ. Διευθ. Σ.Ε. Κουκουτοδάκης—Θ. Λασηλίδης—Γραφ. Δίοδος Σπόντι αριθ. 4-5 Σάουρη—Συνδρ. έξωτ. Δρ. 30. αριθμοί 19—23
- ΕΥΑ ΝΙΚΗΤΡΑ**—Μηνιαίον περιοδικόν. Ὀργανον παραρητήματος Ἰνστιτούτου Ἑλληνίδων. Ζάκυνθος. Διευθ. Μαριέττα Γιαννοπούλου, Πήραμε τὰ φυλλάδια τοῦ Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου.
- ΕΣΤΙΑΔΑ**—Μηνιαίτικη φιλολ. ἐκδόσις. Ἰδιοκίτης καὶ διευθυντῆς Γιάννης Σγόντζος—τῆς ἑστ. : Ἀντρέας Λούζος—Χίος—Χρονιατικὴ συνδρομὴ Δρ. 2^ο 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26—πήραμε τὸ φυλλάδιον τοῦ Φεβρουαρίου.
- ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ**—Μηνιαίος εἰκοσαετηρ. ἴδρ. Διευθ. Πέτρος Π. Τατάνης—Γραφεῖα 140 west 26th Street, New York City—Συνδρ. Δολλ. 5—πήραμε τὸ φυλλάδιον τοῦ Φεβρουαρίου.
- ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ**—(θεωρητικὸν ὄργανον τοῦ σοσιαλιστικοῦ εργατικοῦ κόμματος τῆς Ἑλλάδος (Κομμουνιστικοῦ)—ὁδὸς Ἐνριπίδου 14—Ἀθήνα. Χρονια δευτέρη ἀριθμ. 3 Μαρτίου.
- ΒΩΜΟΣ**—Δεκαπενθήμερο φιλολογικὸν περιοδικὸν. ἰδρυθῆκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1918—Γραφεῖα 33 Rue des Ecoles Paris 5e—ἰδρυτὲς Γιάν. Ἰβράκης. Σπύρος Μόσχος—Διευθ. Γιάν. Ἰβράκης Διμ. Ἀλευρόπουλος. Ἀρχισ. Στέφ. Τιτόπουλος—Συνδρομὴ Φρ. 20. Πήραμε τὸν ἀριθμὸ 3, 10, Φεβρουαρίου.
- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**—Περιοδικὸν ποὺ βγαίνει κάθε Κυριακῇ. Διευθυντ. Σπύρος Ν. Μανούσης (Φῶτος Γιοφύλης) Στοῦ Φέξη, 26—Ἀθήνα—ἀριθμ. 23-25
- ATHENA**.—3, place de l' Odéon et 30, Rue Racine, Paris 6e. Διευθ. Alexandre Lély—Courbière. Χρον. 1η ἀριθμ. 3ος Συνδρομ. χρονιατικὴ έξωτερ. Φρ. 38.
- ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΣΧ. ΓΑΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.** ἀριθμ. 1 καὶ 2.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ**—Καθημερινὴ πολυσέλιδη ἐφημερίδα σὲ μεγάλο σχῆμα γεμάτη πάντα ἀπὸ ὅλη ζωντανὴ καὶ ποιμίλου ἐνδιαφέροντος. 136(138) 140—W—26th St. New York City—Πρόεδρος Πέτρος Π. Τατάνης.
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**.—Τοῦ Σικάγου. Ἡ μόνη ἀνεξάρτη ἐφημερίδα στὴν Ἀμερικῇ. Βγαίνει κάθε μέρα ἐξασέλιδη, καὶ τὲς Κυριακὰς δεκάσελιδη. Πάντα ἡ ἐπιφυλλίδα τῆς εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ καλλίτερα διηγήματα τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας. Ἐκδίδεται ἀπ' τὴν ἑταιρείον «Καθημερινὴ» κεφάλ. 50.000 δολλ. Πρόεδρος καὶ ἀρχισυντάκτης, Σπύρο. Κοστάκης, Ταμίας καὶ διαχειριστὴς Νίκος Δημόπουλος. Γραμματεῖς καὶ ἐπὶ τῆς ὄλης. Μιχάλης Χάτσος. Διεύθυνσῆς τῆς . . . 748 So Halsted st. Chicago 29.
- ΚΟΣΜΟΣ**.—Ἐφημερίδα.—Διευθ. Νικολαΐδης.—Δάσκαρης.—Μαηδώνης Ὀδὸς Εὐρωπαϊκὴ 126 Σμύρνη.
- ΝΕΑ ΧΙΟΣ**—Διευθ. Μιχαὴλ Μέλης—Προκυμαία—Χίος.
- ΝΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ**—Ἐβδομαδιαία Ἐφημερίδα. Ὀργανον τῆς Πανεργατικῆς Ἐνώσεως—Γραφεῖα ὁδὸς Ἐργασιῶν : ἀριθ. 4 Γαλατᾶς.